

श्री पादिकसूत्र-श्रमणसूत्रादि संग्रह.

(संस्कृतानुवाद सहित गुजराती भाषान्तर)

तपगन्धना पूज्यपाद प्रातःस्मरणीय गुरुप्रीप्ति महाराज श्री बालेन्द्रहोवारी शांतसूक्तिं शिवश्रीजीना महाराजना सुशिक्ष्या तिलकश्रीजीना उपदेशाधी सुरेन्द्र न स्वार्वाकां शिष्टीलाल डाह्याभाइनी आर्थिक सहायधी

छपावी प्रसिद्ध करनार

पारेख मेमसुखलाल जमनचंद बुकसेलर

वीर सवत २४६०

श्री आनन्द प्रिन्टिंग प्रेस—भावनगर

शराफ बजार—भावनगर.

शिकम सवत १९९०

कीमत रु १-०-०

प्रस्तावना.

सर्व कोइ विद्वान साधुवर्गना जाणवामां ज छे के प्रथम अने चरम तीर्थकरना तीर्थना साधुओने जे दश कारणो आचेलक्यादिक कल्प गणधरादिके कहेलो छे ते नियमित रीते ज आचरवानो छे, परंतु बाबीश तीर्थकरना साधुओनी जेम अनियमित नथी; तेथी करीने ज वर्तमान तीर्थना मुनिओ स्थितकल्पिक कहेवाय छे. जो के आ आचेलक्यादिक सर्वे कल्पो सामान्य रीते कहीए तो त्रीजा औपधनी जेवा ज छे, तो पण प्रतिक्रमणनो कल्प विशेषे करीने त्रीजा औपध जेवो छे अने तेथी करीने छेछा तीर्थकरना शासनमां गणधर महाराजाओए अनगारधर्मनुं चर्यन करती चखते “समतिक्रमणो धर्मः” “प्रतिक्रमणसहित ज धर्म छे” एम स्पष्ट रीते कहेलुं छे. तेम ज जेओ प्रतिक्रमण करता नथी अथवा जेओने प्रतिक्रमण करवानी रुचि नथी तेवा श्रमणाभासो श्रीमान् वीरस्वामीना शासननी बहार ज छे एम पण स्पष्ट कहेलुं छे. केटलाक तत्त्व जाण्या विना ज कहे छे के—“प्रतिक्रमण तो प्रमत्त साधुओने माटे ज छे, अप्रमत्तने माटे नथी.” तेमणे एटलुं तो समजवुं ज जोइए के अप्रमत्तभाव तो मात्र घृत्तम अंतर्मुहूर्त्त सुधी ज रहे छे, ते कोइ निरंतर रहेतो नथी. चाकीनो सर्वे काळ प्रमत्तभाव ज होय छे, तेथी सर्वे कोइने प्रतिक्रमण करवुं उचित छे; कारण के सर्वे आवश्यको आत्मानी शुद्धि करनारां कहां छे. आ प्रतिक्रमण पांच प्रकारनां कहां छे—

दैवामिक १, रात्रिक २, पाचिक ३, चातुर्मासिक ४ अने सांवत्सरिक ५, तेमां त्रिनशासनने अनुसरनारा सर्वे साधु-

ओ सर्व सावधयोगी निवृत्त थयेला होय છે, તેથી કરીને તેમની મન, વચન અને કાયાની ધૃત્તિઓ અત્યંત વિશુદ્ધ હોય છે, તો પણ અનામોગ અને પ્રમાદવિગેરેને લીધે નિવેધ કરેલ કાર્ય કરવાથી તથા કરવા યોગ્ય કહેલ કાર્ય નહીં કરવાથી મૂલગુણ અને ઉચ્ચગુણમાં જે કોઈ બાદર કે સૂદમ અતિચાર ઉત્પન્ન થાય તેની શુદ્ધિને માટે હમેશાં દિવસને છેડે અને રાત્રિને છેડે (સાંજ-સવાર) સાધુ શ્રાવકાદિ પતિક્રમણ કરે છે તેમા દિવસને છેડે જે પ્રતિક્રમણ કરવામાં આવે છે તેને દૈવસિક અને રાત્રિને છેડે જે કરવામાં આવે છે તેને રાત્રિક પ્રતિક્રમણ કહેવામા આવે છે. તે ઉપરાંત પચ્ચને અતે, ચાતુર્માસને અતે અને સવત્સર (વર્ષ) ને અતે જે વિશેષ વિસ્તારથી પ્રતિક્રમણ કરવામાં આવે છે તે અનુક્રમે પાચ્ચિક, ચાતુર્માસિક અને સાવત્સરિક પ્રતિક્રમણ કહેવાય છે. અહીં કોઈને શંકા થાય કે-હમેશાં દૈવસિક અને રાત્રિક પ્રતિક્રમણ કરવાથી દિવસ તથા રાત્રિમા થયેલા અતિચારોની શુદ્ધિ થયા જ કરે છે, તો પછી પાચ્ચિક વિગેરે પ્રતિક્રમણો કરવાની શી જરૂર છે? તેનો જવાબ એ છે કે જેમ કોઈ માણસ તેલ, આવઢા અને જલ વિગેરેવડે શરીરને દરરોજ શુદ્ધ કરે છે તેો પણ પર્વાદિવસે તેને વિશેષ શોભાવવા માટે ધૂપ, સુગંધી વિલેપન, શ્રેષ્ઠ વસ્ત્ર અને કિમતી અલંકારવિગેરે ધારણ કરે છે, તે જ પ્રમાણે શુનિઓ વિગેરે પણ હમેશાં પ્રતિક્રમણ કરવાવડે ધારિત્રસ્પી શરીરને શુદ્ધ કરે છે તેો પણ વિશેષ શુદ્ધિને માટે પાચ્ચિકાદિ-ક્રમે વિષે વિશેષ પ્રતિક્રમણ કરવાવડે ઉચ્ચરીકરણ કરે છે. કહ્યું છે કે—

“ જહ ગેહ પહાદિવસં-પિ સોહિયં તદ્દ વિ પવલસંધીસુ । સોહિજ્જહ સવિસેસ, દય્દ્દ હ્દયં પિ નાયવ્વ ॥૧॥ ”

“ જેમ ઘરને હમેશાં સમાર્જની વિગેરેથી શુદ્ધ કરવામા આવે છે તેો પણ પલ્લવાહીય તેને વિશેષે કરીને સાફ કરાય

छे, तेम अहीं पाचिकादिक प्रतिक्रमण माटे पण जाणवुं. ”

वळी हंमेशना प्रतिक्रमणमां कदाच अनाभोगादिके करीने सूक्ष्म अथवा चादर अतिचार विसरी जवायो होय अथवा स्मरणमां आव्या छतां पण भय, लज्जादिकने लीधे गुरुनी समज तेनुं प्रतिक्रमण करुं न होय अथवा कर्मां छतां पण मंद परिणामने लीधे तेनुं सम्यक् प्रकारे प्रतिक्रमण थयुं न होय, आवा कारणथी साधुओ पाचिकादिकमां ते ते अतिचारोनुं स्मरण करी अधिक संवेगने पामी तेनुं सम्यक् प्रतिक्रमण करे छे; अथवा तो कदाच अतिचार न लारया होय तो पण पाचिकादिकमां बीजा वैद्यना औषधनी जेम विशेष प्रतिक्रमण करवुं योग्य छे.

त्रण प्रकारना औषध आ प्रमाणे — ‘क्षितिप्रतिष्ठित नगरयां जितशत्रु नामे राजा हुतो. तेने सेंकडो मनोरथोविडे अने घणा प्रकारनी मानताओवेडे धारिणी नामनी पट्टराणीथी एक पुत्र थयो. ते कुमार राजाने प्राण करतां पण वधारे प्रिय हुतो, तेथी “ आ मारा पुत्रने भविष्यमां कदाच कांङ्क रोग थयो, माटे ते नहीं थवा देवा सारु आगळथी ज तेनो उपाय करावुं के जेथी रोगनो संभव ज न थाय. ” एम धारी राजाए वैद्योने बोलावी कलुं के—‘ मारा पुत्रने एवी दवा करो के जेथी कदापि रोगनो संभव ज न थाय. ’ तेओए कलुं के—“चहु सारुं. ए प्रमाणे करवुं. ’ राजाए पूछवुं के—“त्यारे तसे कहो के तमारी पासे केवी केवी औषधनी क्रिया छे ? ” त्यारे एक वैद्य बोव्यो के—“ मारी पासे एवुं औषध छे के जो कांङ्क पण रोग होय तो तेनो तत्काळ नाश करे छे; परंतु रोग विना जो खावामां आवे तो ते नवो रोग उत्पन्न करे छे. ” बीजा वैद्ये कलुं के—“ मारुं औषध आपवाथी रोग होय तो तेनो नाश करे छे अने रोग न होय तो कांङ्क पण दोष के गुण करवुं

नथी." पछी त्रीजाए कहुं के-" मारु औषध वापरवाधी जो तेने रोग होय तो ते नष्ट करे छे अने रोग न होय तो तेना शरीरना बळ, वीर्य, रूप अने यौवन विगैरेने बुद्धि पमाडे छे तथा आवता रोगने अटकवे छे." ते सांभळी राजाए त्रीजा वैद्यनु औषध कर्पु. ए ज रीते आ प्रतिक्रमण पण जो अतिचारादिक दोष होय तो तेनी शुद्धि करे छे अने जो दोष न होय तो चारित्ररूपी शरीरने अत्यंत शुद्ध-उज्ज्वल करे छे आ उपरधी ए सिद्ध ययु के अतिचार हो अथवा न हो तो यण पाबि-कादिक प्रतिक्रमण अवश्य करवा योग्य छे.

पाबिक विगैरे सर्व प्रतिक्रमणनां सूत्रो प्राये जिनेश्वरभाषित होवाधी गणधरोए ज रचेलों छे, एम ते सूत्रोनी भाषा-उपरधी स्पष्ट जणाइ आवे छे; कारण के गणधराचित आगमोने बिषे जेवी भाषा अने शैली छे तेवी ज आ सूत्रोनी पण छे. आ पाक्षिकसूत्रमां प्रथम-त्रण गाथाओ मगळने माटे करेली छे तेमां पण बीजी गाथामां " इम गुणरयणसायर०" विगैरे शब्दोवडे आ पाच महाव्रतादिक गुणोरूपी रत्नोना समुद्रने आराधी जेओ संसारने तरी गया छे तेओने मगळरूप करी हु पण आराधना करवा सन्मुख ययो छु." एम कही पांच महाव्रतादिकनी आराधनारूप अभिधेय पण बताव्यु छे अने बीजी गाथामां नवपदनु मगळ कर्पु छे. छेवट चोधी गाथामां पांच महाव्रतनी उच्चारणा करवा माटे सावधान थवानु कहु छे पछी सूत्रनो आरभ करतां प्रथम " महाव्रतनी उच्चारणा ते शु ?" एम शिष्यनो प्रश्न लइ तेना जवाबमां " महाव्रतनी उच्चारणा पांच प्रकारनी छे अने रात्रिभोजनविरमण व्रतने साथे गणतां छ प्रकारनी छे." एम कही ते छए व्रतोनां नाम मात्र आप्यां छे. त्यास्पछी प्राणतिपातविरमण नामना पहिला महाव्रतनु स्वरूप कहेवु

શરુ કર્યું છે. પ્રાણાતિપાત (જીવહિંસા) ના દ્રવ્યાદિક ચાર મેદો વ્યાખ્યાસહિત વતાવ્યા છે. પછી કેવळીએ કહેલા ચારિત્રધર્મને બાવીશ વિશેષણો આપી આવો ધર્મ પામ્યા પહેલાં જ્ઞાનાદિક ચાર કારણોવડે અને ધર્મ પામ્યા પછી અગ્યાર કારણોવડે જે પ્રાણાતિપાત ત્રિવિધે થયો હોય તેની નિંદા-ગર્હ કરી અતીત, વર્તમાન અને અનાગત એ ત્રણ કાલ આશ્રી અનુક્રમે નિંદા, સંવર અને પ્રત્યાખ્યાન કહ્યું છે. એટલે કે અતીત કાલે જે કાંઈ પાપ કર્યું હોય તેની નિંદા જ થઈ શકે છે, વર્તમાન કાલે પાપ કરવાનો સંયોગ આવે તે વખત તે કરતાં અટકી જબું એ રીતે તેનો સંવર થઈ શકે છે અને અનાગત કાલે એટલે હવે પછી હું પાપ નહીં કરું એવું પ્રત્યાખ્યાન થઈ શકે છે. ત્યારપછી અનાગત પ્રત્યાખ્યાનને અરિહંતાદિક પાંચની સાદ્વીએ સ્વીકાર કરવાનું કહ્યું છે. આ રીતે પચ્ચક્ષણ કરવાથી સાધુ સર્વ કાલે, સર્વ સ્થાને અને સર્વ અવસ્થાએ નિરંતર સંગમી જ હોય છે એમ બતાવી છેવટ પ્રાણાતિપાતવિરમણ વ્રતની સ્તુતિ કરી છે. તેમાં આ વ્રત લેવાથી પોતાને તથા પર જીવોને કેટલો ગુણ થાય છે? તે બતાવી છેવટ પોતાને એ વ્રત મોત્ત આપનાર થાય છે એમ કહ્યું છે. આ વ્રત આરાધવાથી આત્માને થતા ગુણો અને વિરાધવાથી થતા દોષો જે જે બતાવેલા છે તે સામાન્ય વિચાર કરતાં પણ સર્વ મધ્યસ્થ જનોનું નિત્ત અવશ્ય સ્વીકાર કરે એવા છે, એ વાત સ્પષ્ટ જગાડી આવે છે. અંતે ગુરુની આજ્ઞાથી વ્રતનો સ્વીકાર કરવાનું કહેલ છે. એટલે સર્વ કાર્યમાં ગુરુની આજ્ઞા જ મુખ્ય છે અને તેની આજ્ઞા વિના કરેલી ક્રિયા નિષ્ફલ છે એવો જૈન સિદ્ધાંતનો ચોક્કસ નિર્ણય સ્વચ્છો છે.

પ્રથમ મહાવ્રત પછી અનુક્રમે ત્રીજું, ચોથું, પાંચમું અને છઠું રાત્રિમોજનવિરમણ વ્રત અનુક્રમે અપેલ છે.

તેનાં મૂત્રોના આભાવા ઘણે માંગે પ્રથમ મહાવ્રતને મલતા જ છે. એક સરઘી શૈલીથી જ આ હાઇ વ્રતો આપેલાં છે. દરેક મહાવ્રતને છઠે અર્થમાં વ્રતની આરાધનાનું અને વિરાધનાનું શુભાશુભ ફલ તથા તે તે વ્રતનાં માંગા વિગેરે આપ્યા છે. હાઇ વ્રતોનો પૃથક્ પૃથક્ સ્વીકાર કર્યો પછી હાઇ વ્રતો એકી સાથે અંગીકાર કરવાનું કહ્યું છે. કોઈ પણ વ્રત કે નિયમ લીધો તેમાં અનામોગ કે પ્રમાદવિગેરે કારણથી અતિચાર લાગવાનો સંભવ છે તેથી હાઇ વ્રતોનો સ્વીકાર કર્યો પછી એક એક ગાથાએ કરીને હાઇ વ્રતોના અતિચારો કહ્યા છે. પછી હાઇ વ્રતોને અતિચારરહિત પાલવાનું અનુક્રમે છ ગાથાવડે કહ્યું છે. ત્યારપછી વીજી છ ગાથામાં પણ વીજી રીતે તે જ વાત કહી છે અને સાતમી ગાથામાં પાંચ વ્રતો મેઝા કહ્યાં છે ત્યારપછી ત્રેવીશ ગાથાઓ આપી છે તેમાં એક, બે, ત્રણ, ચાર એવી રીતે અનુક્રમે એક એકની ઘૃદ્ધિ કરતાં દશ સુધી અશુભ સ્થાનો વર્જવાનું અને શુભ સ્થાનો અંગીકાર કરવાનું કહ્યું છે. ત્યારપછી મહાવ્રતના વિશેષણોદ્વારા તેને પાલવાનું ફલ વર્ણવેલું છે. મહાવ્રતોની ઉચ્ચારણા સમાપ્ત કરી છે અને મગલને માટે આસન્નોપકારી હોવાથી શ્રીમદ્વાવીરસ્વામીને નમસ્કાર કર્યો છે.

ત્યારપછી જેમ મહાવ્રતોનો ઉદ્ધાર કર્મનો હૃદય કરનાર છે તે જ રીતે હવે કર્મનો હૃદય કરનાર છે તેથી શ્રુતકીર્તનમાં પ્રથમ છ આવશ્યકનાં નામ, તેની સદ્દેશના વિગેરે અને અતિચારોની આલોચના પ્રતિક્રમણ વિગેરે કહ્યું છે. ત્યારપછી આવશ્યક સિવાયના ૨૮ ઉત્ક્રાંતિક અને ૩૬ કાલિક શ્રુતનાં પણ નામ, તેની સદ્દેશના અને તેના આરાધન-અનારાધનથી લાગતા દોષોની આલોચના વિગેરે કહ્યું છે. ત્યારપછી અગપ્રવિષ્ટ દ્વાદશાંગી પણ તે જ રીતે કહી છે. ત્યારપછી શ્રુતજ્ઞાન આપનાર આચાર્યને નમસ્કાર કરવાપૂર્વક પોતાના પ્રમાદનું મિથ્યાદુષ્કૃત દહને છેલ્લે શ્રુત-

દેવતાની સ્તુતિ કરવાપૂર્વક પાલિકમૂર્તી સમાપ્તિ કરી છે. ત્યારપછી શામળાનો અધિકાર આપી પાલિક ચાર શામળા આપ્યાં છે. ત્યારપછી આહારના સુહતાલીશ દોષો નતાવ્યા છે.

ત્યારપછી શ્રમણસૂત્ર કે જે પગામસજ્જાયાના નામથી પણ ઓઠલાય છે તે અતિ ઉપયોગી હોવાથી પાલિકમૂર્તીના સાથે આપવામાં આવ્યું છે. તેમાં પ્રથમ નવકારમંત્ર મળી, કરેમિ મંતે કહી, અરિહંતાદિક ચાર મંગલ, ચાર લોકોત્તમ અને ચાર શરણ અંગીકાર કરી દિવસસંવંધી અતિચારનું પ્રતિક્રમણ અને પછી પ્રકામણાદ્યા, નિકામણસ્યા વિગેરેનું પ્રતિક્રમણ દેખાડ્યું છે. પછી ગોચરીના અને સ્વાધ્યાયના અતિચારોનું પ્રતિક્રમણ કર્યું છે. ત્યારપછી સંદેષથી અને વિસ્તારથી અતિચારો ગણાવી છટકે કે એક પ્રકારે અસંયમ, કે પ્રકારના વંધન, ત્રણ પ્રકારના દંડ, શુભિ, શન્ય, ગૌરવ વિગેરે, ચાર પ્રકારના કપાય, સંતા, વિકથા વિગેરે, એ રીતે અનુક્રમે એક એકની દુદ્ધિ કરી તેજીયા આશાતનાઓ સુધીના અતિચારોનું પ્રતિક્રમણ કર્યું છે. આ ત્રણ મેદો વડુ જ સમજવા લેવા છે. પછી ચોવીશ તીર્થકરોને નમસ્કાર કરી જિનપ્રવચનને અનેક વિશેષણો આપી તેની સ્તુતિ કરી છે. પછી સંયમ, વ્રત્તચર્ચ વિગેરે ઉપદેયનો સ્વીકાર અને અસંયમ, અન્નહર્ચ વિગેરે હેયનો ત્યાગ કરવા કહ્યું છે. છેવટે અઢી દ્વીપમાં વર્તતા સર્વ સાધુઓને વંદના કરી તથા સર્વ જીવોને મિત્રભાવથી શ્રમાવી શ્રમણસૂત્રનો સમાપ્તિ કરી છે. પછી ઉપયોગી હોવાથી ચોવીશ માંડલા આપ્યા છે.

આ પાલિકમૂત્ર તથા શ્રમણસૂત્ર ટીકા, અવતૂરી અને માપાંતરો-સહિત જૂદી જૂદી સંસ્થાઓ તરફથી અનેક શૈલીમાં છપાવી બહાર પાડવામાં આવેલાં છે, પરંતુ તેના પ્રાથમિક અભ્યાસી સાધુ-સાધ્વીઓ અન્ય પ્રયાસે અને અન્ય સહાયથી આ

ઘટ્ટો શબ્દાર્થસાદિત કંઠે કરી શકે એવો શુદ્ધ ગુજરાતી ભાષામાં લખાયેલો ટબો કે બાલાવબોધ છપાયેલ કે લખેલ પ્રતરૂપે જોવામાં આવ્યો નથી અને આવા સમયમાં તેવા સાધનની ખાસ જરૂર છે એમ જાણી ગુરુગીજી શ્રી ગુલાબશ્રીજીની શિષ્યા સાધ્વીજી શ્રી લામશ્રીજી શ્રી જૈન ધર્મે પ્રસારક સમાના શાસ્ત્રી જેઠાલાલ હરિમાઈ પાસે પોતાની રુબરુ બેસાડી અત્યંત સ્વતથી આ કામ કરાવ્યું છે. તેમાં મૂલ ઘટ્ટપાઠ પ્રાયઃ શ્રેષ્ઠી શ્રી દેવચંદ્ર લાલભાઈ જૈન પુસ્તકોદ્ધારની સંસ્થા તરફથી છપાયેલ દ્વિતીયશોદેવપ્રણીત વિવરણ (મોટી ટીકા) બાલા શ્રી પાલિકઘટ્ટને આધારે લખવામાં આવ્યો છે, છતાં ક્વચિત્ લહેલી જૂની પ્રતમા તથા પરપરાથી ચાલતા આવતા સાધુ-સાધ્વીઓના મુખપાઠમાં કાઢક તફાવત જણાયો છે તે પણ તે તે સ્થલે ટિપ્પણી રૂપે અથવા મૂલ સ્થલે કૌંસમાં વતાવ્યો છે, અથવા છાપેલ પ્રતનો પાઠ કૌંસમાં કે ટિપ્પણીમાં વતાવ્યો છે સામાન્ય સંસ્કૃતના અભ્યાસીઓને ઘટ્ટમાપાના જ્ઞાનસાથે સહેલાઈથી અર્થ યાદ રહે તેટલા માટે ટીકા તથા અવચૂરિને અનુસારે મૂલઘટ્ટની જ નીચે સંસ્કૃત છાયા મૂલકવામાં આવી છે અને તેની નીચે શુદ્ધ ગુજરાતી ભાષામાં મૂલસૂત્રનું એક ઇક પદ લઈ તેનો શબ્દાર્થ લખ્યો છે તેમાં અન્વય પ્રમાણે વાક્યાર્થ કરવામાં અભ્યાસીઓને સરલતા થવા સારુ પ્રાયઃ અન્વય પ્રમાણે મૂલનાં પદો લીધા છે, અને કોઈ ઠેકાણે લાંબા વાક્યથી થતી અભ્યાસીઓની ગુચવણ દૂર કરવા માટે લઘાન્વય પણ રાખ્યો છે આ પાલિકઘટ્ટની મોટી ટીકામાં મૂલનો અર્થ ઘણો વિસ્તારથી વિદ્વત્તમારેલો આપ્યો છે તે સર્વ અત્યંત ઉપયોગી છે, પરંતુ આ કાર્ય પ્રાથમિક અભ્યાસીઓ માટે કરેલું હોવાથી સંક્ષેપમાં અને આપણામાં ચાલી આવતી સહેલી તથા સાંકેતિક ભાષામાં તેનો શબ્દાર્થ વધુ ઘા કરવામાં આવ્યો છે અને તેમાં ખાસ જાણવા જેવી હકીકત

ટીકાને આધારે બનતા પ્રયાસે સંક્ષિપ્ત કરીને લખી છે. તે પણ મૂલના શબ્દાર્થમાં યુગ્મવચ્ચ નહીં આવવાની ક્ષાત્ર પ્રાયઃ મૂલનો શબ્દાર્થ લખાઈ ગયા પછી આપવામાં આવી છે. કોઈ ટેકાળે ટીકામાં બે રીતે વ્યાખ્યા કરી હોય તો તેમાંથી સંજ્ઞે-પના હેતુથી એક વ્યાખ્યા પણ કરવામાં આવી છે. જેમકે આઠમા પાનાના પહેલા પૃષ્ઠમાં મૂલનો પાઠ જે “ સન્વેસિ પાયાણ્ય સન્વેસિ ધુઆણ ” વિગેરે ચારે પદોનો એક જ અર્થ લખ્યો છે અને ગીજો સ્વર્થે પણ ટીકામાં “ પણ એટલે વિકલોદ્રિય, મૂત એટલે વનસ્પતિકાય, જીવ એટલે પંચેન્દ્રિય અને સત્ત્વ એટલે બાકીના ચાર સ્થાવરો કહ્યા છે ” તે અમે લખ્યા નથી વિગેરે.

પ્રથમ આ કાર્ય માત્ર એક પાદિકસૂત્ર મોટું જ કરવાનો વિચાર હતો, પરંતુ તે સમયે યાત્ર વિરાજમાન પ્રવર્તક મહારાજ શ્રી કાંતિવિજયજી મહારાજની પ્રેરણાથી શાસ્ત્રીજી શ્રી લામશ્રીજીએ અમળમૂત્રનું કામ પણ અવચૂરિને આધારે તેવા જ ક્રમથી તૈયાર કરાવ્યું. આ બન્ને કાર્યમાં પ્રવર્તકજી મહારાજના મુલ્ય શિષ્ય મુનિવર ચતુરવિજયજી તથા પ્રશિષ્ય મુનિવર પુણ્યવિજયજીએ સારી મદદ આપી છે, તો પણ અમારી પૂછવા વિગેરેની લામીને લીધે અથવા મુલ તપાસવામાં થયેલા પ્રમા-દાદિકને લીધે જે કાંઈ અશુદ્ધિ રહી ગઈ હોય તે સુધારી લેવી અને યાગોને તેની સૂચના આપવી કે જેથી બીજી આશુત્તિ વચ્ચે તેનાપર લખ રહે.

અનુક્રમશિકા.

૧ શ્રીપાદિકસૂત્ર.	....	....	૧ આહારના ૪૭ દોષ.	....	૫૩
૨ પાદિક લામણા ૪.	....	....	.... ૪૯ ૪ શ્રીઅમળમૂત્ર.	....	૫૭

નિવેદન.

પાદિકસૂત્ર એ અતિ આવશ્યકનુ અને અગત્યનું સૂત્ર છે. દરેક નવદીપિત સાધુ યો સાધ્વીને તેની પહેલી તકે જરૂર પડે છે. સાધુજીવનની શ્રેષ્ઠતા અને મર્યાદા તેમાં સૂચવામાં આવી છે. જો તેમાં ઉપદેશાયેલા આચારને અનુરૂપ વર્તન કરવામાં આવે તો સાધુ અગર સાધ્વી પોતાના માનવ-જીવનની સાર્થકતા કરી શકે છે. જૈન સાહિત્યના અપૂર્વ જ્ઞાન-મહારતને માટે આજે જે મત નથી. સારા સારા વિદ્વાનો અને તાન્વિકોએ પણ તેની મુક્તકંઠે પ્રશંસા કરી છે અને તેને પોતાના હૃદયમાં સ્થાન આપ્યું છે. જૈન સાહિત્યસામગ્રીમાં આવા અનેકવિધ વિધિ-વિધાનોને સૂચવતાં રત્નો પહોં છે તેના પ્રકાશન-વહે જ્ઞાન-દાનનો મહાવો લેવો એ ન્યાયોપાર્જિત દ્રવ્યની સાચી સાર્થકતા છે.

આ સૂત્ર પહેલવહેલા શ્રી જૈન ધર્મ પ્રસારક મગાએ છપાવી મહાર પાઢ્યું છે. ત્યારપછી તેની આશુતિ મૂલજીમાદ સ્વેરચંદે કરી છે, કારણ કે આવા ઉપયોગી અને અત્યુત્તમ સૂત્રની સતત માગણી રહે તે સહજ અને સ્વાભાવિક છે. જૈન વર્ગના સાધ્વીસમુદાયમાં પૂજ્ય ગુરુશ્રીશ્રી લામશ્રીજી વયોદ્ધવા સાથે ચારિત્રવૃદ્ધા પણ છે. તેમનું અનુપમ ચારિત્ર અનુકરણીય અને પ્રશસ્ય છે. તેમના દીર્ઘ ચારિત્રપર્યાયમાં તેમણે ઘણા સાધ્વીરત્નો પ્રગટાવ્યા છે. એવા જ એક અમણી-રત્ન તે પૂજ્ય ગુરુશ્રીશ્રી વાલ્મીકીચારી શિવશ્રીજી મહારાજના શિષ્યા તિલકશ્રીજી છે. તેઓ પણ શાંતસ્વમાવી, સરલ અને સૌમ્ય પ્રકૃતિવાળા છે. તેમની માગવતી દીદા જેમ લોભા સમયની છે તેમ તેમનો શાસ્ત્રાભ્યાસ પણ ઉઢો છે. તેમણે અત્યારસુધીમા પોતાની શક્તિ જ્ઞાન-દાનમાં અને પરોપકારમાં સર્વી છે. તેમની ચારિત્રની વિશુદ્ધિથી અનેક મક્તો તેમના પ્રત્યે આકર્ષાઈને તેમના ચરણમાં પોતાનું શિર સૂકાવે છે.

આ સૂત્રની સતત માગણીનો રુખ્યાલ તેમને આવતાં તે તરફ તેમણે દ્રષ્ટિ પહોંચાડી અને તે છપાવવા માટે સુરતના શા-
 હુનીલાલ ડાહ્યાભાઈની આર્થિક સહાયથી તે કાર્ય કરવાનું મને સુગ્રત કરવામાં આવ્યું.

શેઠ કુંવરજીભાઈ આણંદજી અત્યારે જૈનસમાજથી અજાણ્યા નથી. તેમની શાસનસેવા તેમના જીવનનો પરિચય
 કરાવવાને વસ છે. એ સેવામાંથી પુરુષને જ્ઞાન-સેવાની તાલાવેલી લાગેલી છે અને તેના મૂર્તિમંત સ્વરૂપ તરીકે શ્રી જૈન
 ધર્મ પ્રસારક સમા મૌજુદ છે. દીર્ઘદૃષ્ટિથી અને અનુભવજન્ય બુદ્ધિથી તેમણે જ્ઞાન-પ્રકાશ ફેલાવવામાં સારો રસ લીધો છે.
 ઉપર્યુક્ત સૂત્ર આ સંસ્થા તરફથી પહેલા ત્રહાર પડ્યું હતું અને તે ફરવિાર છપાવવાની માગણી કરવામાં આવતા તે માગણી
 તેમણે સ્વીકારી એટલું જ નહીં પણ શુક્ર સુધારી આપવા માટે પણ શ્રમ લીધો છે તે માટે હું તેમનો ઋણી અને આભારી છું.
 મારો ધ્યેય સસ્તી કૌમતે સુંદર પ્રકાશનો ત્રહાર પાડી જૈન જનતાના કરકમલમાં ધરવાનો છે. આના સાહિત્યના પ્રકાશ-
 નથી કમાણી કરવાનો ઉદ્દેશ નથી અને તેવા લાલચવાળા વિચારોથી હું દૂર રહેવા માગું છું. કેટલાક પુસ્તકો
 પ્રકાશન માટે પસંદ કરી રાખ્યા છે, પરંતુ સહાયતાના અભાવે પ્રત્યાશન કરી શકતો નથી. સહાયતા પ્રાપ્ત થયે તે જૈનસમાજ
 સમક્ષ પ્રગટ કરવામાં આવશે.

મનસુલલાલ નાગરચંદ પારેલ.

वेरमणं ५ । सव्वाओ राइभोयणाओ वेरमणं ॥ ६ ॥

(तयथा—सर्वस्मात् प्राणातिपातात् विरमण १ । सर्वस्मात् मृषावादात् विरमण २ । सर्वस्मात् अ-
वज्ञादानात् विरमण ३ । सर्वस्मात् मैथुनात् विरमणं ४ । सर्वस्मात् परिग्रहात् विरमण ५ । सर्वस्मात्
रात्रिभोजनात् विरमण ॥ ६ ॥)

(त जहा) ते आ प्रमाणे—(सव्वाओ) सर्व प्रकारे अथवा सर्व प्रकारना (पाणाइवायाओ) प्राणातिपात थकी
एटले जीवहिंसा थकी (वेरमण) विरमणु-निर्वर्तु-पाछु फरतु १ (सव्वाओ) सर्व प्रकारे अथवा सर्व प्रकारना (मूसा-
वायाओ) मृषावाद थकी एटले जूठु बोलवा थकी (वेरमण) विरमणु २. (सव्वाओ) सर्व प्रकारे अथवा सर्व प्रकारना
(अदिन्नादाणाओ) अदत्तादान थकी एटले चोरी करवा थकी (वेरमण) विरमणु ३. (सव्वाओ) सर्व प्रकारे अथवा
सर्व प्रकारना (मैथुणाओ) मैथुन थकी (वेरमण) विरमणु ४. (सव्वाओ) सर्व प्रकारे अथवा सर्व प्रकारना (परिग-
हाओ) धनधान्यादिक बाह्य अने रागद्वेषरूपी अभ्यन्तर परिग्रह थकी (वेरमण) विरमणु ५. (सव्वाओ) सर्व प्रकारे
अथवा सर्व प्रकारना (राइभोयणाओ) रात्रिभोजन थकी (वेरमण) विरमणु ६

सू०—तथ खलु पढमे भंते महव्वए पाणाइवायाओ वेरमण, संव्वं भंते पाणाइवायं पच्च-
स्कामि, से सुहमं वा वायर वा तस वा थावरं वा नेव सयं पाणे अइवाएज्जा, नेवन्नोहिं पाणे अइ-

जे य इमं गुणरयण-सायरमविराहिउण तिण्णसंसारा । ते मंगलं करित्ता, अहमवि आराहणाभिमुहो ॥२॥
(ये च इमं गुणरत्नसागरमविराध्य तीर्णसंसाराः । तान् मङ्गलं कृत्वा अहमपि आराधनाभिमुखः ॥२॥
(जे य) वळी जे महामुनिओ (इमं) आ (गुणरयणसायरं) पंच महाव्रतादिक गुणरूपी रत्नोना समुदने (अविराहिउण)
नहि विराधीने एटले अखंड रीते पाळीने (तिण्णसंसारा) संसाररूपी सागरने तरी गया छे (ते) ते महुमुनिओने (मंगलं)
मंगलरूप (करित्ता) करीने (अहमवि) हुं पण (आराहणाभिमुहो) मोक्षमार्गनी आराधना करवामां सन्मुख थयो छुं. २.
मम मंगलमरिहंता, सिद्धा साहू सुयं च धम्मो अ । खंती गुत्ती मुत्ती, अज्जवया मद्वं चेव ॥ ३ ॥
(मम मङ्गलम् अर्हन्तः सिद्धाः साधवः श्रुतं च धर्मः च । क्षान्तिः गुप्तिः मुक्तिः आर्जवता मार्दवं चैव ॥३॥)
(अरिहंता)-चोत्रीश अतिशयो सहित तथा आठ कर्म रहित एवा श्री अरिहंत प्रभु, तथा (सिद्धा) सिद्धो, तथा
(साहू) साधुओ, तथा उपलक्षणथी सर्व आचार्यो अने उपाध्यायो, तथा (सुयं च) श्रुतज्ञान, तथा (धम्मो अ)
अहिंसादिक धर्म, तथा (खंती) क्षमा एटले क्रोधनो त्याग, तथा (गुत्ती) गुप्ति एटले संलीनता, तथा (मुत्ती) मुक्ति एटले
निलोभता, तथा (अज्जवया) आर्जवता एटले सरलता-मायानो त्याग, तथा (मद्वं) मार्दव एटले माननो त्याग-निर-
भिमानिपणुं, (चेव) निश्चे, आ नव पदो (मम) मारा प्रत्ये (मंगलं) मंगल करनार थाओ. ३.

लोगम्मि संजया जं, करिति परमरिसिदेसिअमुआरं । अहमवि उवट्ठिओ तं, महव्वयउच्चारणं काउं ॥४॥

(લોકે સંયતાઃ યાં કુર્વન્તિ પરમર્ષિદેશિતામ્ ઉદારામ્ । અહમપિ ઉપસ્થિતઃ તાં મહાવ્રતોચારણાં કર્તુમ્ ॥)
 (લોગન્મિ) તિર્છો લોકને વિષે (સહ્યા) સયમધારી મુનિઓ (પરમરિસિદેસિઞ્ચં) પરમ ક્રાપિ જે તીર્થકરો મને
 ગણધરો તેઓએ કહેલા તથા (ઉચાર) ઉદાર એટલે પ્રધાન એવા (જ) જે પચમહાવ્રતના ઉચાર તેને (કરિતિ) કરે છે,
 (ત) તે (મહવ્યયઉચારણ) મહાવ્રતોના ઉચારને (કાઠ) કરવા માટે (અહમપિ) હુ પણ (ઉવહિઓ) ઉદ્યમવત થયો છું ૪.
 સૂત્ર-સે કિં તં મહવ્યયઉચારણા ? મહવ્યયઉચારણા । પંચવિહા પન્નત્તા રાઘ્મોશ્રણેવરમણછટ્ટા ॥ ૫ ॥

(અથ કિં તત્ મહાવ્રતોચારણા ? મહાવ્રતોચારણા । પચ્ચવિધા પ્રજ્ઞપ્તા રાત્રિભોજનવિરમણપટ્ટા ॥ ૫ ॥)
 અહોં શિષ્ય પ્રશ્ન કરે છે—હે ગુરુમહારાજ ! (સે) હવે (ત) તે (મહવ્યયઉચારણા) મહાવ્રતોનો ઉચાર (કિં)
 શુ વસ્તુ છે ? અર્થાત્ તેના કેટલા પ્રકાર છે ? ગુરુમહારાજ ઉત્તર આપે છે કે—હે શિષ્ય ! (મહવ્યયઉચારણા) મહાવ્રતોનો
 ઉચાર (પચ્ચવિહા) પાંચ પ્રકારે (પન્નત્તા) કહ્યો છે, તથા (રાઘ્મોશ્રણેવરમણછટ્ટા) રાત્રિભોજનથી જે વિરમણુ એ છટ્ટો છે

હવે પચમહાત્રત અને છટ્ટુ રાત્રિભોજનવિરમણત્રત કહે છે:—

સૂ-તં જહા-સવ્વાઓ પાણાદવાયાઓ વેરમણં ૧ । સવ્વાઓ મૂસાવાયાઓ વેરમણં ૨ ।
 સવ્વાઓ આદિન્નાદાણાઓ વેરમણં ૩ । સવ્વાઓ મેહુણાઓ વેરમણં ૪ । સવ્વાઓ પરિગ્ગહાઓ

वेरमणं ५ । सव्वाओ राइभोयणाओ वेरमणं ॥ ६ ॥

(तद्यथा—सर्वस्मात् प्राणातिपातात् विरमणं १ । सर्वस्मात् मृषावादात् विरमणं २ । सर्वस्मात् अ-
दत्तादानात् विरमणं ३ । सर्वस्मात् मैथुनात् विरमणं ४ । सर्वस्मात् परिग्रहात् विरमणं ५ । सर्वस्मात्
रात्रिभोजनात् विरमणं ॥ ६ ॥)

(तं जहा) ते आ प्रमाणे—(सव्वाओ) सर्व प्रकारे अथवा सर्व प्रकारना (पाणाइचायाओ) प्राणातिपात थकी
एटले जीवहिंसा थकी (वेरमणं) विरमणं—निवर्तवुं—पाछुं फरवुं १. (सव्वाओ) सर्व प्रकारे अथवा सर्व प्रकारना (मूसा-
वायाओ). मृषावाद थकी एटले जूहुं बोलवा थकी (वेरमणं) विरमणं २. (सव्वाओ) सर्व प्रकारे अथवा सर्व प्रकारना
(अदिनादायाओ) अदत्तादान थकी एटले चोरी करवा थकी (वेरमणं) विरमणं ३. (सव्वाओ) सर्व प्रकारे अथवा
सर्व प्रकारना (मेहुणाओ) मैथुन थकी (वेरमणं) विरमणं ४. (सव्वाओ) सर्व प्रकारे अथवा सर्व प्रकारना (परिग-
हाओ) धनधान्यादिक बाह्य अने रागद्वेषरूपी अभ्यंतर परिग्रह थकी (वेरमणं) विरमणं ५. (सव्वाओ) सर्व प्रकारे
अथवा सर्व प्रकारना (राइभोयणाओ) रात्रिभोजन थकी (वेरमणं) विरमणं ६.

सू०—तत्थ खलु पढमे भंते महववए पाणाइचायाओ वेरमणं, संवं भंते पाणाइचायं पच्च-
स्कामि, से सुहंमं वा वायरं वा तसं वा थावरं वा नेव सयं पाणे अइवाएज्जा, नेवनेहिं पाणे अइ-

વાયાવિજ્ઞા, પાણે અડવાયતે વિ અન્ને ન સમણુજાણામિ, જાવજીવાણે તિવિહં તિવિહેણ મણેણ વાયાણે કાણં ન કરેમિ, ન કારવેમિ, કરંત પિ અન્નં ન સમણુજાણામિ, તસ્સ મંતે પડિક્કમામિ નિદામિ ગરિહામિ અપ્પાણં વોસિરામિ ॥

(તત્ર લલુ પ્રથમે ભદ્રન્ત મહાવ્રતે પ્રાણાતિપાતાત્ વિરમણ, સર્વ ભદ્રન્ત પ્રાણાતિપાતં પ્રત્યાહ્યામિ, અથ (તથા) સૂદમ વા ઘાદરં વા ત્રસં વા સ્થાવર વા નૈવ સ્વય પ્રાણાન્ અતિપાતયામિ, નૈવાન્યૈઃ પ્રાણાન્ અતિપાતયામિ, પ્રાણાન્ અતિપાતયતોઽપિ અન્યાન્ન સમનુજાનામિ, યાવજ્જીવ ત્રિવિધં ત્રિવિધેન મનસા વાચા કાયેન ન કરોમિ, ન કારયામિ, કુર્વન્તમાપિ અન્ય ન સમનુજાનામિ, તસ્ય ભદ્રન્ત પ્રતિક્રમામિ નિન્દામિ ગર્હામિ આત્માન વ્યુત્સુજામિ ॥)

(તત્થ) તિહાં (લલુ) નિથે (મતે) હે મગવત (પઠમે) પહેલા (મહવ્વણે) મહાવ્રતને વિષે (પાણાહવાયાઓ) પ્રાણાતિપાત થકી (વેરમણ) વિરમવુ. એમ મગવતે કહુ છે તેથી (મંતે) હે મગવન્ (સન્ન પાણાહવાય) સર્વ પ્રાણાતિપાતને ઇટલે જીવોના વિનાશને (પચ્ચક્કામિ) હુ વર્જુ છુ. (સે) તે જીવો આ પ્રમાણે જાણવા-(સુદમ વા) સૂદમ ઇટલે જે જીવો ચર્મચલ્લુથી દેખાય નહીં તે (વાયર વા) અથવા બાદર ઇટલે જે જીવો ચર્મચલ્લુથી દેખાય તે (તસ વા) તસ ઇટલે જેઓ ટાઢ તડકાથી ત્રાસ પામે અને હાલીચાલી શકે તે (થાવર વા) સ્થાવર ઇટલે જે હાલીચાલી ન શકે એવા

पृथ्वीकाय, अप्काय, तेजस्काय, वायुकाय अने वनस्पतिकाय. (पाणे) आ उपर कहेला चार प्रकारना जीवोने (सयं) हुं पोते (नेव अहवाएजा) नहीं ज विनाश करूं, तथा (पाणे) ते जीवोने (अन्नेहिं) बीजा पासे (नेव अहवायाविजा) नहीं ज विनाश करावुं, तथा (पाणे) ते जीवोने (अहवायंते वि) विनाश करना एवा पण (अन्ने) बीजाओने (न समणु-जाणामि) अनुमोदना न करूं-सारा न जाणुं. क्यां सुधी ? तो के (जावजीवाए) जावजीव सुधी एटले हुं जीवुं त्यांसुधी. (तिविहं) त्रिविधने (तिविहेणं) त्रिविधे करीने एटले (मणेणं) मनवडे (वायाए) वाणीवडे (काएणं) कायावडे (न करोमि) हिसा नहीं करूं (न कारेमि) नहीं करावुं (करवं पि अस्मं) हिसा करता एवा पण बीजोने (न समणुजाणामि) नहीं अनुमोदना करूं. (तस्स) ते हिसा संवंधी पापने (भंते) हे भगवन् (पडिकमामि) हुं पडिकमं हुं एटले तेनार्थी पाओ फरूं हुं, (निंदांमि) आत्माना साक्षीए ते पापने निंदुं हुं, (गरिहामि) गुरुनी समन्त गर्हा करूं हुं. (अप्पाणं वोसिरामि) तेवा पापकारी मारा आत्माने वोसरावुं हुं एटले विविध प्रकारे तजुं हुं.

सू०-से पाणाइवाए चउव्विहे पन्नत्ते, तं जहा-दव्वओ खित्तओ कालओ भावओ । दव्वओ गं पाणाइवाए छसु जीवनिक्काएसु, खित्तओ गं पाणाइवाए सव्वलोए, कालओ गं पाणाइवाए दिया वा राओ वा, भावओ गं पाणाइवाए रागेण वा दोसेण वा ॥

(स प्राणातिपातः चतुर्विधः प्रज्ञप्तः, तद्यथा—द्रव्यतः क्षेत्रतः कालतः भावतः । द्रव्यतः पं प्राणा-

તિપાતઃ પદ્મસુ જીવનિકાયેષુ, સ્ત્રોત્રતઃ નં પ્રાણાતિપાતઃ સર્વલોકે, કાલતઃ ન પ્રાણાતિપાત દિવા વા રાત્રી વા, ભાવતઃ ન પ્રાણાતિપાતઃ રાગેણ વા દ્વેષેણ વા ॥

(સે) તે (પાણાદિવા) પ્રાણાતિપાત એટલે જીવનો વિનાશ (ચડવિગ્રહે) ચાર પ્રકારવાળો (પન્નત્તે) શ્રી વીતરાગે કહ્યો છે. (ત જદા) તે ચાર પ્રકાર આ પ્રમાણે—(દબ્બજો) દ્રવ્યથી એટલે દ્રવ્યને આશ્રીને (હિત્તજો) સ્ત્રેયથી એટલે સ્ત્રેયના પ્રધાનપણને આશ્રીને (કાલજો) કાલથી એટલે કાલને આશ્રીને તથા (ભાવજો) ભાવથી એટલે ભાવને આશ્રીને. તેમા (દબ્બજો ન) દ્રવ્યને આશ્રીને (પાણાદિવા) પ્રાણાતિપાત તે કે જે (છસુ) પૃથ્વીકાય ૧, અપ્કાય ૨, તેજસ્કાય ૩, વાયુકાય ૪, વનસ્પતિકાય ૫ અને ત્રસકાય ૬ એ છએ (જીવનિકાએસુ) જીવોની નિકાયને વિષે થાય છે, તથા (હિત્તજો) સ્ત્રેયને આશ્રી (પાણાદિવા) જીવાદિસા તે કે જે (સબ્બલોએ) ચૌદ રાજપ્રમાણ સર્વ લોકને વિષે થાય છે તથા (કાલજો) કાલને આશ્રીને (પાણાદિવા) પ્રાણાતિપાત તે કે જે (દિવા વા રાત્રી વા) દિવસને વિષે અને રાત્રિને વિષે થાય છે. તથા (ભાવજો ન) માનને આશ્રીને (પાણાદિવા) પ્રાણાતિપાત તે કે જે (રાગેણ વા દોષેણ વા) રાગે કરીને તથા દ્વેષે કરીને થાય છે આ પ્રમાણે પ્રાણાતિપાતના મેદો કહ્યા. હવે તે જ પ્રાણાતિપાત અતીતકાલે એટલે ધર્મ પામ્યા પહેલાં કરાયેલ હોય તેની વિશેષ નિંદા કરવા માટે કહે છે—

સૂ૦—જંઙ્ગમમ્મસ્સ કેવલિપન્નત્તસ્સે અર્હિસાલક્ખણસ્સે સચ્ચાદિટ્ઠિયસ્સે વિણનમૂલસ્સે

* જ યિ ય મએ દિતિ વા

याधिकसूत्र
संस्कृतानु-
वाद सहित
॥ ४ ॥

खातिप्पहाणस्सं अहिरन्नसोवन्नियस्सं उवसमपभवस्सं नववंभचेरुत्तस्सं अपयमाणस्सं भिक्खा-
वित्तिअस्सं कुक्खीसंबलस्सं निरग्गिसरणस्सं संपक्खालियस्सं चत्तदोसस्सं गुणगाहियस्स निव्विया-
रस्सं निवित्तीलक्खणस्सं पंचमहव्वयजुत्तस्सं अत्तंनिहिसंचयस्सं अविस्संवाइयस्सं संसारपारगामि-
अस्सं निव्वाणगमणवज्जवसाणफलस्सं, पुठ्विं अस्सयाए असवणयाए अबोहिए अणभिगमेण,
अभिगमेण वा पमाएणं रागदोसपडिबद्धयाए बालयाए मोहयाए मंदयाए किडुयाए तिगारवगल्याए
चउक्कासाओवगएणं पंचिदिओर्वसट्टेणं पडुपन्नभारियाए सायासोक्खमणुपालेयतेणं इहं वा भवे
अन्नेसु वा भवग्गहणेसु पाणाइवाओ कओ वा काराविओ वा कीरतो वा परेहिं समणुज्जाओ तं
निंदामि गरिहामि तिविहं तिविहेणं मणेणं वायाए काएणं ॥

(यो मया अस्य धर्मस्य केवलप्रज्ञप्तस्य अहिंसा लक्षणस्य सत्याधिष्ठितस्य विनयमूलस्य ज्ञानप्रधानस्य
अहिरण्यसौवर्णिकस्य उपशमप्रभवस्य नवब्रह्मचर्यगुप्तस्य अपचमानस्य भिक्षावृत्तिकस्य कुक्षिशम्बलस्य
निरग्निशरणस्य संप्रक्षालिकस्य त्यक्तदोष(द्वेष)स्य गुणग्राहिकस्य निर्विकारस्य निर्वृत्तिलक्षणस्य पञ्चमहाव्रत-
युक्तस्य असान्निधिसंचयस्य अविस्संवादिनः संसारपारिगामिकस्य निर्वाणगमनपर्यवसानफलस्य, पूर्वम् अ-

ज्ञानतया अभ्रवणतया अयोध्या अनभिगमेन, अभिगमेन वा प्रमार्देन रागद्वेषप्रतिबद्धतया बालतया मोक्षतया मन्दतया क्रीडतया त्रिगौरवगुरुक्तया चतु कथायोपगतेन पञ्चेन्द्रियोपवशात्तेन प्रत्युत्पन्नभारि-
तया सातसुगमनुपालयता, इह वा भवे अन्येषु वा भवग्रहणेषु प्राणातिपातः कृतो वा कारितो वा क्रि-
यमाणो वा परैः समनुज्ञात, त निन्दामि गर्हामि अत्रिविध अत्रिविधेन मनसा वाचा कायेन)

(जं) जे-प्राणातिपात (मए) मे (इम्मस्स धम्मस्स) आ बावीश विशेषणवाळो धर्म पाम्यानी (पुब्बि) पहेला एटले धर्म अगिकार कर्पो पहेला अज्ञानादिक चार कारणोए करीने तथा धर्म अगीकार कर्पो पथी प्रमादादिक अग्यार कारणोए करीने कर्पो होय तेने हु निद्रु छु. ए प्रमाणे आ सुधनो सबध छे.

एहे प्रथम धर्मा ना पायीरा विरोपणोने धर्म आ प्रमाणे—

धर्म केनो ? (केवलियअनेस्स) केमळी मगवेते प्ररुपेलो एटले उपदेश करेलो १, तथा (अहिंसालक्षणस्स) अहिंसा एटले प्राणीनु रक्षण ते ज छे लक्षण जेनु एवो २, तथा (मच्चाहिट्टियस्स) सत्य वचनवहे आश्रित करायेलो एटले व्यास ३, तथा (विणयमूलस्स) विनय छे मूल कारण जेनु एटले विनयधी उत्पन्न थयेलो ४, तथा (खुतिप्पदाणस्स) क्षमा छे प्रधान जेमा एवो ५, तथा (अहिरम्मोवज्झियस्स) नधी हिरण्य एटले रूपु अने सुवर्ण एटले सुवर्णना अलकार विगेरे जेमा अर्थात् उपलवणधी सर्वे परिग्रह रहित एवो ६, तथा (उदसमपभवस्स) उपशम एटले इन्द्रिय अने नोइन्द्रिय (मन) नो जय, तेनाधी उत्पचि छे जेनी एवो ७, तथा (नवमंचेरगुचस्स) नव प्रकारनी ब्रह्मचर्यनी गुप्तिथी गुप्त (सहित) एवो ८,

तथा (अप्रथमाणास्स) नथी पचन क्रिया जेमां एवो एटले के पचनादिक आरंभ रहित ९, तेथी करीने ज (भिस्कावित्तिअस्सं) भिस्कावहे आलीविका छे जेमां एवो १०. तथा (कुस्सिंखलस्सं) कुस्सि एटले उदरने विषे ज शंखल एटले भातुं छे जेमां अर्थात् जेमां कुस्सिनी बहार कांइ पण खाधानुं राखी शकातुं नथी एवो ११, तथा (निरग्गिसरणेस्स) शीतादिक्केने दूर करवा माटे नथी अग्निनुं शरण लेवातुं जेमां एवो १२, तथा (संपस्कालियस्सं) कर्मरूपी फळने सम्मत् प्रकारे पखाळनार एटले शुद्ध करनार एवो १३, तथा (चत्तदोसस्सं) त्याग कर्या छे मिथ्यात्व अज्ञान विगेरे दोषो जेणे एवो अथवा त्याग कर्या छे द्वेप जेमां एवो १४, एज कारण माटे (गुणगाहियस्सं) गुणेने ग्रहण करवाना स्वभाववाळो १५, तथा (निव्वियारस्सं) गयो छे-नाश पाम्यो छे विकार एटले कामनो उन्माद जेमांथी एवो १६, तथा (निवित्तिलक्खणस्स) निवृत्ति एटले सर्व सावद्ययोगनी विरति छे लक्ष्ण (स्वरूप) जेनुं एवो १७, तथा (पंचमहव्वयजुत्तस्सं) पांच महाव्रतोए करीने युक्त एवो १८, तथा (असंनिहिंसंचयस्सं) साधुए पोतानी पासे कांइ पण (मोदक, उदक, खजुर, हरडे विगेरे) पदार्थोनो संचय राखी शकातो नथी जेमां एवो १९, तथा (अविसंवाइयस्सं) विसंवाद रहित एटले जेमां कोइ पण प्रकारनो हठ कदाग्रह विगेरे विसंवाद नथी एवो, अथवा साची युक्तिथी जेनो बाध थतो नथी एवो २०, तथा (संसारपारगाभिअस्स) जे संसार रूपी समुद्रनो पार पमाडनार छे एवो २१, तथा (निज्जाणगमणपज्जवसाणफलस्सं) मोक्षनी प्राप्ति रूपी छेन्नुं छे फल जेनुं एवो अर्थात् आ धर्म स्वर्गादिकनुं सुख आपी छेवट मोक्षरूप फळने आपनार छे. २२.

धर्म अंगीकार कर्या पहेलां जे अज्ञानतादिक चार कारणोए करीने प्राणतिपातनो संभव छे ते चार कारणो ब्रतावे छे. --

(અજ્ઞાનપણાં) અજ્ઞાનપણાં કરીને ૧, તથા (અસવર્ણેયાં) સદ્ગુરુના મુરુથી નહીં સાંભળ્યાવડે કરીને ૨, અથવા સાંભળ્યા છતાં પણ (અવોહિય) અવોધવડે કરીને એટલે યથાર્થપણે ધર્મનું સ્વરૂપ ન જાણવા વડે કરીને ૩, અથવા વ્યવહારથી શ્રવણ અને બોધ છતાં પણ (અજ્ઞાનિગમેણ) સમ્યક્પણે ધર્મને નહીં અગીકાર કરવા વડે કરીને ૪, જે પ્રાણાતિપાત મારા વડે કરાયો હોય તેનો ત્યાગ કરુ છુ એમ સબધ જાણવો.

(અભિગમેણ વા) અથવા ધર્મ અગીકાર કર્યા છતાં પણ અગ્યાર કારણોવડે પ્રાણાતિપાતનો સમવ છે, તે અગ્યાર કારણો કહે છે—(પમાર્થેણ) મધ્ય વિષયાદિક પ્રમાદે કરીને ૧, તથા (રાગદોષપાઙ્ગિવદ્યાર્થે) રાગ અને દ્વેષના પ્રતિબધ-વડે એટલે વ્યાકુલતાવડે કરીને ૨, તથા (બાલ્યાર્થે) બાલકપણાવડે એટલે અજ્ઞાનપણાં કરીને ૩, તથા (મોહ્યાર્થે) મોહ એટલે ચિત્તની વ્યાકુલતા અથવા મોહનીય કર્મનું આધીનપણું તેણે કરીને ૪, તથા (મદ્યાર્થે) મદપણાં કરીને એટલે કાયાની જહતાં કરીને અર્થાત્ આલસુપણાં કરીને ૫, તથા (કિંહ્યાર્થે) ઘૂતાદિક ક્રીડા કરવાવડે કરીને ૬, તથા (તિગારમરુપાર્થે) ક્રાદિગારવ, રસગારવ અને સાતાગારવ એ ત્રણ મારવે કરીને થયેલી જે ગુરુતા એટલે મારેપણું તે વડે કરીને ૭, તથા (ચતુક્કસાશ્ચોર્ધગર્થે) ક્રોધ, માન, માયા અને લોભ એ ચાર કપાયના ઉદયને વશ થવા વડે કરીને ૮, તથા (પાંચ-દિશોવર્સદેશ) સ્પર્શનાદિક પાંચ દિશોના વશવર્તેપણાથી પ્રાપ્ત થયેલું જે આર્ત્તધ્યાન તે વડે કરીને ૯, તથા (પહુપન્નમા-રિયં) ઉત્પન્ન થયેલો જે વર્મનો માર તેણે કરીને અર્થાત્ કર્મના ગુરુપણાં કરીને ૧૦, તથા (સાયાસોસ્કમણુપાલંચતેણ) સાતાવેદનીય કર્મના ઉદયથી ઉત્પન્ન થયેલું જે સુખ તેને મોગવવામાં આસક્ત થવા વડે કરીને ૧૧

आ उपर कहेला चार अने अग्यार कारणांने लीधे (इहं वा भवे) आ भवने विषे अथवा (अक्केसु वा भवग्गहणेसु) बीजा एटले आ भवथी पहेलाना भवने विषे (पाणाइवाओ) जे प्राणातिपात (कओ वा) में कयी होय अथवा (कारा-विओ वा) बीजा पासे कराव्यो होय, अथवा (कीरंतो परेहिं) बीजाए करातो थको (समणुत्ताओ) में अनुमोद्यो होय एटले सारो कद्यो होय (तं) तेवा प्राणातिपातने (निंदामि) हुं मारा आत्सानी साक्षीए निंदुं छुं, (गरिहामि) गुरुनी समझ गहीं करुं छुं. (तिविहं) करवुं, करावुं, अनुमोदवुं एम त्रण प्रकारना प्राणातिपातने (तिविहेण) त्रण प्रकारे एटले (मणेणं) मनवेडे (वायाए) वाचावेडे तथा (काएणं) कायावेडे निंदुं-गहुं छुं.

हवे त्रण काल संबंधी प्राणातिपातनी विरतिने प्रतिपादन करता सता कहे छे:—

सू०—अईयं निंदामि, पडुपन्नं संवरेमि, अणागयं पच्चस्कामि सव्वं पाणाइवायं ॥

(अतीतं निन्दामि, प्रत्युत्पन्नं संवृणोमि, अनागतं प्रत्याख्यामि, सर्वं प्राणातिपातम्)

(अईयं) अतीतकाळे-भूतकाळे करेला (सव्वं) सूक्ष्म तथा स्थूल सर्व (पाणाइवायं) प्राणातिपातने (निंदामि) हुं निंदुं छुं, (पडुपन्नं) वर्तमानकाळे संभवता-थता सर्व प्राणातिपातने (संवरेमि) हुं संवरुं छुं-निवारुं छुं, (अणागयं) अनागत एटले भविष्य काळ संबंधी सर्व प्राणातिपातने (पच्चस्कामि) पच्चस्खुं छुं-निषेधुं छुं.

आ उपर कहेला अनागत प्रत्याख्यानने विशेष प्रकारे कहे छे:—

सू०—जावज्जीवाए अणिस्सिओ हं नेव सयं पाणे अइवाएज्जा, नेवन्नोहि पाणे अइवायावेज्जा, पाणे अइवायते वि अन्ने न समणुजाणिज्जा ॥

(यावज्जीवम् अनिश्चितोऽहं नैव स्वयं प्राणान् अतिपातयामि, नैवान्यैः प्राणान् अतिपातयामि, प्राणान् अतिपातयतः अपि अन्यान् न समनुजानामि ।)

(अणिस्सिओ) अनिश्चित एतले आलोक तथा परलोकनी आशसारहित एवो (ह) हु (जावज्जीवाए) जावजीव सुधी (सय) योते (पाणे) प्राणेनो (नेव) नहीं ज (अइवाएज्जा) विनाश करु. (अन्नोहि) बीजा पासे (पाणे) प्राणेनो (नेव) नहीं ज (अइवायावेज्जा) विनाश करावु. (पाणे) प्राणेनो (अइवायते वि) विनाश करता एवा पण (अन्ने) बीजाओने (न समणुजाणिज्जा) हु सारा नहीं मानु.

कोनी साक्षीए हु आ पक्कल्याण करुं हु : ए शब्दा उपर अरिहतादिक पाचनी साक्षी बटाये छे —

सू०—तं जहा—अरिहतसस्सिअं १ सिद्धसस्सिअं २ साहुसस्सिअं ३ देवसस्सिअ ४ अप्सस्सिअं । ५।
(तद्यथा—अर्हत्साक्षिकं १ सिद्धसाक्षिकं २ साधुसाक्षिक ३ दैवसाक्षिक ४ आत्मसाक्षिकम् ५)
(त जहा) ते आ प्रमाणे—(अरिहतसस्सिअ) अरिहतनी साक्षीए १, तथा (सिद्धसस्सिअ) पदर भेदना जे

याधिकसूत्र
संस्कृतानु-
वाद सहित
॥ ७ ॥

11611

वा
द्वि

सू०—एवं भवइ नि० वा सुत्ते वा आ०
राओ वा एगओ वा परिसागओ वा

(एव भवति भिक्षुः वा भिक्षुकी वा संयतचिरतप्रतिदत्तप्रत्याख्यातपापकर्मा दिवा वा रात्रौ वा एकौ वा पर्यद्गतौ वा सुप्तौ वा जाग्रतुः वा ॥)

(एव) ए प्रमाणे एटले पूर्वे कक्षा प्रमाणे प्रत्याख्यान करवाथी (भिक्षु वा) साधु अथवा (भिक्षुणी वा) साध्वी (दिव्या वा) दिवसे अथवा (रात्रौ वा) रात्रे, (एगञ्चो वा) एकला होय अथवा (परिसागञ्चो वा) पर्यदार्मा—साधु के साध्वीना समुदायमा रहेल होय, (सुत्ते वा) सुता होय अथवा (जागरमाणे वा) जागता होय तो पण ते (सजय) सतर प्रकारना समयसहित होय छे, तथा (विरय) विविध प्रकारे चार प्रकारना तपने विषे रक्त-उत्तर होय छे, तथा (पडिदय) स्थितिनी हानि करवाथी ग्रथिनो भेद करीने विनाश पमाडु छे अने (पच्चस्काय) हेतुना अभावथी फरी नहीं वधवावडे दूर कर्णु छे (पावकम्मे) ज्ञानावरणीयादिक पापकर्म जेणे एवो थाय छे. अर्थात् प्राणातिपातनु प्रत्याख्यान करनार साधु तथा साध्वी निरतर समयमवाळा, विरतिवाळा अने पापकर्मरहित थाय छे.

प्राणादिमातनी विरतिनी ज खुति करे छे—

सू०—एस खलु पाणाइवायस्स वेरमणे हिण सुहे खमे निस्सेसिए आणुगामिए पारगामिए सव्वेसिं पाणाण सव्वेसिं भूयाणं सव्वेसिं जीवाणं सव्वेसिं सत्ताण अदुक्कणयाए असोयणयाए अज्जरणयाए अतिप्पणयाए अपीडणयाए अपरियावणयाए अणोदवणयाए, महत्थे महागुणे

महाणुभावे महापुरिसाणुचिन्ने परमरिसिदेसिए पसत्थे, तं दुःखकयाए कम्मकयाए मोक्कयाए बोहिलाभाए संसारुत्तराणए ति कट्ठु उवसंपज्जिताणं विहरामि ॥

(इदं खलु प्राणातिपातात् विरमणं हितं सुखं क्षमं निःश्रेयसिकम् आनुगामिकं पारगामिकं सर्वेषां प्राणानां सर्वेषां भूतानां सर्वेषां जीवानां सर्वेषां सत्त्वानाम् अदुःखनतया अशोचनतया अजरणतया अते-
पनतया अपीडनतया अपरितापनतया अनद्रावणतया, महार्थं महागुणं महानुभावम् सदापुरुषानुचीर्णम् परमर्षिदेशितं प्रशस्तं, तत् दुःखक्षयाय कर्मक्षयाय मोक्षाय बोधिलाभाय संसारोत्तराणाय इति कृत्वा उपसंपद्य विहरामि)

(एस) आ (खलु) निश्चे (पाणाइवायस्स) प्राणातिपातथकी (वेरमणं) जे विरमणुं ते (हिए) पथ्य भोजननी जेम हित एटले कल्याणने करनारुं छे, तथा (खुहे) तरस्याने शीतल जळपाननी जेम सुख करनारुं छे, तथा (खमे) युक्त-उचित स्वरूपवाळुं छे, तथा (निस्सेसिए) मोक्षनुं कारण होवाथी निःश्रेयसरूप छे, तथा (आणुगामिए) आनुगामिक एटले उत्तरोत्तर भवोमां सुखनो अनुबंध करनारुं छे. तथा (पारगामिए) संसारनो पार पमाडनार छे. आ व्रत एवा प्रकारनुं केम छे ? तेना उत्तरमां कहे छे के (सब्वेसिं पाणाणं) सर्व पंचेंद्रिय प्राणीओने (सब्वेसिं भूयाणं) सर्व भूत-एकेंद्रियोने (सब्वेसिं जीवाणं) सर्व जीवोने एटले देव, नारकी, उत्तम नर अने असंख्य वर्षना आयुष्यवाळा नरतिर्य्योने तथा (सब्वेसिं सत्ताणं) सर्व सत्त्वोने एटले सोपक्रम आयुष्यवाळा नरतिर्य्योने (अदुःखकयाए) दुःख नहीं उत्पन्न करवा-

વઢે કરીને, તથા (અસોયણયાએ) શોક નહીં ઉત્પન્ન કરવાવઢે કરીને, તથા (અજૂરણયાએ) શરીરનુ ઝીર્ણોપણુ નહીં કરવા-
 વઢે કરીને, તથા (અતિષ્ણયાએ) પરસેવો, લાઢ અને અશ્રુ ઉત્પન્ન થાય તેવુ કારણ નહીં કરવાવઢે કરીને, તથા (અપી-
 ઢણયાએ) પાદાદિકના સકોચ-વિકોચથી પીઢા નહીં ઉત્પન્ન કરવાવઢે કરીને તથા (અપરિયાવણયાએ) ચોતરફથી શરીરનો
 સત્તાપ નહીં કરવાવઢે કરીને, તથા (અણોદ્વણયાએ) ત્રાસ અથવા મારવુ નહીં કરવાવઢે કરીને આ ત્રત હિત આદિકને
 કરનારુ છે. વઢી આ પ્રાણાતિપાતવિરમણવ્રત (મહત્થે) મોટા અર્થવાલુ છે. એટલે તેનુ સ્વરૂપ અને ફલ વિગેરે મોઢુ છે,
 તથા (મહાગુણે) સર્વ મહાવ્રતોના સમગ્ર ગુણોનો આધારરૂપ હોવાથી મોટા ગુણવાલુ છે, તથા (મહાણુમાવે) સ્વર્ગ
 અને મોઢાદિક આપનાર હોવાથી મોટા અનુમાવ-માહાત્મ્યવાલુ છે, તથા (મહાપુરિસાણુચિન્ને) તીર્થકર ગણધર વિગેરે
 મહાપુરુષોએ આચરેલુ એટલે સેવેલુ છે, તથા (પરમરિસિદેસિએ) તીર્થકરાદિક મહર્ષિઓએ દેશિત એટલે મન્યપ્રાણીના ઉપ-
 કારને માટે કહેલુ છે, તથા (પસત્થે) અત્યત પ્રશસ્ત છે-શુભ છે. આવા પ્રકારનુ તે પ્રાણાતિપાતવિરમણવ્રત છે તેથી
 કરીને તે વ્રત (દુરુક્કયાએ) શરીર અને મનસબધી દુઃખોનો હ્ય કરવા માટે, તથા (કમ્મસ્કયાએ) જ્ઞાનાવરણીયાદિક
 કર્મોના હ્ય કરવા માટે, તથા (મોક્કયાએ) મોચ મેઢવવા માટે તથા (ચોહિલામાએ) જન્માતરમા પણ સમકિતની
 પ્રાપ્તિ થાય તેટલા માટે, તથા (સસારુત્તારણાએ) સસારસમુદ્રનો પાર પામવા માટે-મારે યશે (તિ કટ્ટુ) એમ કરીને એટલે
 એવા હેતુથી વ્રતને (ઉવસપજ્ઞિચાણ) અર્ગીકાર કરીને (વિહરામિ) હું માસકન્પાદિકના વિહારવઢે વર્તુ છુ-વિચરુ છુ.

હવે આ પ્રથમ વ્રતની સમાપ્તિ કરે છે —

प्राणाद्वायाश्चा वरमस्व विरमणम् ।)

यो कुरु-प्राप्त

10

ए. क. न.

आज्ञा प्रमाण

ना नहा कर

25

न अन काप
- भाग के

प्राप्त प्राप्त

॥ इति प्रथमं महाव्रतम् ॥

इति प्रथमं महत्

1

पाणिनिसूत्र

संस्कृतानु-

बाद सहित

11
2
11

2

॥ अथ द्वितीयं महाव्रतम् ॥

सू०—अहावरे दोच्चे भंते महव्वए सुसावायाओ वेरमण, सव्व भंते सुसावायं पच्चस्सामि, से कोहा वा लोहा वा भया वा हासा वा नेव सय मुसं वएज्जा, नेवन्नेहि मुस वायावेज्जा मुसं वयंते वि अन्ने न समणुजाणामि, जावज्जीवाए तिविहं तिविहेणं मणेणं वायाए काएणं न करोमि न कार- वेमि करतं पि अन्नं न समणुजाणामि, तस्स भंते पडिक्कमामि निंदामि गरिहामि अप्पाणं वोसिरामि ॥

(अथापरस्मिन् द्वितीये भदन्त महाव्रते मृपावादात् विरमण, सर्व भदन्त मृपावादं प्रत्याख्यामि, अथ (तद्यथा) क्रोधाद्वा लोभाद्वा भयाद्वा हास्याद्वा नैव स्वय मृपा वदामि, नैवान्यैः मृपा वादयामि मृपा वदतोऽपि अन्यान् न समनुजानामि, यावज्जीव त्रिविध मनसा वाचा कारयेन न करोमि, न कारयामि, कुर्वन्तमपि अन्य न समनुजानामि, तस्य भदन्त प्रतिक्रमामि निन्दामि गर्हामि आत्मान व्युत्तमृजामि)

(अह) इवे पहेला महाव्रतनी पछी (भते) हे भगवन् ! (अगरे) अन्य (दोच्चे) बीजा (महव्वए) महाव्रतने विपे (सुसावायाओ) मृपावाद अक्की (वेरमणं) सर्वथा विरमवु-निवर्तवु एम भगवते कहु छे, तेथी (भते) हे भगवन् ! (सव्वं)

समग्र (मुसावायं) मृपावादने (पञ्चकामि) हुं पञ्चखुं छुं-निषेधुं छुं, (से) ते आ प्रमाणे-(कोहा वा) क्रोधथी (लोहा वा) लोभथी-पहेलो अने छेन्नो कषाय कहेल होवाथी वच्चेना बे पण जाणी लेवा तेथी करीने मानथी, मायार्थी, (भया वा) भयथी, (हासा वा) हास्यथी तथा रागथी, द्वेषथी, कलहथी, अभ्याख्यानदिकथी (सयं) हुं पोते (सुसं) मृषा (नेव) नहीं ज (वएजा) बोळुं, (अबेहि) बीजा पासे (सुसं) मृषा (नेव) नहीं ज (वायावेजा) बोलावुं. (वयंते वि) मृषा बोलता एवा पण (अबे) बीजाओने (न समणुजाणामि) सारा नहीं जाणुं-अनुमोदना नहीं करुं. केवी रीते ? (जाव-जीवाए) जावजीव सुधी (तिविहं) त्रिविधे करीने एटले (मणेरुं) मनवडे (वायाए) वचनवडे (काएणं) कायावडे (न करेमि) मृपावादने नहीं करुं, (न कारवेमि) नहीं करावुं. (करंतं पि अबं) मृपावाद करता-बोलता एवा पण बीजाने (न समणुजाणामि) नहीं अनुमोदना करुं. (तस्स) ते मृपावादसंबंधी पापने (भंते) हे भगवन् ! (पडिक्कमामि) हुं पडिक्कं छुं. (निंदामि) आत्मानो साक्षीए निंदुं छुं. (गरिहामि) गुरुनी समन्न गर्हा करुं छुं. (अप्पाणं वोसिरामि) तेवा पापकारी मारा आत्माने वोसिरावुं छुं-विविध प्रकारे तजुं छुं.

सू०-से मुसावाए चउव्विहे पन्नत्ते, तं जहा-दव्वओ खित्तओ कालओ भावओ । दव्वओ णं मुसावाए सब्बदव्वेसु, खित्तओ णं मुसावाए लोए वा अलोए वा, कालओ णं मुसावाए दिआ वा राओ वा, भावओ णं मुसावाए रागेण वा दोसेण वा ॥

(સ મૃપાવાદઃ ચતુર્વિધઃ પ્રજ્ઞસઃ, તથથા-દ્રવ્યતઃ સ્ત્રેત્રતઃ કાલતઃ ભાવતઃ । દ્રવ્યતઃ ણં મૃપાવાદઃ સર્વેદ્રવ્યેષુ, સ્ત્રેત્રતઃ ણ મૃપાવાદઃ લોકે વા અલોકે વા, કાલતઃ ણ મૃપાવાદઃ દિવા વા રાત્રી વા, ભાવતઃ ણ મૃપાવાદ. રાગેણ વા દ્વેષેણ વા)

(સે) તે પૂર્વે જણાવેલ (મુસાવાણ) મૃપાનાદ (ચતુર્વિધે) ચાર પ્રકારે (પદ્ધતે) કહ્યો છે (ત જહા) તે આ પ્રમાણે- (દઢ્વઓ) દ્રવ્યથી-દ્રવ્યને આશ્રીને (ચિત્તઓ) ચેતથી-ચેત્રને આશ્રીને (કાલઓ) કાલથી-કાલને આશ્રીને અને (ભાવઓ) ભાવથી-ભાવને આશ્રીને, તેમા (દઢ્વઓ ણ) દ્રવ્યને આશ્રીને (મુસાવાણ) મૃપાવાદ (સર્વદઢ્વેસુ) ધર્મો-સ્તિકાય અધર્મોસ્તિકાયાદિક સર્વ દ્રવ્યને વિષે-તે સવધી અન્યથા પ્રરૂપણા કરવાથી થાય છે. (ચિત્તઓ ણ) ચેત્રને આશ્રીને (મુસાવાણ) મૃપાવાદ (લોણ વા) લોકને વિષે અથવા (અલોણ વા) અલોકને વિષે બોલાય છે, (કાલઓ ણ) કાલને આશ્રીને (મુસાનાણ) મૃપાવાદ (દિયા વા) દિવસને વિષે અથવા (રાઓ વા) રાત્રિને વિષે બોલાય છે અને (ભાવઓ ણ) ભાવને આશ્રીને (મુસાવાણ) મૃપાવાદ (રાગેણ વા) માયા અને લોભરૂપ રાગવદે બોલાય છે એટલે કે પોતે ગ્લાન નહીં છતાં હુ ગ્લાન છુ, યપ નહીં છતાં મારે અમુક વસ્તુનો સપ છે, અથવા ભિચારન કરવામાં આલસ આવવાથી મારા પગ દુઃખે છે વિગેરે માયાવદે મૃપાવાદ બોલાય છે તથા લોભથી એટલે સારા અન્નનો લાભ થવાથી વીજા એષણીય અત પ્રાંત આહારને આ અનેપણીય છે એમ કહેવાય છે અથવા (દોસેણ વા) ક્રોધ અને માન સ્વરૂપવાળા દ્રેષવદે મૃપાવાદ બોલાય છે. એટલે કે ક્રોધથી અન્યને ' તુ દાગ છે ' એમ કહે અને માનથી પોતે બહુશ્રુત નહીં છતાં ' હુ બહુશ્રુત છુ ' એમ બોલે. અહીં ઉપલ-

દ્રવ્યથી ભયવહે તથા હાસ્ય વિગેરેવહે પણ મૃપાવાદ બોલાય છે એમ જાણી લેવું. તે આ પ્રમાણે—કાંઈક અકાર્ય કરીને પછી પ્રાયશ્ચિત્તના મયને લીધે ‘ મેં કર્યું નથી ’ એમ બોલે. એ જ રીતે કોઈની હાંસી કરવા વિગેરેમાં પણ અસત્ય બોલે. અહીં દ્રવ્ય અને માવથી ચાર માંગા થઈ શકે છે. તે આ પ્રમાણે—કોઈ દ્રવ્યથી મૃપાવાદ બોલે પણ માવથી ન બોલે ૧, કોઈ માવથી બોલે પણ દ્રવ્યથી ન બોલે ૨, કોઈ માવથી અને દ્રવ્યથી બન્નેથી મૃપાવાદ બોલે ૩, અને કોઈ દ્રવ્યથી અને માવથી બન્નેથી મૃપાવાદ ન બોલે ૪. ઉદાહરણ—કોઈ હિંસક વ્યાધે કોઈ પુરુષને વનમાં પૂછ્યું કે—“ અહીંથી મૃગોને જતાં તેં જોયા છે ? ” તે સાંભળી દયાના પરિણામથી તે જોયા છતાં ‘ નથી જોયા ’ એમ કહે. આ દ્રવ્યથી મૃપાવાદ કહેવાય છે ૧. કોઈ પુરુષ અસત્ય બોલવાના પરિણામવાળો છતાં બોલતી વસ્તુને સહસાત્કારથી સત્ય બોલી ગયો, પણ તેને માવથી તે મૃપાવાદ લાગ્યું ૨. કોઈ પુરુષ હું અસત્ય બોલીશ એવો વિચાર કરી બોલતો. વસ્તુને પણ અસત્ય બોલે, તેને દ્રવ્ય અને માવ એ બન્નેથી મૃપાવાદ લાગે છે ૩. ચોથો માંગો શૂન્ય જ છે કેમકે તેમાં દ્રવ્યથી ને માવથી મૃપાવાદ ન બોલવાની વાત છે.

સૂ૦—જં મણ્વ ઇમસ્સ ધમ્મસ્સ કેવલિપન્નત્તસ્સ અહિંસાલક્ખણસ્સ સચ્ચાહિટ્ઠિઅસ્સ વિણયમૂલસ્સ લંતિપ્પહાણસ્સ અહિરણસોવન્નિઅસ્સ ઉવસમપભવસ્સ નવવંભવેગુત્તસ્સ અપયમાણસ્સ ભિક્ખાવિત્તિઅસ્સ કુલ્લીસંવલસ્સ નિરગિસરણસ્સ સંપક્કાલિઅસ્સ ચત્તદોસસ્સ ગુણગાહિઅસ્સ નિવિવઆરસ્સ નિવિવત્તીલક્ખણસ્સ પંચમહઠ્ઠવયજુત્તસ્સ અસંનિહિસંચયસ્સ અવિસંવાદસ્સ સંસારપારગામિઅસ્સ નિ-

नवाणगमणपज्जवसाणफलस्स पुंवि अन्नाणयाए असवणयाए अबोहिए अणभिगमेणं अभिगमेणं
वा पमाएणं रागदोसपडिबद्धयाए बालयाए मोहयाए मंदयाए किडुयाए तिगारवगरुक्काए चउक्क-
साओवगएण पचिदिओवसहेणं पडुप्पन्नभारियाए सायासोक्कमणुपालयेतेणं इहं वा भवे अन्नेसु
वा भवग्गहणेसु मुसावाओ भासिओ वा भामाविओ वा भासिजंतो वा पेरेहिं समणुद्वाओ तं
निंदामि गरिहामि तिविहं तिविहेणं मणेण वायाए काएणं । अइअं निंदामि पडुप्पन्नं संवरेमि
अणागय पच्चक्कामि सव्वं मुसावाय । जावजीवाए अणिस्सिओ हं नेव सय मुसं वएज्जा, नेवन्नेहि
मुसं वायावेज्जा, मुस वयते वि अन्ने न समणुजाणिज्जा । तं जहा-अरिहत्तसक्किअ सिद्धससक्किअ
साहुसक्किअ देवस.क्कअं अप्पसाक्किअं । एव भवइ भिक्खू वा भिक्कुणी वा संजयविरयपडिहयप-
च्चक्कायपावकम्मे दिआ वा राओ वा एगओ वा परिसागओ वा सुत्ते वा जागरमाणे वा । एस खलु
मुसावायस्स वेरमणे हिए सुहे खमे निस्सेसिए आणुगामिए पारगामिए सव्वेसिं पाणाणं सव्वेसिं
भूआण सव्वेसि जीवाण सव्वेसिं सत्ताणं अदुक्कणयाए असोअणयाए अजूरणयाए अतिप्पणयाए

अपीडणयाए अपरिआवणयाए अणोदवणयाए, महत्थे महागुणे महाणुभावे महापुरिसाणुचिन्ने परमरिसिदेसिए पसत्थे तं दुखकययाए कम्मकयाए मोक्खाए बोहिलाभाए संसारुत्तारणयाए ति कट्टु उवसंपजिन्ताणं विहरामि । दोच्चे भंते महव्वए उवट्ठिओमि सब्बाओ मुसावायाओ वेरमणं ॥

(एतत्सूत्रसंस्कारः पूर्ववत्)

आ सर्वं सूत्रनो अर्थं पूर्वनी जेम जाणवो. विशेष ए छे के प्राणातिपातने ठेकाणे मृपाणाद शब्द कहेवो. आ व्रतनी आराधना जे न करे ते परभवे जिह्मना छेदने पामे तथा अविश्वास्य अने मृंगो थाय. चीजा व्रतना भांगा ३६ आ प्रमाणे छे—क्रोध, लोभ, भय अने हास्यने त्रण योगे गुणवादी बार थाय, तेने त्रण करणे गुणीए तयारे छथीश थाय.

॥ इति द्वितीयं महाव्रतम् ॥

॥ अथ तृतीयं महाव्रतम् ॥

सू०—अहावरे तच्चे भंते महव्वए अदिन्नादाणाओ वेरमणं, सब्बं भंते अदिन्नादाणं पच्च-स्सामि । से गामे वा नगरे वा अरण्ये वा बहुं वा अणुं वा थूलं वा चित्तमंतं वा अचित्त-

मंत वा नेव सयं अदिन्नं गिल्लिजा, नेवन्नोहिं अदिन्नं गिल्लिवेज्जा, अदिन्नं गिल्लेते वि अन्ने न समणुजाणामि, जावज्जीवाए तिविह तिविहेण मणेणं वायाए काएण न करेमि न कारवेमि करंतं पि अन्नं न समणुजाणामि तस्स भते पडिक्कसामि निंदामि गरिहामि अप्पाण वोसिरामि ॥

(अथापरास्मिन् तृतीये भदन्त महाव्रते अदत्तादानाद्विरमणं, सर्वं भदन्त अदत्तादानं प्रत्याख्यामि । अथ (तथथा)-ग्रामे वा नगरे वा अरण्ये वा अल्प वा बहु वा अणु वा स्थूल वा चित्तवद्वा अचित्तवद्वा नैव स्वयमदत्त गृह्णामि, नैवान्यैः अदत्त ग्राह्यामि, अदत्त गृह्णतोऽपि अन्यान्न समनुजानामि, यावज्जीव त्रिविधं त्रिविधेन मनसा वाचा कायेन न करोमि, न कारयामि, कुर्वन्तमप्यन्य न समनुजानामि, तस्य भदन्त प्रतिक्रमामि निन्दामि गर्हामि आत्मानं व्युत्सृजामि)

(अह) हवे (मते) हे भगवन् ! (अवरं) अन्य (तच्चे) त्रीजाः (महव्वए) महाव्रतने विषे (अदिन्नादाणाओ) अदत्तादानयन्त्री, (वेरमण) सर्वथा विरमन्तु, एम भगवते वहु छे, तेथी (भटे) हे भगवन् ! (सण) समग्र (अदिन्ना दाण) अदत्तादानने (पक्खस्सामि) हु निषेधु छु (से) ते आ प्रमाणे—(गामे वा) गामने विषे अथवा (नगरे वा) नगरने विषे, अथवा (अरन्ने वा) अरण्यने विषे, (अप्प वा) मून्यथी अल्प, अथवा (बहु वा) मून्यथी बहु-बहु मून्य-वाळी, अथवा (अणु वा) प्रमाणथी नानी वस्तु अथवा (थूल वा) प्रमाणथी मोटी वस्तु ते वळी (चित्तमत वा) सचित्त

होय, अथवा (अचित्तमंतं वा) अचित्त होय, तेवी (अदिक्षं) अदत्त वस्तुने (सयं) हुं पोते (नेव) नहीं ज (गिण्हिजा) ग्रहण करूं, (अनेहिं) बीजा पासे (अदिक्षं) अदत्त वस्तुने (नेव) नहीं ज (गिण्हिजा) ग्रहण करूं, (अदिक्षं) अदत्त वस्तुने (गिण्हिजे वि) ग्रहण करता एवा पण (अक्षे) बीजाओने (न समणुजाणामि) सारा नहीं जाणूं-अनुमोदना नहीं करूं. केवी रीते ? (जावल्लीवाए) जावल्लीव सुधी (तिविहं) त्रिविधे (तिविहंगं) त्रिविधे करीने एटले (मण्येणं) मनवडे, (वायाए) वचनवडे, (काएणं) कायावडे (न करेमि) अदत्तं ग्रहण नहीं करूं, (न कारवेमि) नहीं करावूं, (करंतं यि) करता एवा पण (अक्षं) बीजाने (समणुजाणामि) अनुमोदना नहीं करूं. (तस्स) ते अदत्तादान संबंधी पापने (भंते) हे भगवन् ! (पडिक्कमामि) हुं निषेध करूं हुं, (निदामि) आत्मानि साक्षीए निदं हुं, (गरिहामि) गुरुनी समच्च गर्हा करूं हुं, (अप्पाणं) तेवा पापकारी सारा आत्माने (वोसिरामि) वोसिरावूं हुं-विविध प्रकारे तजुं हुं.

सू०—से अदिन्नादाणे चउव्विहेपन्नत्ते, तं जहा-दव्वओ खित्तओ कालओ भावओ । दव्वओ गं अदिन्नादाणे गहणधारणिज्जेसु दव्वेसु, खित्तओ गं अदिन्नादाणे गोमे वा नगरे वा अरन्ने वा, कालओ गं अदिन्नादाणे दिआ वा राओ वा, भावओ गं अदिन्नादाणे रागेण वा दोसेण वा ॥

(तत् अदत्तादानं चतुर्विधं प्रज्ञप्तं तथा-द्रव्यतः ज्ञेयतः कालतः भावतः । द्रव्यतः एं अदत्तादानं

ग्रहणधारणीयेषु द्रव्येषु, क्षेत्रतः एं अवत्तादान भामे वा नगरे वा अरण्ये वा, कालतः णं अदत्तादानं दिवा वा रात्रौ वा, भावतः एं अदत्तादानं रागेण वा द्वेषेण वा)

(से) ते (अदिआदाणे) अदत्तादान (चउन्विहे) चार प्रकारे (पञ्चत्ते) कष्टु छे (त जहा) ते आ प्रमाणे—(दब्बओ) द्रव्यधी, (खित्तओ) क्षेत्रधी, (कालओ) कालधी अने (भावओ) भावधी. तेमां (दब्बओ ण) द्रव्यने आश्रीने (अदिआदाणे) अदत्तादान (ग्रहणधारणिसु) ग्रहण करी शकाय अने धारण करी शकाय एवा (दब्बेसु) द्रव्यो—पदार्थोनि विपे थइ शके छे अर्थान् धर्मास्तिकाय, अधर्मास्तिकाय विगरे द्रव्यो ग्रहण के धारण करी शकाता नथी तेथी सर्व द्रव्यने विपे एम कष्टु नथी (खित्तओ ण) क्षेत्रने आश्रीने (अदिआदाणे) अदत्तादान (गामे वा) गामने विपे, अथवा (नगरे वा) नगरने विपे, अथवा (अरण्ये वा) अरण्यने विपे थइ शके छे. (कालओ णं) कालने आश्रीने (अदिआदाणे) अदत्तादान (दिआ वा) दिवसे अथवा (राओ वा) रात्रि ए समवे छे. (भावओ णं) भावने आश्रीने (अदिआदाणे) अदत्तादान (रागेण वा) माया अने लोमरूप रागधी अथवा (दोसेण वा) क्रोध अने मानरूप द्वेषधी थइ शके छे. तेमां घूर्त जनो मायावहे अदत्तने ग्रहण करे छे, लोमवहे वणिक अने चोर विगरे ग्रहण करे छे, क्रोधवहे राजादिक ग्रहण करे छे अने मानवहे अभिमानी पुरुषो अदत्तनु ग्रहण करी शके छे तेमज लोम विना अदत्तादान समवतु नथी तेथी माया विगरेमां पण लोम तो रहेलो ज छे एम जाणवु अही द्रव्य तथा भावने आश्रीने चतुर्भंगी आ प्रमाणे थाय छे—कोइ द्रव्यधी अदत्त ग्रहण करे पण भावधी न करे. जेम रागेद्वेपरहित कोइ साधु कोइपण प्रकारे अनुज्ञा लीधा विना तृणप्रमुखने ग्रहण करे, तेने

द्रव्यथी अदत्तादान लागे छे पण भावथी लागतुं नथी १. कोइ भावथी अदत्त ग्रहण करे पण द्रव्यथी न करे. जेम हुं पारकी वस्तु हरण करुं एवो अध्यवसाय कर्ता पण कोइ माणस ते वस्तु लह शके नहीं, तेने भावथी अदत्तादान लागे छे पण द्रव्यथी लागतुं नथी २. कोइ द्रव्यथी अने भावथी बन्ने प्रकारे ग्रहण करे छे. जेम हुं परवस्तु ग्रहण करुं एवा अध्यवसायथी ते पर वस्तु ग्रहण करे तेवा मनुष्यने द्रव्य अने भाव वन्नेथी अदत्तादान लागे छे ३. कोइ द्रव्यथी तेमज भावथी पण ग्रहण न करे. आ चोथो भांगो शून्य छे. ४.

सू०—जं मए इमस्स धम्मस्स केवलपन्नत्तस्स अहिंसालक्खणस्स सच्चाहिट्ठिअस्स विणयमूलस्स खंतिप्पहाणस्स अहिरन्नसोवन्निअस्स उवससमपभवस्स नववंभचेरगुत्तस्स अपयमाणस्स भिस्कावित्तिअस्स कुक्खीसंबलस्स निरगिस्सरणस्स संपकालिअस्स चत्तदोसस्स गुणग्गाहिअस्स निव्विआरस्स निवित्तिलक्खणस्स पंचमहव्वयजुत्तस्स असंनिहिसंचयस्स अविसंवाइयस्स संसारपारगामिअस्स निव्वाणगमणपज्जवसाणफलस्स पुव्विअन्नाणयाए असवणयाए अवोहिए अणभिगमेणं अभिगमेण वा पमाएणं रागदोसपडिबद्धयाए बालयाए मोहयाए मंदयाए किडुयाए तिगारवगरुआए चउक्कसाओवग-
पण पंचिदिओवसट्ठेणं पडुपन्नभारियाए सायासोस्समणुपालयंतेणं इहं वा भत्ते अन्नेसु वा भवगहणेषु

अदिन्नादाणं गहिअ वा, गाहाविअ वा घेप्पंतं वा परेहिं समणुन्नाय, तं निंदामि गरिहामि तिविहं
तिविहेण मणेणं वायाए काएण, अईअ निंदामि, पडुप्पन्नं सवरेमि, अणाय पच्चक्कामि सव्वं
अदिन्नादाणं जावज्जीवाए अणस्सिओ ह, नेव सय अदिन्न गिणहेज्जा, नेवनेहि अदिन्न गिणहाविज्जा,
अदिन्न गिण्हते वि अन्ने न समणुजाणिज्जा, तं जहा—अरिहंतसस्सिअं सिद्धसस्सिअं साहुसस्सिअं
देवसस्सिअं अप्सस्सिअ । एव भवइ भिक्खू वा भिक्खुणि वा सजयविरयपडिहयपच्चक्कायपावक-
म्मे दिअ वा राअओ वा एगओ वा परिसागओ वा सुत्ते वा जागरमाणे वा । एस खलु अदिन्नादा-
णस्स वेरमणे हिए सुहे खमे निस्सेसिए आणुगामिए पारगामिए सव्वेसिं पाणाणं सव्वेसिं भूआणं
सव्वेसिं जीवाणं सव्वेसिं सत्ताण अदुक्कणयाए असोअणयाए अजूरणयाए अतिप्पणयाए अपी-
डणयाए अपरिआवणयाए अणुद्वणयाए महत्थे महागुणे महागुभावे महापुरिसाणुचिण्णे
परमरिसिंदेसिए पत्तत्थे त दुक्कस्याए कम्मस्स्याए मोक्खाए वोहिलाभाए संसारुत्तरणाए त्ति
कट्ठु उवसपज्जित्ताए विहरामि । तच्चे भत्ते महव्वए उवाट्ठिओमि सव्वाओ अदिन्नादाणाओ वेरमणं ॥

(एतत्सूत्रसंस्कारः पूर्ववत्)

आ सर्व सूत्रनो अर्थ पूर्वनी जेम जाणवो. विशेष ए के प्राणातिपातने वदले अदत्तादान कहेवुं. जे माणस आ व्रतनी आराधना न करे तेने वध, बंधन, दारिद्र्य, थापणनो नाश विगेरे दोषो (हानिओ) थाय छे. व्रीजा व्रतना भांगा ८१ आ प्रमाणे—गाम, नगर, अरण्य, अन्न, बहु, अणु, स्थूल, सचित्त, अचित्त ए नवपदने व्रण जोगे गुणवार्थी २७ थाय तेने व्रण करणे गुणवार्थी ८१ थाय छे.

॥ इति तृतीयं महाव्रतम् ।

ॐ नमो भगवते वासुदेवाय

॥ अथ चतुर्थं महाव्रतम् ॥

सू—अहावरे चउत्थे भंते महव्वए मेहुणाओ वेरमणं । सव्वं भंते मेहुणं पच्चक्खानि, से दिव्वं वा माणुसं वा तिरिक्कजोणिअं वा नेव सयं मेहुणं सेविजा, नेवन्नेहिं मेहुणं सेवाविजा, मेहुणं सेवते वि अन्ने न समणुजाणामि, जावज्जीवाए तिविहं तिविहेणं मणेणं वायाए काएणं न करोमि, न कारवेमि, करंतं पि अन्नं न समणुजाणामि, तस्स भंते पडिक्कमामि निंदामि गरिहामि अप्पाणं वोसिरामि ॥

(अथापरस्मिन् चतुर्थे भदन्त महाव्रते मैथुनात् विरमणं, सर्वं भदन्त मैथुनं प्रत्याख्यामि । अथ (तद्यथा)-
 दिव्य वा मानुष वा तैर्यग्योनें वा नैव स्वय मैथुनं सेवे, नैवान्यैः मैथुनं सेवयामि, मैथुन सेवमानानपि
 अन्यान् न समनुजानामि, यावज्जीव त्रिविधं त्रिविधेन मनसा वचसा कार्येन न करोमि, न कारयामि,
 कुर्वन्तमपि अन्य न समनुजानामि, तस्य भदन्त प्रतिक्रमामि निन्दामि गर्हामि आत्मान व्युत्सृजामि)

(अह) हवे (मते) हे भगवन् ! (अवर) अन्य (चउत्थे) चोथा (महव्वए) महाव्रतने विषे (मेहुणाओ) मैथुन-
 यकी (वेरमण) सर्वथा विरमवु एम भगवते कष्टु छे, तेयी (मते) हे भगवन् ! (सव्व) समग्र (मेहुण) मैथुनने (पच्च
 खाभि) हु निपेधु छु. (से) ते आ प्रमाणे—(दिव्व वा) देव सबधी, अथवा (माणुस वा) मनुष्य सबधी, अथवा
 (तिरिक्काजोणिअ वा) तिर्यचयोनि सबधी (मेहुण) मैथुनने (सय) हु पोते (नेव) नहीं ज (सेविज्जा) सेवु, (अन्नेहिं)
 बीजा पास (मेहुण) मैथुनने (नेव) नहीं ज (सेवाविज्जा) सेवरावु, (मेहुण) मैथुनने (सेवते वि) सेवता एवा पण
 (अन्ने) बीजाओने (न समणुजाणामि) अनुमोदना नहीं आपु केवी रीते ? (जावज्जीवाए) जावज्जीव सुधी (तिविह
 त्रिविधने (तिविहेण) त्रिविध करीने एटले (मणेण) मनवडे (वायाए) वचनवडे, (काएण) काथावडे, (न करेमि)
 मैथुनने नहीं करु, (न कारवेमि) नहीं करावु, (करत पि अन्न) करता एवा पण बीजाने (न समणुजाणामि) अनुमोदना
 नहीं आपु. (वस्स) ते मैथुन सयधी पापने (मते) हे भगवन् ! (पडिक्कामामि) हु निपेधु छु, (निंदामि) आत्मानि सार्चीए निंदु
 छु, (गरिहामि) गुरुनी समक्ष गर्हा करु छु अने (अप्पाण वोसिरामि) तेवा पापकारी मारा आत्माने वोसिरावु छु-वजु छु.

सू०—से मेहुणे चउव्विहे पन्नत्ते, तं जहा-दव्वओ खित्तओ कालओ भावओ । दव्वओ णं मेहुणे रूवेसु वा रूवसहगएसु वा । खित्तओ णं मेहुणे उड्डलोए अहोलोए वा तिरिअलोए वा । कालओ णं मेहुणे दिआ वा राओ वा । भावओ णं रागेण वा दोसेण वा ।

(तत् मैथुनं चतुर्विधं प्रज्ञप्तं, तद्यथा-द्रव्यतः क्षेत्रतः कालतः भावतः । द्रव्यतः णं मैथुनं रूपेषु वा रूपसहगतेषु वा । क्षेत्रतः णं मैथुनम् ऊर्ध्वलोके वा अधोलोके वा तिर्यग्लोके वा । कालतः णं मैथुनं दिया वा रात्रौ वा । भावतः णं मैथुनं रागेण वा द्वेयेण वा)

(से) ते (मेहुणे) मैथुन (चउव्विहे) चार प्रकारे (पन्नत्ते) कहुं छे. (तं जहा) ते आ प्रमाणे—(दव्वओ) द्रव्यथी, (खित्तओ) क्षेत्रथी, (कालओ) कालथी अने (भावओ) भावथी. तेमां (दव्वओ णं) द्रव्यने आश्रीने (मेहुणे) मैथुन (रूवेसु वा) धिन्नामण आदिक निर्जीव रूपोने धिये अथवा (रूवसहगएसु वा) रूपनी साथे रहेला मनुष्यादिक सजीवने विषे संभवे छे. (खित्तओ णं) क्षेत्रने आश्रीने (मेहुणे) मैथुन (उड्डलोए वा) ऊर्ध्वलोकमां एटले मेरुता वनखंडमां तथा सौधर्म विगेरे देवलोकमां अथवा (अहोलोए वा) अधोलोकमां एटले अधोग्राम-कुवडीविजय तथा भवनपतिना भवन विगेरेमां, अथवा (तिरिअलोए वा) द्वीप, समुद्र, पर्वत विगेरे तिच्छर्लालोकमां संभवे छे. (कालओ णं) कालने आश्रीने (मेहुणे) मैथुन (दिआ वा राओ वा) दिवसे अथवा रात्रे संभवे छे. (भावओ णं) भावने आश्रीने (मेहुणे) मैथुन (रागेण वा)

માયા અને લોભરૂપ રાગવહે અથવા (દોસેણ વા) ક્રોધ અને માનરૂપ દ્વેષવહે સમવે છે.

અહીં પણ દ્રવ્યથી અને માવથી મૈથુનની ચતુર્ભંગી થઈ શકે છે. તેમાં કોઈ દ્રવ્યથી મૈથુન સેવે અને માવથી ન સેવે જેમકે રાગ-દ્વેષરહિત કોઈ સ્ત્રીને વલાત્કારે કોઈ પુરુષ સેવે તો તે સ્ત્રીએ દ્રવ્યથી મૈથુન સેવ્યું અને માવથી ન સેવ્યું. ૧ કોઈ માવથી મૈથુન સેવે પણ દ્રવ્યથી ન સેવે જેમકે કોઈને મૈથુન સેવવાના પરિણામ થયા પણ તેની પ્રાપ્તિ થઈ નહીં તેને માવથી સેવન થયું અને દ્રવ્યથી ન થયું, ૨. કોઈ માવ અને દ્રવ્ય વન્નેથી મૈથુન સેવે છે. ૩. તથા કોઈ દ્રવ્ય અને માવ વન્નેથી સેવતા નથી. આ ચોથો ભગ શૂન્ય છે

સૂ૦—જં મણ્ડમરસ ધમ્મરસ કેવલિપત્રત્તસ્સ અહિંસાલક્ષણસ્સ સચ્ચાહિટ્ઠિઅસ્સ વિણયમૂલ-
સ્સ લ્હાતિપ્પહાણસ્સ અહિરપ્પણસોવદ્ધિઅસ્સ ઉવસમપભવસ્સ નવવભવેરુત્તસ્સ અપ્પયમાણસ્સ
ભિરુક્કાવિત્તિઅસ્સ કુરુક્કીસવલ્લસ્સ નિરગ્ગિસરણસ્સ સપરુક્કાલિઅસ્સ ચત્તદોસસ્સ ગુણગાહિઅસ્સ
નિવ્વિઆરસ્સ નિવ્વિત્તિલક્ષણસ્સ પચમહોવ્વયજુત્તસ્સ અસનિહિંસંચયસ્સ અવિસંવાદસ્સ સંસારપાર-
ગમિઅસ્સ નિવ્વાણગમણપજ્જવસાણફલસ્સ પુરિવ્વ અન્નાણયાણ અસવણયાણ અવોહિણ અણભિગમેણ
અભિગમેણ વા પમાણ રાગદોસપડિબદ્ધયાણ વાલયાણ મોહયાણ મદયાણ કિંહુયાણ તિગારવગરુઆણ

चउक्कसाओवगाएणं पंचिदिओवसट्टेणं पडुप्पन्नभारिआए सायासोक्कमणुपालयंतेणं इहं वा भवे अन्नोसु
वा भवगहणेसु मेहुणं सेविअं वा सेवाविअं वा सेविज्जंतं वा पेरोहिं समणुन्नायं तं निंदामि गरिहामि
तिविहं तिविहेणं मणेणं वायाए काएणं। अईअं निंदामि पडुप्पएणं संवरोमि अणागयं पच्चक्कामि सव्वं
मेहुणं। जावजीवाए अणिसिअओ हं नेव सयं मेहुणं सेविज्जा, नेवन्नेहिं मेहुणं सेवाविज्जा, मेहुणं सेवते
वि अन्ने न समणुजाणामि । तं जहा-अरिहंतसखिअं सिद्धसखिअं साहुसखिअं देवसखिअं
अप्पसखिअं । एवं भवइ भिक्खू वा भिक्खुणी वा संजयविरयपाडिहयपच्चक्कायपावकम्मे दिआ वा
राओ वा एगओ वा परिसागओ वा सुत्ते वा जागरमाणे वा । एस खलु मेहुणस्स वेरमणे हिए सुहे
खमे निस्सेसिए आणुगामिए पारगामिए सव्वेसिं पाणाणं सव्वेसिं भूआणं सव्वेसिं जीवाणं सव्वेसिं
सत्ताणं अदुक्कणयाए असोअणयाए अजूरणयाए अतिप्पणयाए अपीडणयाए अपरिआवणयाए
अणुइवणयाए महत्थे महाणुणे महाणुभावे महापुरिसाणुचिन्ने परमरिसिदेसिए पसत्थे तं दुक्क-
याए कम्मक्कयाए मोक्काए बोहिलाभाए संसारुत्तारणयाए ति कट्टु उवसंपज्जिताणं विहरामि ।

चउरथे भते महव्वए उवाट्ठिओमि सव्वाओ मेहुणाओ वेरमणं ॥

(एतत्सूत्रसंस्कारः पूर्ववत्)

आ सर्व सुत्रनो अर्थ पूर्वनी जेम जाणवो विशेष ए छे जे प्राणातिपातने ठेकाणे मैथुन कहेवु मैथुन सेवनारने आ भवमां तेमज परभवमां वध, बंधन, अपयश, नपुसकत्व, वाक्षीयापणु अने विधवापणु वगेरे दोषो प्राप्त थाय छे. आ व्रतना २७ भांगा आ प्रमाणे—देव, मनुष्य अने तिर्यचसवधी मैथुन ए व्रण पदने व्रण जोगे गुणतां ९ थाय तेने व्रण करणे गुणवाधी २७ थाय छे.

॥ इति चतुर्थं महाव्रतम् ॥

॥ अथ पञ्चमं महाव्रतम् ॥

सू०—अहावरे पंचमे भते महव्वए परिग्गहाओ वेरमणं, सव्वं भंते परिग्गहं पच्चक्खामि, से अप्पं वा बहु वा अणुं वा थूलं वा चित्तमंत वा अचित्तमंत वा, नेव सयं परिग्गह परिगिणहेज्जा, नेवन्नेहिं परिग्गह परिगिणहाविज्जा, परिग्गहं परिगिण्हंते वि अन्ने न समणुजाणामि जावज्जीवाए तिविहं तिविहेणं मणेण वायाए काएणं न करेमि न कारवेमि, करंतं पि अन्नं न समणुजाणामि तस्स भते पडिक्कमामि निंदामि गरिहामि अप्पाए वोसिरामि ॥

अथापरस्मिन् पञ्चमे भदन्त महाव्रते परिग्रहाद्विरमणं, सर्वं भदन्त परिग्रहं प्रत्याख्यामि, अथ (तद्यथा) अल्पं वा बहुं वा अणु वा स्थूल वा चित्तवद्वा अचित्तवद्वा नैव स्वयं परिग्रहं परिगृह्णामि, नैवान्यैः परिग्रहं परिग्राहयामि, परिग्रहं परिगृह्णतोऽपि अन्यान्त समनुजानामि यावज्जीवं त्रिविधं त्रिविधेन मनसा वाचा कायेन न करोमि, न कारयामि, कुर्वन्तमपि अन्यं न समनुजानामि, तस्य भदन्त प्रतिक्रमामि निन्दामि गर्हामि आत्मानं व्युत्सृजामि)

(अह) हवे (भंते) हे भगवन् ! (अवरे) अन्य (पंचमे) पांचमा (महव्वए) महाव्रतने विषे (परिग्रहाओ) परिग्रहथकी (वेरमणं) सर्वथा विरमणुं एम भगवंते कणुं छे, तेथी (भंते) हे भगवन् ! (सव्वं) समग्र (परिग्रहं) परिग्रहने (पच्चस्सामि) हुं निपेणुं छुं. (से) ते आ पमाणे—(अप्पं वा) मूल्यथी अल्प, अथवा (बहुं वा) मूल्यथी बहु-मूल्यवाळा, अथवा (अणुं वा) प्रमाणथी नाना, अथवा (थूलं वा) प्रमाणथी मोटा, ते वळी (चित्तमंतं वा) सचित्त होय, अथवा (अचित्तमंतं वा) अचित्त होय, तेवा (परिग्रहं) धनधान्यादिक परिग्रहने (सयं) हुं पोते (नेव) नहीं ज (परिगिण्हेज्जा) ग्रहण करुं, (अब्बेहिं) बीजा पासे (परिग्रहं) परिग्रहने (नेव) नहीं ज (परिगिण्हाविज्जा) ग्रहण करावुं, (परिग्रहं) परिग्रहने (परिगिण्हंते वि) ग्रहण करता एवा पण (अन्ने) बीजाओने (न समणुजाणामि) अनुमोदना नहीं करुं. केवी रीते ? (जावज्जीवाए) जावजीव सुधी (तिविहं) त्रिविधे करीने, एटले (मणोणं) मनवडे, (वायाए) वचनवडे, (काएणं) कायावडे, (न करेमि) परिग्रहने ग्रहण नहीं करुं, (न कारवेमि) नहीं करावुं,

(करत पि) करता एवा पण (अने) बीजाने (न समणुज्जाणामि) अनुमोदना नहीं करु. (तस्स) ते परिग्रह संबंधी पापने (भवे) हे समवन् ! (पडिक्कमामि) हु निषेधु छु, (निदामि) आत्मसाक्षीए निंदु छु, (गरिहामि) गुरुसम्व नहीं करु छु अने (अप्पाण) तेवा पापकारी मारा आत्माने (वोसिरामि) वोसराबु छु-विविध प्रकारे तजु छु.

सू०-से परिग्रहे चउठिहं पन्नत्ते, त जहा—द्ववओ खित्तओ कालओ भावओ । द्ववओ ण परिग्रहे सचित्ताचित्तमीसेसु दव्वेसु, खित्तओ णं परिग्रहे लोए वा अलोए वा, कालओ णं परिग्रहे दिआ वा राओ वा, भावओ णं परिग्रहे अट्ठग्वे वा महग्गे वा रागेण वा दोसेण वा ॥

(स परिग्रहः चतुर्विधः प्रज्ञप्तः, तद्यथा—द्रव्यतः क्षेत्रतः कालतः भावतः । द्रव्यतः पं परिग्रहः सचित्ताचित्तमित्रेषु द्रव्येषु, क्षेत्रतः पं परिग्रहः लोके वा अलोके वा, कालतः पं परिग्रहः दिवा वा रात्रौ वा, भावतः पं परिग्रहः अक्षयार्धे वा महार्धे वा रागेण वा द्वेषेण वा)

(से) ते (परिग्रहे) परिग्रह (चउठिहं) चार प्रकारनो (पन्नत्ते) कओ छे. (त जहा) ते आ प्रमाणे—(द्ववओ) द्रव्यथी, (खित्तओ) क्षेत्रथी, (कालओ) कालथी अने (भावओ) भावथी तेमां (दव्वओ णं) द्रव्यथी (परिग्रहे) परिग्रह (सचित्ताचित्तमीसेसु) सचित्त अने भित्त एवा (दव्वेसु) आकाशादिक धर्माधर्मादिक सर्व द्रव्योने विषे थइ शके छे. एटले के गाम, घर, भांगणुं विंगेर प्रदेशमां ममता करवाथी आकाशनो परिग्रह थाय छे, गति करवाना

प्रदेशमां ममता करवाथी घर्मास्तिकायनो परिग्रह थाय छे, कोइ पण स्थानमां बेसहुं, सहुं विगेरे उपर ममता करवाथी अधर्मास्तिकाय द्रव्यनो परिग्रह थाय छे, माता, पिता, स्त्री विगेरे उपर ममता करवाथी जीवपरिग्रह थाय छे, हिरण्य-सुवर्णादिक उपर ममता करवाथी अजीव एटले पुद्गल द्रव्यनो परिग्रह थाय छे, तथा शीतकाल, उष्णकाल अने वर्षाकाल अथवा छए ऋतुमांथी कोइ पण ऋतु उपर मूच्छा करवाथी कालद्रव्यनो परिग्रह थाय छे. (खित्तओ गं) क्षेत्रथी (परिग्रहे) परिग्रह (लोए वा) लोकने विपे अथवा (अलोए वा) अलोकने विपे थइ शके छे. (कालओ गं) कालथी (परिग्रहे) परिग्रह (दिआ वा) दिवसे अथवा (राओ वा) रात्रे थइ शके छे. (भावओ गं) भावथी (परिग्रहे) परिग्रह (अप्प-ग्घे वा) अप्प मूच्यवाली वस्तु उपर अथवा (महग्घे) घणा मूच्यवाली वस्तु उपर थइ शके छे, अथवा (रागेण वा) रागवडे अथवा (दोसेण वा) बीजा उपरना द्वेपवडे थइ शके छे. अहीं पण द्रव्य तथा भावने आथी चतुर्भंगी थाय छे ते आ प्रमाणे-कोइ द्रव्यथी परिग्रह धारण करे छे पण भावथी नथी करता, जेमके रागद्वेपरहित कोइ साधु द्रव्यथी उप-गरण धारण करे पण तेना पर मूच्छा नहीं होवाथी भावथी परिग्रहधारी नथी. १. कोइ भावथी परिग्रह धारण करे पण द्रव्यथी न करे, जेमके कोइने असुक वस्तु पर मूच्छा छे 'पण तेने तेनी प्राप्ति न थाय तो तेने भावथी परिग्रह छे पण द्रव्यथी नथी. २. कोइने द्रव्यथी अने भावथी पण परिग्रह होय छे, जेमके कोइने कोइ वस्तुपर मूच्छा होय अने ते वस्तु तेने प्राप्त थाय तो तेने द्रव्यथी अने भावथी परिग्रह न होय छे. ३. द्रव्यथी पण परिग्रह न होय अने भावथी पण परिग्रह न होय ए चोथो भंग शून्य छे.

सू०—जं मए इमस्स धम्मस्स केवलपन्नत्तस्स अहिंसालक्षणस्स सच्चाहिट्ठिअस्स विणयमू-
लस्स खंतिप्पहाणस्स अहिरणसोवन्निअस्स उवसमपभवस्स नवंबंभेचरगुत्तस्स अपयमाणस्स भि-
स्कावित्तिअस्स कुस्सीसंबलस्स निरगिसरणस्स संपक्कालिअस्स चत्तदोसस्स गुणगाहिअस्स नि-
व्विआरस्स निव्वित्तिलक्षणस्स पचमहव्वयजुत्तस्स असंनिहिसंचयस्स अविंसंवाइस्स संसारपार-
गामिअस्स निव्वारणगमणपज्जवसाणफलस्स पुंवि अन्नाणयाए असवणयाए अवोहिए अणभि-
गमेणं, अभिगमेण वा पमाएणं रागदोसपडिबद्धयाए बालयाए मोहयाए मंदयाए किड्डयाए ति-
गारवगरुआए चउक्कसाओवगएणं पच्चिदिओवसंटेणं पडुप्पन्नभारियाए सायासोखमणुपालयंतेण
इह वा भवे अन्नेसु वा भवग्गहणेसु परिग्गहो गहिओ वा गाहाविओ वा धिप्पतो वा परेहि सम-
णुन्नाओ तं निंदामि गरिहामि तिविह तिविहेण मयेण वायाए काएण । अईअ निंदामि पडुप्प-
रणं सवरेमि अणाय पच्चक्कामि सव्वं परिग्गहं । जावजीवाए अणिस्सिओ हं नेव सय परिग्गहं
परिगिण्हेज्जा, नेवन्नेहि परिग्गहं परिगिण्हावेज्जा, परिग्गह परिगिण्हंते वि अन्ने न समणुजाणिज्जा ।
त जहा-अरिहत्तसक्किअ सिद्धसक्किअ साहुसक्किअ देवसक्किअ अप्पसक्किअं । एव भवइ भिक्खू

वा भिक्कुणी वा संजयविरयपडिहयपच्चरकाथपावकम्मे दिआ वा राओ वा एगओ वा परिसागओ
वा सुत्ते वा जागरमाणे वा । एस खलु परिगहस्स वेरमणे हिए सुहे खमे निस्सेसिए आणुगा-
मिए पारगामिए सब्वेसिं पाणाणं सब्वेसिं भूआणं सब्वेसिं जीवाणं सब्वेसिं सत्ताणं अटुक्कण-
याए असोअणयाए अजरणयाए अतिप्पणयाए अपीडणयाए अपरिआवणयाए अणुद्ववणयाए
महत्ये महागुणे महाणुभावे महापुरिसाणुचिन्ने परमरिसिदेसिए पसत्थे तं दुक्कयाए कम्मक-
याए मोक्खाए बोहिलाभाए संसारुत्तारणयाए ति कट्टु उवसंपज्जिताणं विहरामि । पंचमे भंते
महव्वए उवट्ठिओमि सब्वाओ परिगहाओ वेरमणं ॥

(एतत्सूत्रसंस्कारः पूर्ववत्)

आ सर्व सूत्रनो अर्थ प्रथमनी जेम जाणवो. मात्र प्राणातिपातने ठेकाणे परिग्रह शब्द कहेवो. परिग्रह धारण करनारने
वध, बंधन, मारण, दुःखीपणं अने नरकगति विगोरे दोषो प्राप्त थाय छे. पांचमा व्रतना ५४ भांगा आ प्रमाणे थाय छे-
अन्नप, बट्ट, अणु, स्थूल, सचित्त अने अचित्त ए छ पदने त्रण जीगे गुणतां १८ थाय, तेने त्रण करणे गुणवायी ५४ थाय छे.

॥ इति पञ्चमं महाव्रतम् ॥

। अथ पष्ठं व्रतम् ।

सू०—अहावरे छेहे भते वण्ण राईभोअण्णओ वेरमणं, सव्वं भंते राईभोअणं पच्चक्कामि, से अस्सणं वा पाण वा खाइमं वा साइम वा, नेव सयं राइ भुंजेज्जा, नेवस्सेहिं राइं भुंजावेज्जा, राइं भुंजते वि अस्से न समणुजाणामि, जावज्जीवाए तिविह तिविहेण मण्णेण वायाए काएण न करेमि न कारवेमि करंत पि अन्नं न समणुजाणामि, तस्स भते पडिक्कामि निंदामि गरिहामि अप्पाणं वोसिरामि ॥

(अथापरस्मिन् पष्ठे भवन्त व्रते रात्रिभोजनात् विरमण, सर्वं भवन्त रात्रिभोजन प्रत्याख्यामि, अथ (तद्यथा)—अशन वा पान वा स्वाद्य वा, नैव स्वय रात्रौ भुञ्जे, नैवान्यै रात्रौ भोजयामि, रात्रौ भुञ्जानानपि अन्यान् समनुजानामि, यावज्जीव त्रिविधं त्रिविधेन मनसा वाचा कार्येन न करोमि, न कारयामि, कुर्वन्तमपि अन्यं न समनुजानामि, तस्य भवन्त प्रतिक्रमामि निन्दामि गर्हामि आत्मान व्युत्सृजामि)

(अह) हवे (भते) हे भगवन् ! (अवरे) अन्य (छेहे) छट्ठा (वण्ण) व्रतने विपे (राईभोअण्णओ) रात्रिभोजन-यक्ती (वेरमण) विरमणं छु. ते रात्रिभोजन चार रीते—रात्रिण ग्रहण करी रात्रे ज खाय १, रात्रे ग्रहण करी दिवसे

खाय २, दिवसे ग्रहण करी रात्रे खाय ३ अने दिवसे ग्रहण करी दिवसे खाय ४.* आमार्नो छेन्नो चोथो प्रकार शुद्ध छे-
पहेलाना व्रण प्रकार रात्रिभोजनमां गणाय छे. आवी रीतना रात्रिभोजनथकी (वेसणं) सर्वथा विरमवुं एम भगवते कणु
छे, तेथी (भंते) हे भगवन् ! (सव्वं) सर्वथा (राईभोअणं) रात्रिभोजनने (पच्चस्सामि) हुं निपेधुं छुं. (से) ते आ
प्रमाणे—(असणं वा) मात, दाळ विगेरे अशन अथवा (पाणं वा) पाणी विगेरे सर्व जातना पान अथवा (खाइमं वा)
खर्जूर विगेरे खाद्य अथवा (साइमं वा) तांबूलादिक स्वाद्य पदार्थोनुं (सयं) हुं पोते (राइं) रात्रे (नेव) नहीं ज (भुंजेआ)
भोजन करूं, (अनेहिं) बीजाने (राइं) रात्रे (नेव) नहीं ज (भुंजावेआ) भोजन करावुं, (राइं) रात्रे (भुंजंते वि)
जमता एवा पण (अने) बीजाओने (न समणुजाणामि) अनुमोदना नहीं करूं. केवी रीते ? (जावजीवाए) जाव-
जीव सुधी (तिविहं) त्रिविधने (तिविहेणं) त्रिविधे करीने एटले (मयेणं) मनवडे, (वायाए) वचनवडे, (काएणं)
कायावडे (न करेमि) भोजन नहीं करूं, (न कारवेमि) बीजाने भोजन नहीं करावुं, (करंतं पि) भोजन करता एवा
पण (अने) बीजाने (न समणुजाणामि) अनुमोदना नहीं करूं. (तस्स) ते रात्रिभोजन संबंधी पापने (भंते) हे भगवन् !
(पडिक्कामि) हुं निपेधुं छुं, (निंदाभि) आत्मसादीए निंदुं छुं, (गरिहामि) गुरु समच गहाँ करूं छुं अने (अप्पाणं)
तेवा पापकारी मारा आत्माने (वोसिरामि) विविध प्रकारे तजुं छुं.

सू०—से राईभोअणे चउव्विहे पन्नत्ते, तं जहा-दव्वओ खित्तओ कालओ भावओ । दव्व-

* आमार्नो मध्यमां रात्रि व्यतिक्रमार्चीने बीजे दिवसे खाय तो आ भांगो संभवे छे; परंतु ते दरेक पदार्थ माटे संभवतो नथी.

ઓં રાઈમોઝણે અસણે વા પાણે વા સ્વાદમે વા, સ્થિત્તઓં રાઈમોઝણે સમયસ્થિત્તે, કાલઝો ણં રાઈમોઝણે દિઝા વા રાઝો વા, ભાવઝો રાઈમોઝણે તિત્તે વા કહુણ વા કસાણ વા અબિલે વા મધુરે વા લવણે વા રાગેણ વા દોસેણ વા ।

(તત્ રાત્રિભોજનં ચતુર્વિધં પ્રજ્ઞસં, તદ્યથા-દ્રવ્યતઃ સ્વેત્રતઃ કાલતઃ ભાવતઃ । દ્રવ્યતઃ ણં રાત્રિભોજનમ્ અશને વા પાને વા સ્વાદ્યે વા સ્વેત્રતઃ ણ રાત્રિભોજન સમયસ્વેત્રે, કાલતઃ ણ રાત્રિભોજન દિવા વા રાત્રૌ વા, ભાવતઃ ણ રાત્રિભોજનં તિત્તે વા કટુકે વા કષાયે વા અમ્લે વા મધુરે વા લવણે વા રાગેણ વા દ્વેપેણ વા)

(સે) તે (રાઈમોઝણે) રાત્રિભોજન (ચતુર્વિધે) ચાર પ્રકારે (પશ્ચત્તે) કહેલુ છે (ત જહા) તે ઝા પ્રમાણે— (દ્રવ્યઝો) દ્રવ્યથી, (સ્થિત્તઝો) સ્થેત્રથી, (કાલઝો) કાલથી અને (ભાવઝો) ભાવથી, તેમાં (દ્રવ્યઝો ણ) દ્રવ્યથી (રાઈમોઝણે) રાત્રિભોજન (અસણે વા) અશનને વિષે અથવા (પાણે વા) પાનને વિષે અથવા (સ્વાદમે વા) સ્વાદને વિષે અથવા (સાદમે વા) સ્વાદને વિષે સમવે છે. (સ્થિત્તઝો ણ) સ્થેત્રથી (રાઈમોઝણે) રાત્રિભોજન (સમયસ્થિત્તે) સમય સ્થેત્ર જે અઢી દ્વીપ અને બે સમુદ્ર તેને વિષે સમવે છે (કાલઝો ણ) કાલથી (રાઈમોઝણે) રાત્રિભોજન (દિઝા વા) દિવસે અથવા (રાઝો વા) રાત્રે થઈ શકે છે (ભાવઝો ણ) ભાવથી (રાઈમોઝણે) રાત્રિભોજન (તિત્તે વા) લીંબડો

विगेरे कडवा पदार्थने विपे, अथवा (कडुए वा) आदु विगेरे तीखा पदार्थने विपे, अथवा (कसाए वा) वाल विगेरे कपाथला-तूरा पदार्थने विपे, अथवा (अंजिले वा) छाश विगेरे खाटा पदार्थने विपे, अथवा (मढुरे वा) दूध विगेरे मधुर पदार्थने विपे, अथवा (लवणे वा) लवण विगेरे खारा पदार्थने विपे संभवे छे. ते पण (रागेण वा) रागवडे करीने अथवा (दोसेण वा) द्वेषवडे करीने संभवे छे. अहीं पण द्रव्य अने भाव आशी चार भंग थइ शके छे, ते आ प्रमाणे—
कोइ द्रव्यथी रात्रिभोजन करे पण भावथी न करे, जेमके राग-द्वेष विना कोइ माणस मर्य नहों उग्या छतां उग्यो मानीने अथवा मर्य अस्त थया छतां अस्त थयो नथी एम मानीने रात्रिभोजन करे अथवा तो सभळ कारणने लहने रात्रिभोजन करे तेने द्रव्यथी रात्रिभोजननो दोष लागे छे, पण तेवा अध्यवसाय नहों होवार्थी भाव आशी दोष लागतो नथी. १. कोइ आवथी रात्रिभोजन करे पण द्रव्यथी न करे, जेमके हुं रात्रिए जमीश ए प्रमाणे अध्यवसाय करे पण रात्रिए तेने भोजन मळे नहों, तेने भावथी रात्रिभोजन थयुं पण द्रव्यथी न थयुं. २. कोइ द्रव्यथी अने भावथी पण रात्रिभोजन करे, जेमके कोइ रात्रे जमवानो विचार करी रात्रे ज जमे तेने द्रव्यथी अने भावथी रात्रिभोजननो दोष लागे छे. ३. कोइ द्रव्यथी अने भावथी पण रात्रिभोजन न करे, ए चोथो भंग शून्य छे.

सू०—जं मए इमस्स धम्मस्स केवलपिपन्नत्तस्स अहिंसात्तकणस्स सच्चाहिट्ठिअस्स विणयमूलस्स खंतिप्पहाणस्स अहिरणसोवद्विअस्स उवसमपभवस्स नवबंभचेरगुत्तस्स अपयमाणस्स भिक्खा-

विचिअस्स कुस्कीसंबलस्स निरगिस्सराणस्स संपक्कालिअस्स चत्तदोसस्स गुणगाहिअस्स निव्विआ-
रस्स निव्वित्तिलक्खणस्स पंचमहव्वयजुत्तस्स अत्तंनिहितसचयस्स अविसंवाईअस्स संसारपारगामिअस्स
निव्वाणगमणपज्जवसाणफलस्स पुव्वि अन्नाणयाए असवणयाए अबोहिए अणभिगमेण अभिगमेण
वा पमाएण रागदोसपडिवद्धयाए बालयाए मोहयाए मंदयाए किडुयाए तिगारवगरुआए चउक्कसा-
ओवगयए पचिदिओवसट्ठेण पडुप्पन्नभारियाए सायासोक्खमणुपालयेतेण इहं वा भवे अन्नेसु वा
भवग्गहणेसु राईभोअण भुत्तं वा भुंजाविअ वा भुंजंत वा परेहिं समणुद्वायं त निंदामि गरिहामि
तिविह तिविहेणं मणेण वायाए काषणं । अईअ निंदामि पडुप्पणं संवरेमि अणागय पच्चस्कामि सव्वं
राईभोअण । जावजीवाए अणिस्सिअओ हं नेव सय राईभोअणं भुंजेज्जा, नेवन्नेहिं राईभोअणं भुंजावेज्जा,
राईभोअणं भुंजंते विअन्ने न समणुजाणिज्जा । त जहा-अरिहतसस्सिअ सिद्धसस्सिअं साहुसस्सिअ
देवसस्सिअ अप्सस्सिअं । एव भवइ भिक्खू वा भिक्खुणी वा संजयविरयपडिहयपच्चक्कायपावकम्मे
दिआ वा राअओ वा एगअओ वा परिसागअओ वा सुत्ते वा जागरमाणे वा । एस खलु राईभोअणस्स

વેરમણે હિંદુ સુદે સ્વમે નિસ્સેસિં આણુગામિં પારગામિં સર્વેસિં પાણાણં સર્વેસિં ભૂઆણં સર્વેસિં
જીવાણં સર્વેસિં સત્તાણં અદુક્કણયાં અસોયણાં અજૂરણયાં અતિપ્પણયાં અપીડણયાં અપ-
રિયાવણયાં અણુદ્વણયાં મહસ્થે મહાગુણે મહાણુભાવે મહાપુરિસાણુચિન્ને પરમારિસિંદેસિં
પસસ્થે તં દુક્કણયાં કલ્મસકયાં મોક્ષાં વોહિલાભાં સંસારુત્તારણાં સિં કહ્તુ ઉપસંપજિત્તાણં
વિહારામિ ॥ છંદ્રે મંતે વાં ઉવટ્ઠિઓમિ સર્વાઓ રાઈમોઅણાઓ વેરમણં ॥

(પત્તસૂત્રસંસ્કારઃ પૂર્વવત્)

આ સર્વ સૂત્રનો અર્થ પ્રથમની જેમ જાણવો. વિશેષ એ કે પ્રાણાતિપાતને ઠેકાણે રાત્રિમોજન કહેવું. આ વ્રત પાંચ મહા-
વ્રતોની સાથે કહ્યું તેનું કારણ એ છે કે પહેલા તીર્થકરના તીર્થના સાધુઓ ઋજુજડ હોય છે અને ચરમ તીર્થતરના તીર્થના
સાધુ વઠ્ઠા હોય છે તેમને આ વ્રત મૂલગુણમાં જાણવાનું છે; તથા મધ્યમ વર્ગીય તીર્થકરના તીર્થના સાધુઓ ઋજુપ્રાજ્ઞ
હોવાથી તેમની અપેક્ષા ઉત્તરગુણમાં જાણવાનું છે. રાત્રિમોજન કરનારને કીડી, પતંગ વિગેરેની હિંસાનો દોષ લાગે છે.
આ છઠ્ઠા વ્રતના માંગા ૩૬ આ રીતે થાય છે—અશન, પાન, સ્વાદ અને સ્વાધને વ્રણ જોગે ગુણતાં વાર થાય, તેને વ્રણ
કરથે ગુણતાં છત્રીશ થાય. છ વ્રતોના મઠીને ૨૭૦ માંગા થાય છે.

॥ इति पठं व्रतम् ॥

हवे सर्व व्रतानो स्वीकार एक साथे कहे छे—

सू०—इच्चेइयाइं पंचमहव्वयाइं राईभोअणवेरमणछट्ठाइ अत्तिअट्ठाए उवसंपजित्ताण

विहरामि ॥

(इत्येतानि पञ्च महाव्रतानि रात्रिभोजनविरमणपष्ठानि आत्महितार्थाय उवसपथ्य विहरामि)
(इच्चेइयाइ) आ पूर्वे कहेलां (राईभोअणवेरमणछट्ठाइ) रात्रिभोजनविरमण छे छहु जेमां एवां (पच महव्वयाइ)
पांच महाव्रताने (अत्तिअट्ठाए) आत्माने हितकारक जे मोक्ष देने अर्थे (उवसंपजित्ताण) अगीकार करीने (विहरामि)
हु विचरु छु एटले सुसाधुना विहारखडे वतुं छु; कारण के विहारने अभावे अगीकार करेला व्रतानो पथ्य अभावानो प्रसंग
आवे छे—समवे छे.

हवे अनुक्रमे महाव्रताना अतिचारो बतাবে छे.—

अप्पसत्था ये जे जोगा, परिणामा य दारुणा । पाणाइवायस्स वेरमणे, एस तुत्ते अइक्कमे ॥ १ ॥

(अप्रशस्तथा ये योगाः, परिणामाश्च दारुणाः । प्राणतिपातस्य विरमणे, एष उक्तः अतिक्रमः ॥ १ ॥)

(अप्पसत्था ये) हिंसना हेतुरूप होवाथी अप्रशस्त एवा (जे) जे (जोगा) यतना विना चालवु-बोलवु विगेरे
योगो-व्यापारो छे, तथा (दारुणा) मयकर एवा (परिणामा य) जे प्राणीनो घात करवाना अव्यवसायो छे, (एस) ते

आ (पाणाहवायस्स) प्राणातिपातना (चेरमणे) चिरमणने विषे (अइक्कमे) अतिक्रम-अतिचार (बुत्ते) भगवत्ते कशे
छे. आ प्रमाणे जाणीने तेवा योग अने अध्यवसायनो त्याग करवो- ?

हवे बीजा व्रतने आश्री कहे छे—

तिव्वरागा य जा भासा, तिब्वदोसा तहेव य । मुसावायस्स चेरमणे, एस बुत्ते अइक्कमे ॥ २ ॥

(तीव्वरागा च या भाषा, तीव्वदोसा तहेव च । मुपावादस्य चिरमणे, एष उक्तः अतिक्रमः ॥ २ ॥)

(तिब्वरागा य) तीव्र रागवाळी (तहेव य) तेम न (तिब्वदोसा) तीव्र द्वेषवाळी (जा) जे (भासा) भाषा बोलवामां
आवे, (एस) ते आ (मुसावायस्स) मुपावादनी (चेरमणे) चिरतिने विषे (अइक्कमे) अतिक्रम-देराश्री भंग अथवा
सर्वथी भंग (बुत्ते) जिनेश्वरोए कह्यो छे, एम धारी तेनो त्याग करवो. २

हवे बीजा व्रतने आश्री कहे छे.—

उगंहं च अजाइत्ता, अविदिसे य उगहे । अदिण्णादाणस्स चेरमणे, एस बुत्ते अइक्कमे ॥ ३ ॥

(अवग्रहं च अयाचित्वा, अविदत्ते च अवग्रहे । अदत्तादानस्य चिरमणे, एष उक्तः अतिक्रमः ॥ ३ ॥)

(उगंहं च) अवग्रहने-उपाश्रयने (अजाइत्ता) याचना कर्षा विना-स्वामीनी आज्ञा लीषा विना तेमो जे रहेवुं,
तथा (अविदिण्णे य) अवग्रहना स्वामीए नहीं आपेला (उगहे) अवग्रहने विषे एटले अवग्रहनी मर्गादामां जे कांइ चेष्टा

करवी. (एस) ते आ (अदिष्णादायस्स) अदचादाननी (वेरमणे) विरतिने विषे (अइक्कमे) अतिक्रम—अतिचार (बुत्ते) कळो छे ३

हवे चोथा व्रतने आशी कहे छे —

सदारुवारसागंधा—फासाणं पवियारणे । मेहुणस्स वेरमणे, एस बुत्ते अइक्कमे ॥ ४ ॥

(शब्दरूपरसगन्धस्पर्शानां प्रविचारणा । मैथुनस्य विरमणे, एष उक्तः अतिक्रम ॥ ४ ॥)

(सदा) वेणु, वीणा, स्त्रीना गीत विगरे शब्दो, (रूढा) स्त्री आदिकनां मनोहर रूपो, (रसा) मधुरादिक रसो, (गद्या) पुष्पनीं माला, चंदन विगरे गंधो तथा (फासाण) कोमल तळाइ, स्त्री आदिकना कोमल स्पर्शो ए पांचे विषयोनी जे (पवियारणे) रागयी सेवा (एस) ते आ (मेहुणस्स) मैथुननी (वेरमणे) विरतिने विषे (अइक्कमे) अतिक्रम—अतिचार (बुत्ते) कळो छे, ४

हवे पाचमा परिग्रहव्रतने आशी कहे छे —

इच्छा मुच्छा य गेही य, कळा लोभे य दारुणे । परिग्रहस्स वेरमणे, एस बुत्ते अइक्कमे ॥ ५ ॥

(इच्छा मूर्च्छा च गृद्धिश्च, काङ्क्षा लोभश्च दारुणः । परिग्रहस्य विरमणे, एष उक्तः अतिक्रमः ॥ ५ ॥)

(इच्छा) नहीं प्राप्त थयेला कोइ पण पदार्थनी त्रार्थना, तथा (मुच्छा य) नाश पामेला पदार्थनी मूर्च्छो—शोक करवो

ते, तथा (गेही य) विद्यमान पदार्थ उपर आसक्ति, तथा (कंखा) नहीं प्राप्त थयेला विविध पदार्थनी आकांचारूप जे (दारुणे) तीव्र (लोभे य) लोभ (एस) ते आ (परिग्रहस) परिग्रहनी (वेरमणे) विरतिने विषे (अइकमे) अतिक्रम (बुत्ते) तीर्थकरोए कहेलो छे, तेथी तेनो त्याग करवो. ५

हवे छट्टा व्रतने आश्री कहे छे.—

अइमत्ते य आहार, सूरखित्तमि संकिण् । राईभोग्यणस्स वेरमणे, एस बुत्ते अइकमे ॥ ६ ॥

(अतिमात्रअ आहारः, सूरक्षेत्रे शङ्किते । रात्रिभोजनस्य विरमणे, एष उक्तः अतिक्रमः ॥ ६ ॥)

(अइमत्ते य) प्रमाणथी अधिक एटले जे आहारनो रात्रे ओढकार आवे एवो जे (आहार) आहार कर्यो होय, तथा (सूरखित्तमि) धर्यनुं क्षेत्र—उदय अने अस्तवालं आकाशक्षेत्र जे ते (संकिण्) सूर्य उग्यो छे के नहीं ? अथवा सूर्य अस्त पाग्यो छे के नहीं ? ए प्रमाणे शङ्कित एटले शंकावालं थये सते जे आहार करवो (एस) ते आ (राईभोग्यणस्स) रात्रिभोजननी (वेरमणे) विरतिने विषे (अइकमे) अतिचार (बुत्ते) कक्षो छे माटे तेवो आहार वर्जवो. ६

आ प्रमाणे महाव्रतनो अतिचार कखा, हवे ते ज व्रतो जे प्रकारे अविचाररहित पाखेलां थाय ते कहे छे.—

दंसणणाणचरित्ते, अविराहिता ठिओ समणधम्मे । पढमं वयमणुरक्के, विरयामो पाणाइवायाओ । १ ।

(दर्शनज्ञानचरित्राणि, अविराध्य स्थितः श्रमणधर्मे । प्रथमं व्रतमनुरक्षामि, विरतोऽस्मि प्राणानिपातात् १)

(दंसणनाणचरित्ते) समकितदर्शन, मतिज्ञानादिक ज्ञान अने सामायिकादिक चारित्रने (अविराहिच्चा) नहीं विरा-
धीने एटले परिपालन करीने (समणधम्ममे) साधुना धर्मेने विपे (ठिओ) रसो एवो हु ते (पढम) पहेला (वयं)
व्रतनु (अणुरस्के) रक्षण करु छु एटले अतिचाररहित पालन करुं छु. (पाणाइवायाओ) प्राणातिपात—जीवहिंसा-
यकी (विरयामो) हु विरम्यो छु. १.

दंसणनाणचरित्ते, अविराहिच्चा ठिओ समणधम्ममे । वीयं वयमणुरस्के, विरयामो मुसावायाओ । २।
दंसणनाणचरित्ते, अविराहिच्चा ठिओ समणधम्ममे । तइय वयमणुरस्के, विरयामो अदिन्नादाणाओ । ३।
दंसणनाणचरित्ते, अविराहिच्चा ठिओ समणधम्ममे । चउत्थ वयमणुरस्के, विरयामो मेहुणाओ । ४।
दंसणनाणचरित्ते, अविराहिच्चा ठिओ समणधम्ममे । पचम वयमणुरस्के, विरयामो परिग्गहाओ । ५।
दंसणनाणचरित्ते, अविराहिच्चा ठिओ समणधम्ममे । छठ वयमणुरस्के, विरयामो राईभोयणाओ । ६।

(अस्य गाथापञ्चकस्य संस्कारः पूर्ववत्)

आ पांचे गाथानो अर्थ पहेली गाथा प्रमाणे जाणवो विशेष ए के पहेला व्रतने ठेकाणे अनुक्रमे वीज्जु, वीज्जु, चोथु,
पांचसु अने छहु व्रत कहेवु, तथा प्राणातिपातने ठेकाणे अनुक्रमे मृषावाद, अदत्तादान, मैथुन, परिग्रह अने रात्रिभोजनयी
विरमयानु कहेवु. २-३-४-५-६

हवे बीजी रति पण महाव्रतोलुं रक्षण कहे छे.—

आलयविहारसमिओ, जुत्तो गुत्तो ठिओ समणधम्ममे । पढमं वयमणुरक्के, विरयामो पाणाइवायाओ । १।
(आलयविहारसमिओ, जुत्तो गुत्तो गुप्तः स्थितः श्रमणधर्मे । प्रथमं व्रतमनुरक्षाभि, विरतोऽस्मि प्राणातिपत्तात् ।)
(आलय) समग्र दोष रहित उपाश्रयने सेवनारो, (विहार) शास्त्रमां कक्षा प्रमाणे विहार करतो. (समिओ) इयो
आदिक पांच समितिण सहित, (जुत्तो) युक्त एटले अचेलपणुं, अस्नान, पृथ्वीपर शयन करवुं, दातण न करवुं, मस्तक-
दाढी-मूछ मुंढावना नहीं, भिक्षा मागवी तथा जुधा, पिपासा, शीत, आतप विगेरे परीसहो सहन करवा अने गुरुकुळमां
वसवुं ए विगेरे साधुना गुणोथी युक्त-सहित, (गुत्तो) वण गुप्तिण गुप्त-सहित तथा (समणधम्ममे) चांति आदिक साधुना
दशप्रकारना धर्ममां (ठिओ) रह्यो एवो हुं (पढमं) पहेला (वयं) व्रतनुं (अणुरक्के) रक्षण करं छुं—(पाणाइवायाओ)
प्राणातिपातयकी (विरयामो) हुं विरम्यो छुं. १.

आलयविहारसमिओ, जुत्तो गुत्तो ठिओ समणधम्ममे । बीयं वयमणुरक्के, विरयामो मुत्तावायाओ । २।
आलयविहारसमिओ, जुत्तो गुत्तो ठिओ समणधम्ममे । तइयं वयमणुरक्के, विरयामो अदिन्नादाणाओ । ३।
आलयविहारसमिओ, जुत्तो गुत्तो ठिओ समणधम्ममे । चउत्थं वयमणुरक्के, विरयामो परिग्गहाओ । ४।
आलयविहारसमिओ, जुत्तो गुत्तो ठिओ समणधम्ममे । पंचमं वयमणुरक्के, विरयामो परिग्गहाओ । ५।

आलयविहारसमिञ्चो, जुत्तो गुत्तो ठिञ्चो समणधम्मो । छट्ठं वयमणुरस्के, विरयामो राईभोगणञ्चो । ६।

(अस्य गाथापञ्चकस्य संस्कारः पूर्ववत्)

आ पांचे गाथानो अर्थे पहली गाथानी जेम जाणवो विशेष ए के पहेला व्रतने ठेकाणे अनुक्रमे बीजु, गीजु, चोथु, पांचसु अने छहुं व्रत कहेवु, तथा प्राणातिपातने ठेकाणे मृषावाद, अदत्तादान, मैथुन, परिग्रह अने रात्रिभोजनथी विरमवानु कहेवु २-३-४-५-६.

हवे पांचे महाव्रतो माटे भेलु कहे छे—

आलयविहारसमिञ्चो, जुत्तो गुत्तो ठिञ्चो समणधम्मो । तिविहेण अप्पमत्तो, रक्खामि महव्वए पंच ॥७॥

(आलयविहारसमितो, युत्तो गुत्तः स्थितः अमणधर्मे । त्रिविधेन अप्रमत्तो, रक्खामि महाव्रतानि पञ्च ॥७॥)
(आलय) समग्र दोपरहित उपाश्रयने सेवनार, (विहार) शास्त्रमां कक्षा प्रमाणे विहार करनार, (समिञ्चो) पाच समिविसहित, (जुत्तो) अचंचलपणु आदिक गुणोवडे युक्त, (गुत्तो) त्रय गुप्तिए गुप्त तथा (समणधम्मो) साधुना धर्मेन विषे (ठिञ्चो) रह्यो एवो हु (तिविहेण) मन, वचन अने कायारूप त्रय प्रकारना करणे करीने (अप्पमत्तो) प्रमाद-रहित-सावधानपणे रह्यो थको (पंच) पांचे (महव्वए) महाव्रतोनो (रक्खामि) पालन करु छु. ७.

हवे एकथी आरम्भीने अनुक्रमे एक एकनी वृद्धि करता दश अशुभ स्यातकोनु वर्जवु अने दश शुभ स्थानो अगीकार करवा प द्वारवडे करीने महाव्रताना रक्षणेने ज फदे छे—

सावज्जजोगमेगं, मिच्छत्तं एगमेव अज्जाणं । परिवर्जंतो गुत्तो, रक्खामि महव्वए पंच ॥ १ ॥
(सावद्ययोगमेकं, मिथ्यात्वमेकमेवं अज्ञानम् । परिवर्जयन् गुप्तो, रक्षामि महाव्रतानि पञ्च ॥ १ ॥)
(सावज्जजोगमेगं) एक एवा सावद्य योगे—पापव्यापारने, तथा (मिच्छत्तं एगं) एक एवा मिथ्यात्वने—देव, गुरु, धर्मसंबन्धी मनना विपरीत अध्यवसायने, तथा (एव अज्जाणं) ए ज प्रमाणे एटले एक एवा अज्ञानने एटले विपरीत ज्ञानने (परिवर्जंतो) वर्जंतो एवो अने (गुप्तो) त्रय गुप्ति ए गुप्त एवो हुं (पंच) पांच (महव्वए) महाव्रतोनुं (रक्खामि) रक्षण करुं छुं. १.

अणवज्जजोगमेगं, सम्मत्तं एगमेव नाणं तु । उवसंपन्नो जुत्तो, रक्खामि महव्वए पंच ॥ २ ॥
(अनवद्ययोगमेकं, सम्यक्त्वमेकमेवं ज्ञानं तु । उवसंपन्नो युत्तो, रक्षामि महाव्रतानि पञ्च ॥ २ ॥)
(अणवज्जजोगमेगं) एक एवा अनवद्य योगने एटले पापरहित व्यापारने, तथा (सम्मत्तं एगं) एक एवा समकितने, तथा (एव नाणं तु) ए ज प्रमाणे एक एवा ज्ञानने पण (उवसंपन्नो) प्राप्त थयेलो अने (जुत्तो) साधुना गुणोचडे युक्त एवो हुं (रक्खामि महव्वए पंच) पांच महाव्रतोनुं रक्षण करुं छुं. २.

दो चेव रागदोसे, दुन्नि अ ज्ञाणाइं अट्ठरुहाइं । परिवर्जंतो गुत्तो, रक्खामि महव्वए पंच ॥ ३ ॥
(द्वारेव रागद्वेपौ, द्वे च ध्याने आर्त्तिरौद्रे । परिवर्जयन् गुप्तो, रक्षामि महाव्रतानि पञ्च ॥ ३ ॥)

(दो चेव) बे एवा ज (रागदोसे) राग अने द्वेपने, तथा (दुमि अ) बे एवा (अट्टरुहाइं) आर्त अने रौद्र नामना (झाणाइ) ध्यानोने (परिव्रजतो) वर्जतो एवो अने (गुत्तो) त्रण गुप्तिए गुप्त एवो हु (रक्कामि महव्वए पच) पांच महाव्रतोनु रचण करु छु ३

दुविह चरित्तधम्मं, दुन्नि अ झाणाइ धम्मसुक्काइ । उवसंपन्नो जुत्तो, रक्कामि महव्वए पच ॥४॥

(द्विविध चारित्रधर्म, द्वे च ध्याने धर्मशुक्ले । उपसंपन्नो युत्तो, रक्कामि महाव्रतानि पञ्च ॥ ४ ॥)

(दुविह) बे प्रकारना एटले देश अने सर्व एवा बे भेदना (चरित्तधम्म) चारित्रधर्मेने, (दुन्नि अ) तथा बे प्रकारना (धम्मसुक्काइ) धर्म अने शुक्क नामना (झाणाइ) ध्यानोने (उवसंपन्नो) पामेलो अने (जुत्तो) साधुगुणे युक्त एवो हु (रक्कामि महव्वए पच) पांच महाव्रतोनु रचण करु छु ४.

किण्हा नीला काऊ, तिपिण अ लेसाउ अप्पसत्थाओ । परिव्रजंतो गुत्तो, रक्कामि महव्वए पच ॥५॥

(कृष्णा नीलां कापोतीं, तिस्रश्च लेश्या अप्रशस्ताः । परिवर्जयन् गुप्तो, रक्कामि महाव्रतानि पञ्च ॥५॥)

(किण्हा) कृष्णलेश्या, (नीला) नीललेश्या, (काऊ) कापोतलेश्या (तिप्पि अ) ए त्रण (अप्पसत्थाओ) अप्रशस्त एटले क्लिष्ट कर्मनावधनी हेतुरूप होवार्थी असुदर एवो (लेसाउ) लेश्याओने (परिव्रजतो) वर्जतो अने (गुत्तो) त्रण गुप्तिवडे गुप्त एवो हु (रक्कामि महव्वए पच) पांच महाव्रतोनु रचण करु छु. ५.

॥ ६ ॥

॥ ६ ॥

तेऊ पम्हा सुक्का, तिस्सि अ लेसाउ सुप्पसत्थाओ । उवसंपन्नो जुत्तो, रक्कामि महव्वए पंच ॥ ६ ॥

(तैजसीं पद्मां शुक्लां, तिस्रश्च लेख्याः सुप्रशस्ताः । उपसंपन्नो युक्तो, रक्षामि महाव्रतानि पञ्च ॥ ६ ॥)

(तेऊ) तेजोलेस्या, (पम्हा) पद्मालेस्या अने (सुक्का) शुक्कलेस्या (तिस्सि अ) ए त्रय (सुप्पसत्थाओ) सुप्रशस्त एटले शुभ कर्मना बंधनी हेतुरूप होवाथी सुंदर एवीं (लेसाउ) लेस्याओने (उवसंपन्नो) पांमेलो अने (जुत्तो) साधुगुणे युक्त एवो (रक्कामि महव्वए पंच) पांच महाव्रतोतुं रक्षण करूं छूं. ६.

एटले शुभ कर्मना बंधनी हेतुरूप होवाथी सुंदर एवीं (लेसाउ) लेस्याओने (उवसंपन्नो) पांमेलो अने (जुत्तो) साधुगुणे युक्त एवो (रक्कामि महव्वए पंच) पांच महाव्रतानि पञ्च ॥ ७ ॥

एटले शुभ कर्मना बंधनी हेतुरूप होवाथी सुंदर एवीं (लेसाउ) लेस्याओने (उवसंपन्नो) पांमेलो अने (जुत्तो) साधुगुणे युक्त एवो (रक्कामि महव्वए पंच) पांच महाव्रतानि पञ्च ॥ ७ ॥

एटले शुभ कर्मना बंधनी हेतुरूप होवाथी सुंदर एवीं (लेसाउ) लेस्याओने (उवसंपन्नो) पांमेलो अने (जुत्तो) साधुगुणे युक्त एवो (रक्कामि महव्वए पंच) पांच महाव्रतानि पञ्च ॥ ७ ॥

एटले शुभ कर्मना बंधनी हेतुरूप होवाथी सुंदर एवीं (लेसाउ) लेस्याओने (उवसंपन्नो) पांमेलो अने (जुत्तो) साधुगुणे युक्त एवो (रक्कामि महव्वए पंच) पांच महाव्रतानि पञ्च ॥ ७ ॥

एटले शुभ कर्मना बंधनी हेतुरूप होवाथी सुंदर एवीं (लेसाउ) लेस्याओने (उवसंपन्नो) पांमेलो अने (जुत्तो) साधुगुणे युक्त एवो (रक्कामि महव्वए पंच) पांच महाव्रतानि पञ्च ॥ ७ ॥

एटले शुभ कर्मना बंधनी हेतुरूप होवाथी सुंदर एवीं (लेसाउ) लेस्याओने (उवसंपन्नो) पांमेलो अने (जुत्तो) साधुगुणे युक्त एवो (रक्कामि महव्वए पंच) पांच महाव्रतानि पञ्च ॥ ७ ॥

एटले शुभ कर्मना बंधनी हेतुरूप होवाथी सुंदर एवीं (लेसाउ) लेस्याओने (उवसंपन्नो) पांमेलो अने (जुत्तो) साधुगुणे युक्त एवो (रक्कामि महव्वए पंच) पांच महाव्रतानि पञ्च ॥ ७ ॥

सयमवडे करीने १, तथा मनःकायसत्ये करीने एटले मन अने कायाना सयमवडे करीने २, तथा वाक्कायसत्ये करीने एटले वाणी अने कायाना सयमवडे करीने ३ हु पाच महाव्रतोनु रक्षण करु छु. तथा (तिर्विहेण वि) मन, वचन अने कायरूप त्रण प्रकारना करणे करीने पण (सच्चविकु) सत्यने-सयमने जाणनार एटले शुद्ध संयमनु पालन करनार एवो हु पच महाव्रतोनु रक्षण करु छु. आ त्रिक सयोगीयो एक भांगो थयो, तेथी ते सर्व मळी सात प्रकारना सयमे करीने हु पच महाव्रतोनु रक्षण करु छु, एम जाणवु.

चत्तारि दुहसिज्जा, चउरो सन्ना तथा कसाया य । परिवज्जंतो गुत्तो, रक्खामि महव्वए पच ॥ ८ ॥
(चतस्रो दुःखशय्याः. चतस्रः सन्नाः तथा कषायाश्च । परिवर्जयन् गुप्तो, रक्षामि महाव्रतानि पञ्च ॥ ८ ॥)

(चत्तारि) चार (दुहसिज्जा) दुःख आपनारी शय्याने, तथा (चउरो) चार (सन्ना) सज्जाने, (तहा) तथा (कसाया य) चार कपायने (परिवज्जतो) वर्जतो एवो अने (गुत्तो) त्रण गुप्तिए गुप्त एवो हु (रक्खामि महव्वए पच) पांच महाव्रतोनु रक्षण करु छु अर्ही चार दुःखशय्या कही ते आ प्रमाणे-जिनेश्वरना मतनी सदहणा न करवी ते १, कामभोगनी बांछा करवी ते २, परना लाभनी बांछा करवी एटले बीजा कोइने जे कांइ लाभ थयो होय तेवो लाभ पोताने थवानु बांछे ते ३ अने स्नाननी बांछा एटले हाथ, पग के मुख धोवु अथवा आखे शरीरे स्नान करवु तेनी इच्छा करवी ते ४. चार सन्ना आ प्रमाणे—आहारसन्ना १, भयसन्ना २, मैथुनसन्ना ३ अने परिग्रहसन्ना ४. चार कपाय—चार चार प्रकारना क्रोध, मान, माया अने लोभ. ८.

चत्तारि य सुहसिज्जा, चउव्विहं संवरं समाहिं च । उवसंपन्नो जुत्तो, रक्खामि महव्वए पंच ॥ ९ ॥
 (चतस्रो सुखशय्याः, चतुर्विधं संवरं समाधिं च । उपसंपन्नो युक्तो, रक्षामि महाव्रतानि पञ्च ॥ ९ ॥)
 (चत्तारि य) चार (सुहसिज्जा) सुख आपनारी शय्याने, तथा (चउव्विहं) चार प्रकारना (संवरं) संवरने, तथा
 (समाहिं च) चार प्रकारनी समाधिने (उवसंपन्नो) पांमेलो अने (जुत्तो) साधुगुणे युक्त एवो हुं (रक्खामि महव्वए पंच)
 पांच महाव्रतोंनुं रक्षण करुं छुं. अहीं चार सुखशय्या आ प्रमाणे छे.-जिनेश्वरना मतनी सद्वहणा करवी ते १, कामभो-
 गनी वांछा न करवी ते २, स्वलाभ संतोष एटले पोताने जे कांइ मळे तेनाथी संतोष राखवो ते ३ अने अस्नाननी वांछा
 एटले हाथ, पग के मुख घोघानी अथवा शरीरे स्नान करवानी इच्छा न करवी ते. ४. चार संवर आ प्रमाणे-मनसंवर
 एटले अकुशलमां (पापकार्यमां) प्रवर्तता मननो निरोध करवो अने कुशलमां (पुण्यकार्यमां) प्रवर्तवोंनुं ए मनसंवर १,
 ए ज रीते वचनसंवर २ अने वायसंवर ३ जाणवा, तथा उपकरणसंवर एटले महामून्यवाळा वस्त्रनो अने सुवर्णादिकनो
 त्याग करवो अथवा वस्त्रपंचक, पुस्तकपंचक, तृणपंचक अने चर्मपंचकनो त्याग करवो ते ४. तथा चार समाधि आ
 प्रमाणे-ज्ञानसमाधि १, दर्शनसमाधि २, चारित्रसमाधि ३ अने तपसमाधि ४. ९.

पंचेव य कामगुणे, पंचेव य अणहवे महादोसे । परिवज्जंतो गुत्तो, रक्खामि महव्वए पंच ॥ १० ॥
 (पञ्चैव च कामगुणान्, पञ्चैव च अणवान् महादोषान् । परिवर्जयन् गुप्तो, रक्षामि महाव्रतानि पञ्च ॥ १० ॥)

(પચેવ ય) શબ્દ, રૂપ, રસ, ગદ્ય અને સ્પર્શ એ પાંચ (કામગુણે) કામમોગોને, તથા (પચેવ ય) પ્રાણાતિપાત, મૃષાવાદ, અદત્તાદાન, મૈથુન અને પરિગ્રહ એ પાંચ (મહાદોષે) મહાદોષને કરનારા (અણહવે) આશ્રવોને (પરિવજ્જતો) વર્જતો એવો અને (ગુત્તો) ત્રણ ગુણિય ગુણ એવો હુ (રક્ષામિ મહત્ત્વે પચ) પાંચ મહાવ્રતોનું રક્ષણ કરુ છુ. ૧૦.

પંચિદિયસવરણં, તહેવ પચવિહમેવ સઙ્ગાયં । ઉવસંપન્નો જુત્તો, રક્ષામિ મહત્ત્વે પંચ ॥ ૧૧ ॥
(પચ્ચેન્દ્રિયસવરણ, તથૈવ પચ્ચવિધમેવ સ્વાધ્યાયમ્ । ઉપસંપન્નો યુક્તો, રક્ષામિ મહાવ્રતાનિ પચ્ચ ॥ ૧૧ ॥)

(પચિદિયસવરણ) ઓઝાદિક પાંચ ઈન્દ્રિયોના સવરને એટલે ઇષ્ટવસ્તુપર રાગથી અને અનિષ્ટ વસ્તુપર દ્વેષથી પ્રવર્તતી ઈન્દ્રિયોને રક્ષવા માટે તે સવરને (તહેવ) તેમ જ (પચવિહમેવ) વાચના, પૃચ્છના, પરિવર્તના, અનુપ્રેષ્ઠા અને ધર્મકથા એ પાંચ રના (સઙ્ગાય) સ્વાધ્યાયને (ઉવસપન્નો) પામેલો અને (જુત્તો) સાધુગુણે યુક્ત એવો હુ (રક્ષામિ મહત્ત્વે પચ) પંચ મહાવ્રતોનું રક્ષણ કરુ છુ. અહીં વાચના એટલે મળવું તે ૧, મળ્યા પછી શકા ઉત્પન્ન થાય ત્યારે ગુરુને પૂછવું તે પૃચ્છના ૨, પૂછીને શકારહિત થયા છતાં પછીથી ભૂલી ન જવાય તેને મોટે ફરી સ્મર ગણવું તે પરિવર્તના ૩, સ્મરની જેમ અર્થ પણ ભૂલી ન જવાય તેને મોટે અર્થનું વારંવાર ચિંતવન કરવું તે અનુપ્રેષ્ઠા ૪ તથા આ પ્રમાણે શ્રુત મળ્યા પછી શ્રુતધર્મની કથા એટલે વ્યાખ્યા કરવી તે ધર્મકથા ૫ આ પાંચ પ્રકારનો સ્વાધ્યાય કહેવાય છે. ૧૧.

હૃદ્ગીવનિકાયવહં, હપિ ય ભાસાઉ અપ્પસરથાઉ । પરિવજ્જતો ગુત્તો, રક્ષામિ મહત્ત્વે પચ ॥ ૧૨ ॥

(पड्जीवनिकायपद्यं, पडपि च भाषा अप्रशस्ताः । परिवर्जयन् गुप्तो, रत्तामि महाव्रतानि पञ्च ॥ १२ ॥)
(छजीवनिकायवहं) पृथ्वीकाय, अप्काय, तेजस्काय, वायुकाय, वनस्पतिकाय अने त्रसकाय ए छ प्रकारनी जीविनि-
कायना वधने, तथा (छपि य) छ प्रकारनी (अप्यसथाउ) अप्रशस्त एटले भारे कर्मना वंथनी हेतुभूत होवाथी असुंदर
एवी (भासाउ) भाषाओने (परिवर्जतो) वर्जतो एवो अने (गुप्तो) व्रण गुप्तिए गुप्त एवो हुं (स्वस्वामि महव्वए पंच)
पंच महाव्रतोनुं रक्षण करं छुं. अही छ प्रकारनी अप्रशस्तभाषा आ प्रमाणे छे-अलीक वचन १, हीलित वचन २, खिसित
वचन ३, परुप वचन ४, गार्हस्थ्य वचन ५ अने व्यवशमिताधिकरणोदीरण (कलह उदीरण) वचन ६. तेमां कोइने
दिवसे प्रचला निद्रा आवती होय तेने कोइ पूछे के-“तने दिवसे केम प्रचला निद्रा आवे छे?” तेना उत्तरमां ते कहे
के-“ना, मने प्रचला निद्रा आवती नथी.” आ अलीक वचन कहेवाय छे. १. सामान्य साधुने हे गणि ! हे वाचक !
एम ईर्ष्याथी जे कहेहुं ते हीलित वचन कहेवाय छे. २. कोइना हलकी जातिना जन्य अने कर्म विगरे उघाढां करनां ते
खिसित वचन कहेवाय छे. ३. हे दुष्ट शिष्य ! एतुं जे कठोर वचन कहेहुं ते परुपवचन कहेवाय छे. ४. हे पुत्र ! हे माणेज !
ए रीते गृहस्थीना संवधथी बोलावतुं ते गार्हस्थ्य वचन कहेवाय छे ५ तथा शान्त थयेला अधिकरण-कलहनी उदीरणानुं
वचन बोलवुं ते व्यवशमिताधिकरणोदीरण वचन एटले कलह उदीरण वचन कहेवाय छे. ६. १२.
छविवहमभिभतरयं, वज्रं पि य छविवहं तवोकम्मं । उवसंपन्नो जुत्तो, रत्तामि महव्वए पंच ॥ १३ ॥
(पड्विधमभ्यन्तरं यत्तामपि च पड्विधं तपःकर्म । उपसंपन्नो युत्तो, रत्तामि महाव्रतानि पञ्च ॥ १३ ॥)

(અબ્જિદે) જ પ્રકારના (મહિમતરય) અમ્યતર, (વર્ગેંં યિ ય) તથા શાષ્ટ પણ (અધ્વિદ) જ પ્રકારના (તવોકમ્મ) તપકર્મને (ઉવર્મંપમ્મો) પામેલો તથા (હુત્તો) સાધુગુણે યુક્ત એવો દુ (રક્ષામિ મહઘ્વપ્ પચ) પચ મહાવ્રતોનુ રક્ષણ કરું હું. અહીં અમ્યતર તપના જ પ્રકાર આ પ્રમાણે છે—પ્રાયશ્ચિત્ત ૧, વિનય ૨, વૈયાધુષ્ય ૩, સ્વાધ્યાય ૪, ધ્યાન ૫ અને ઉત્તરર્ગ ૬ જ પ્રકારનો શાસ તપ આ પ્રમાણે—અનશન ૧, ઝનોદરી ૨, યુત્તિસંવેપ ૩, રસત્યાગ ૪, કાયવલેશ ૫ અને સંતીનતા ૬. ૧૩. સત્ત ય અયઠાણાદ, સત્તવિદ્ ચેવ નાણન્નિભંગં । પરિવજ્જતો ગુત્તો, રક્ષામિ મહઘ્વપ્ પંચ ॥ ૧૪ ॥ (મત્ત ચ અયસ્થાનાનિ, સત્તયિયં ચેવ જ્ઞાનાયેભગ । પરિવર્જયન્ ગુત્તો, રક્ષામિ મહાવ્રતાનિ પચ્ચ ॥ ૧૪ ॥)

(મત્ત ચ) તથા સાત (અયઠાણાદ) મયનાં સ્થાનકોને, તથા (સત્તવિદ્ ચેવ) સાત પ્રકારના જ (નાણન્નિભગ) વિમગ-
 ઘાનને (પરિવજ્જતો) વર્જવો તથા (ગુત્તો) યથા ગુણેર ગુપ્ત એવો દુ (રક્ષામિ મહઘ્વપ્ પચ) પચ મહાવ્રતોનુ રક્ષણ કરુ છુ.
 અહીં સાત મય આ પ્રમાણે છે—આલોક મય ૧, પરલોક મય ૨, આદાન મય ૩, અકસ્માત્ મય ૪, વેદના મય ૫, મરણ મય ૬ અને અરક્કોર્મિ મય ૭. વિમગગ્ગાન પટલે મિઠ્ઠાત્તમહિત અર્થયિત્ત. તેના સાત વ્રતાર આ પ્રમાણે—૧. દિશિ લોક્કગ્ગા પટલે પૂર્વોદિ નાર દિશામ્મો અને ઊર્વ તથા અર્ધો એ જ દિશામાંથી એક દિશાએ લોકનુ ઘાન પટલે જાણવુ તે. પીઠી પોંચ દિશાએ લોકનો ન સ્ત્રીકાર નહોં કરવાથી આ વિમગગ્ગાન કહેવાય છે ૧. પોંચ દિશિ લોક્કગ્ગાન પટલે મોદ એક દિશા પિના ઘીઝી પોંચ દિશાએ લોકનુ જાણવુ તે. અહીં પણ એક દિશાએ લોક નહીં માનવાથી વિમગ કહેવાય છે ૨. ક્રિયાપરમ ઝીન પટલે ઝીરમાન પ્રાણોત્પાતાદિક ક્રિયા જ કરે છે તે જોવામાં આવે છે અને તે ક્રિયાનુ કારણ જે કર્મ

(ज्ञानावरणादिक) ते जोवामां आवतुं नथी, तेथी जीवने मात्र क्रियातुं ज आवरण छे, कर्मनुं आवरण नथी, एम जे मानतुं ते. अही क्रिया ज देखाय छे माटे ते मानवी अने कर्म देखातुं नथी माटे ते न मानतुं ए विभंगज्ञान छे. ३. मृदग जोत्र (तनुमय जीव) एटले अवनपत्यादिक देवो पोताना शरीरनी अवगाहनाना क्षेत्रनी अंदर रहेला तथा चहार रहेला पुद्गळोने ग्रहण करी वैक्रिय शरीर रचे छे ते जोह सर्व कोह जीवतुं शरीर पोताना अवगाहनेना वाह्य तथा आभ्यंतर पुद्गळोथी ज रचायेलुं छे, एम जे मानतुं ते विभंगज्ञान छे; केमके तेतुं शरीर तो मात्र मनुष्य अने तिर्यंचनुं (औदारिक) ज छे, देवादिकनुं नथी. ४. अमृदग जीव (अतनुमय जीव) एटले देवोनुं वैक्रिय शरीर वाह्य अने आभ्यंतर पुद्गळोने ग्रहण करी विना ज रचायेलुं जोवामां आवे छे, तेथी सर्व कोह जीवतुं शरीर वाह्य आभ्यंतर पुद्गळोथी रचायेलुं नथी एम जे मानतुं ते विभंग छे. ५. रूपी जीव एटले वैक्रिय शरीरवाळा देवोने जोह सर्व कोह जीव रूपी ज छे एम जे मानतुं ते विभंग छे. ६. सर्व जीव एटले वायुथी पुद्गळोने पण हालताचालता जोह सर्व कोह पण वस्तु जीव ज छे; कोह पण अजीव छे ज नही एम जे मानतुं ते विभंग छे. १४. १५ ॥

पिंडेसणपाणेसण-उगहसत्तिकया महज्झयणा । उवसंपन्नो जुत्तो, रक्कामि महव्वए पंच ॥ १५ ॥

(पिण्डेसणपाणैषणा-उवग्रहसत्तेकका महाध्ययनानि । उपसंपन्नो युत्तो, रक्कामि महाव्रतानि पञ्च ॥ १५ ॥)

(पिंडेसण) सात पिंडेपणा, तथा (पाणेसण) सात पानेपणा, तथा (उगह) सात प्रकारना अवग्रह तथा (सत्तिकया) सात सत्तेकका, तथा (महज्झयणा) सात महाध्ययनो-आ सर्वने (उवसंपन्नो) पामेलो अने (जुत्तो) साधुगुणे युक्त एवो

१ अर्थात् उत्तरवैक्रिय. २ अर्थात् भववैक्रिय.

हु (रक्खामि महव्वए पंच) पच महाव्रतोनु रक्षण करु छु अहीं सात पिडैपणा आ प्रमाणे छे-अससठ-अससठ एटले हाथ तथा पात्र खरढाय नहीं तेवु अन्न १, संसठ-ससठ एटले हाथ तथा पात्र खरढाय तेवु अन्न २, उद्ध-उद्धत एटले तपेली विगेरेमाथी काढीने आपे ते, तेमां हाथ खरढाय अने पात्र न खरढाय अथवा पात्र खरढाय अने हाथ न खरढाय एवी रीते अन्न आपे ते उद्धृत एपणा कहेवाय छे ३, अप्पलेविया-अप्पलेप एटले लेपरहित चणा विगेरे लेतां चौथी एपणा थाय छे ४, उगगहिया-अवगृहीत एटले भोजन समये गृहस्थीए वाटका विगेरेमा नांखेलु अन्न ग्रहण करतां पांचमी एपणा कहेवाय छे ५, पग्गहिया-प्रगृहीत एटले भोजन समये पीरसवा माटे अथवा पोताने खावा माटे हाथमां जे अन्न लीघु होय ते ग्रहण करवाथी छट्टी प्रगृहीत एपणा कहेवाय छे ६, उज्झयधम्मा-उज्झतधर्म एटले नांसी देवायोग्य, जे अन्नने कोइ मनुष्यादिक लेवाने इच्छतो न होय तेवु अथवा नांसी देतां अर्धु वाकी राहुं होय तेवु अन्न ग्रहण करतां सातमी एपणा थाय छे. ७. पाननी एपणा पण ए ज प्रमाणे सात प्रकारनी जाणवी. सात प्रकारनो अवग्रह-उपाश्रय आ प्रमाणे छे-जहा-चितिय-यथाचितित एटले मारे अमुक प्रकारनो उपाश्रय ग्रहण करवो, ते सिनाय बीजो लेवो नहीं एम विचारी तेवो ज ग्रहण करे ते. १ सपरिगह-स्वपरावग्रह एटले हु बीजा साधुओ माटे उपाश्रय मागीश अने बीजाए ग्रहण करेला उपाश्रयमां हु रहीश एम विचारी तेवो ज ग्रहण करे ते. २ सउगह-स्वावग्रह एटले हु बीजाने माटे उपाश्रय मागीश, परंतु बीजाए ग्रहण कर्यो हशे तो तेमां नहीं रहु एम विचारी ते ज प्रमाणे करे ते. ३ परुगह-परावग्रह एटले हु बीजा माटे उपाश्रय नहीं मागु, पण बीजाए ग्रहण कर्यो हशे तेमां ज रहीश एम विचारी ते प्रमाणे करे ते. ४ सइगुवगह-स्वकीयावग्रह एटले

હું મારે માટે જ ઉપાશ્રય માગીશ, પણ બીજા માટે નહીં માગું એમ વિચારી તે પ્રમાણે કરે તે. ૫. સાગારિસંથારુગ્રહ—સાગારિકસંસ્તારકાવગ્રહ એટલે હું જેનો ઉપાશ્રય ગ્રહણ કરીશ તેની જ સાદહી નિગેરે સંથારા માટે લદ્દશ, તે નહીં મઠે તો ઉત્કટુક આસને અથવા બેઠો બેઠો જ રાત્રિ નિર્ગમન કરીશ, એમ વિચારી તે પ્રમાણે કરે તે. ૬. અહસંઘડિઉગ્રહ—યથાસંઘ-ટિતાવગ્રહ એટલે ઉપર કહ્યા પ્રમાણે જ જેનો ઉપાશ્રય તેનો જ સંથારો લેવો, પરંતુ તે અમુક પ્રમાણવાઢો હોય તો જ, એમ વિચારી તે પ્રમાણે કરે તે. ૭. તથા સાત સૈત્તિકા આ પ્રમાણે—સ્થાન સૈત્તિક ૧, નૈવેધિકી સૈત્તિક (નૈવેધિકી એટલે સ્વાધ્યાયભૂમિ) ૨, ઉચ્ચારપ્રશ્રવણવિધિ સૈત્તિક ૩, શન્દ સૈત્તિક ૪, રૂપ સૈત્તિક ૫, પરિક્રિયા સૈત્તિક ૬ અને અન્યોન્યાક્રિયા સૈત્તિક ૭. આ નામના સાત અધ્યયનો આચારાંગના બીજા શ્રુતસ્કંધમાં બીજી ચૂલિકારૂપ છે. તે અધ્યયનો સર્વ મઢીને સાત જ છે તો પણ તેમનાં તેવાં જ નામો હોવાથી તે દરેક અધ્યયન સૈત્તિક કહેવાય છે, તથા સાત મહાધ્યયનો સુગઢાંગ—શ્વકૃતાંગના બીજા શ્રુતસ્કંધમાં છે. તે પહેલા શ્રુતસ્કંધનાં અધ્યયનો કરતાં મોટાં છે, તેથી તે મહાધ્યયનો કહેવાય છે. તેમનાં નામ આ પ્રમાણે છે.—પુંડરીક ૧, ક્રિયાસ્થાન ૨, આહારપરિજ્ઞા ૩, પ્રત્યાભ્યાસાનક્રિયા ૪, અનાચારધુત ૫, આર્દ્રકરુમારીય ૬ અને નાલંદીય ૭. ૧૫.

અઢ ય મયઢાણાંદં, અઢ ય કમ્માંદં તેસિં બંધં ચ । પરિવજંતો ગુત્તો, રક્ષામિ મહઢ્વપ્ પંચ ॥૧૬॥
(અઢૌ ચ મદસ્થાનાનિ, અઢૌ ચ કર્માણિ તેવાં બન્નં ચ । પરિવર્જયન્ ગુપ્તો, રક્ષામિ મહાઢ્વતાનિ પઞ્ચ ॥૧૬॥)
(અઢ ય) અઢ (મયઢાણાં) મદનાં સ્થાનોને, (ય) અને (મદ) કમ્માંદં) કર્મોને (ચ) અને (તેસિં) તે

आठ कर्मोना (वच) वधने एटले नवा कर्मना ग्रहणने (परिव्रजतो) वर्जतो एवो तथा (गुप्तो) ऋण गुप्तिए गुप्त एवो हु
(रक्तामि महव्वए पच) पच महाव्रतोनु रक्षण करु ह्यु अही आठ मदनां स्थानो आ प्रमाणे छे-जाति १, कुळ २,
वळ ३, रूप ४, तप ५, अश्वर्य ६, अत ७ अने लाभ ८. आठ कर्म आ प्रमाणे-ज्ञानावरणीय १, दर्शनावरणीय २,
वेदनीय ३, मोहनीय ४, आयुष्य ५, नाम ६, गोत्र ७ अने अतराय ८. १६.

अट्ट य पवयणमाया, दिट्ठा अट्टविहनिट्टियट्टेहिं । उपसंपन्नो जुत्तो, रक्तामि महव्वए पंच ॥ १७ ॥

(अष्टौ च प्रवचनमातरः, दृष्टा अष्टविधनिष्ठितार्थैः । उपसंपन्नो युक्तो, रक्तामि महाव्रतानि पञ्च ॥ १७ ॥)
(य) तथा वळी (अट्ट) आठ (पवयणमाया) प्रवचननी माताओ (अट्टविहनिट्टियट्टेहिं) आठ प्रकारना ज्ञानाव-
रणादिक अर्थो-पदार्थो-कर्मो जेनां चय पाम्यां छे एवा तीर्थकरोए (दिट्ठा) जोयेली छे, ते प्रवचननी माताओने (उप-
सन्नो) पामेलो तथा (जुत्तो) साधुगुणे युक्त एवो हु (रक्तामि महव्वए पच) पंच महाव्रतोनु रक्षण करु ह्यु. अही आठ
प्रवचनमाताओ आ प्रमाणे छे-ईयांसमिति १, भाषासमिति २, एषणासमिति ३, आदानमांडमात्रनिचेपणासमिति ४,
उच्चारप्रश्रवणखेलसिंघानजलपारिष्ठापनिकासमिति ५, मनोगुप्ति ६, वाग्गुप्ति ७ अने कायगुप्ति ८ १७.

नव पावनियाणाइ, संसारस्था य नवविहा जीवा । परिव्रजंतो गुत्तो, रक्तामि महव्वए पंच ॥ १८ ॥
(नवं पापनिदानानि, संसारस्थाश्च नवविधा जीवाः । परिवर्जयन् गुप्तो, रक्तामि महाव्रतानि पञ्च ॥ १८ ॥)

(નવ) નવ પ્રકારનાં (પાવનિયાણાં) પાપનાં નિયાણાઓ, (ય) અને (સંસારત્યા) સંસારમાં રહેલા (નવવિહા) નવ પ્રકારના (જીવા) જીવો, તેમને (પરિવ્રજંતો) વર્જતો एवો છું (ગુત્તો) ત્રણ ગુણિએ ગુણ एवો છું (સ્વર્વામિ મહર્વ્વએ પંચ) પંચ મહાવ્રતોની રજા કરું છું. અહીં નવ નિયાણાઓ આ પ્રમાણે છે-કોહ સાધુ કે સાધ્વી નિયાણું કરે કે સાધ્વાત્ દેવ કે દેવલોક કોણે દીઠા છે ? આ રાજાઓ જ દેવ છે તેથી જો મારા તપ અનુષ્ઠાનનું ફલ હોય તો આવતા મન્વમાં હું રાજા થઈ-આહું નિયાણું કરી તે દેવલોકમાં જાય અને ત્યાંથી જ્યવીને રાજા થાય છે; પણ તેને તે મન્વમાં સમકિતની પ્રાપ્તિ થતી નથી. ૧. એ જ પ્રમાણે શ્રેષ્ઠી એટલે હું શ્રેષ્ઠીના કુલમાં ઉત્પન્ન થઈ એટલું નિયાણું કરી દેવલોકમાં જઈ ત્યાંથી જ્યવી શ્રેષ્ઠીના કુલમાં ઉત્પન્ન થાય, તેને પણ બોધિ દુર્લભ છે. ૨. સ્ત્રી એટલે પુરુષને ઘણો વ્યવસાય હોય છે. વહી સંગ્રાસ વિગેરે તેને કરવા પડે છે, તેથી સ્ત્રી થઈ તો સારું એટલું નિયાણું કરી દેવલોકમાં જઈ ત્યાંથી જ્યવી સ્ત્રીનો મન્વ પામે, તેને પણ બોધિ દુર્લભ છે. ૩. પુરુષ એટલે સ્ત્રી તો સર્વથા પરાધીન હોય છે અને પુરુષ સર્વ કાર્ય કરવામાં સમર્થ છે, તેથી હું પુરુષ થઈ એટલું નિયાણું કરી તે પ્રમાણે થાય તેને પણ બોધિ દુર્લભ છે. ૪. પરમ્રવિચાર એટલે આ મૂત્ર-વિદ્યાથી ભરેલા મનુષ્યોના મોગો વ્રીમત્ત છે, પરંતુ દેવતાઓ વીજા દેવ કે દેવીને મોગવે છે અથવા પોતાને જ દેવ દેવીરૂપે વિકુર્ચિને મોગવે છે તે સુંદર છે માટે તે મઠે તો ઠીક એમ નિયાણું કરી તે પ્રમાણે પામે, તેને પણ બોધિ દુર્લભ છે. ૫. સ્વપ્રવિચાર એટલે મનુષ્યના મોગો તો અશુભ છે તથા જે દેવો વીજા દેવ કે દેવીને મોગવતા નથી પણ પોતે જ પોતાને દેવ દેવીરૂપે વિકુર્ચિને મોગવે છે તે સુંદર છે તેથી તે મેળવું એમ નિયાણું કરી તે પ્રમાણે ઉત્તમ દેવ થાય, તે ત્યાંથી જ્યવી મનુષ્યમન્વમાં ધર્મે સાંધાળે, પણ તેમાં તેને શ્રદ્ધા થાય નહીં;

तेथी ते तापस विगेरे थइ स्त्रीना कामभोगनी मृच्छावाळो रही मरीने किन्विषी देव थाय त्यांथी न्यवी वारंवार मुंगो, बनेसो थाय, परतु तेने बोधि दुर्लभ छे. ६ अप्रविचार एटले कोइ साधु अथवा साध्वी मनुष्य अने देवना भोगथी निर्वेद पानी नियाणु करे के ज्यां मैथुनना भोग नथी त्यां हु उत्पन्न थउ, एवु नियाणु करी ते प्रमाणे ते उत्तम देवलोकमां जाय. त्यांथी स्वयी मनुष्य थाय, ते सुलभबोधि थाय, पण विरति न पामे. ७. आ उग्रादि कुलना पुत्रो आवकना त्रतो अगीकार करी साधुओनी भक्ति करे छे, हु पण तेवो थउ, एवु नियाणु करी ते प्रमाणे थाय ते वार प्रकारना आवकधर्मेने अंगीकार करे पण यतिधर्म पामे नहीं ८. जो हु दरिद्र कुलमां उत्पन्न थउ तो मारो आत्मा सुखे करीने चारित्र पामे, एवुं नियाणु करी ते प्रमाणे थाय ते यतिधर्मेने अगीकार करे, पण ते भवमां सिद्धि पामे नहीं ९ तेथी कोइ पण नियाणु न करवु ए ज श्रेष्ठ छे नव प्रकारना सप्तरी जीवो आ प्रमाणे छे—पृथ्वीकाय १, अप्काय २, तेजस्काय ३, वायुकाय ४, वनस्पतिकाय ५, द्वांद्रिय ६, त्रीन्द्रिय ७, चतुर्द्रिय ८ अने पंचद्रिय ९. १८.

नववभचेरगुत्तो, दुनवविह वंभचेरपरिसुद्धं । उवसपन्नो जुत्तो, रक्कामि महव्वए पंच ॥ १९ ॥
 (नवब्रह्मचर्यगुत्तो, द्विनवविधं ब्रह्मचर्यपरिशुद्धम् । उपसंपन्नो युत्तो, रक्कामि महाव्रतानि पञ्च ॥ १९ ॥)
 (नववभचेरगुत्तो) नव ब्रह्मचर्यनी गुप्तिवडं गुप्त एवो अने (दुनवविह) बे वार नव एटले अठार प्रकारना (वभचेरपरिसुद्ध) शुद्ध ब्रह्मचर्यने (उवसपन्नो) पामेलो एवो अने (जुत्तो) साधुगुणे सहित एवो हु (रक्कामि महव्वए पंच) पंच महाव्रतोनु रक्षण करु छु. अही नव ब्रह्मचर्यनी गुप्ति आ प्रमाणे—वसहि-वसति एटले स्त्री, पथ,

પંડકરહિત સ્થાનમાં રહેવું તે ૧. કહ-કથા ઇટલે સ્ત્રીની કથા ન કરવી અથવા ફક્ત સ્ત્રીઓની પાસે ધર્મકથા પણ ન કરવી તે. ૨. નિસિજા-નિપદ્યા ઇટલે સ્ત્રીની સાથે ફક્ત આસન પર ન બેસવું, તથા સ્ત્રી વેઠી હોય તે આસન ઉપર તેના ઉઠ્યા પછી પણ બેઠી સુધી ન બેસવું તે. ૩. હંદિય-હંદ્રિય ઇટલે સ્ત્રીના નેત્રાદિક અવયવો જોવા નહીં તે. ૪. કુહિતર-કુહ્યંતર ઇટલે ધોતને આંતરે રહીને સ્ત્રીના કામમોગાદિકના શબ્દ સાંભળવા નહીં તે. ૫. પુવ્વકીલિય-પૂર્વકીલિત ઇટલે સ્ત્રી સાથે પૂર્વે જે ક્રીડા કરી હોય તેને સંભારવી નહીં તે. ૬. પળીય-પ્રણીતમોજન ઇટલે ઘૃતાદિકથી નીતરતો અતિ સ્નિગ્ધ આહાર ન કરવો તે. ૭. અહમાયાહાર-અતિમાત્રાહાર ઇટલે માત્રા (પ્રમાણ) થી અધિક આહાર ન કરવો તે. ૮ તથા વિભૂસણા-વિભૂષણા ઇટલે શરીરની વિભૂષા (શોભા) ન કરવી તે. ૯. અઢાર પ્રત્તારનું વ્રત્તચર્ચ આ પ્રમાણે—ઔદારિક અને વૈક્રિય મૈથુનને મન, વચન, કાયા, કરી કરવું, કરાવવું અને અનુમોદવું નહીં તે. ૧૯.

ઉવઘાયં ચ દસવિહં, અસંવરં તહ ય સંકિલેસં ચ । પરિવર્જંતો ગુત્તો, રક્ષામિ મહન્વણ પંચ ॥૨૦॥
(ઉપધાતં ચ દશવિધમ-સંવરં તથા ચ સંવલેશં ચ । પરિવર્જયન્ ગુત્તો, રક્ષામિ મહાવ્રતાનિ પચ ॥૨૦॥)

(ચ) અને (દસવિહં) દશ પ્રકારના (ઉવઘાયં) ઉપધાતને, (તહ ય) તેમ જ (અસંવરં) દશ પ્રકારના અસંવરને, (સંકિલેસં ચ) તથા દશ પ્રકારના સંવલેશને (પરિવર્જંતો) વર્જતો એવો ગુણ ગુણિત ગુણનો છે (રક્ષામિ મહન્વણ પંચ) પંચ મહાવ્રતોનું રક્ષણ કરું છું. અહીં દશ પ્રકારના ઉપધાત આ પ્રમાણે-પહેલો ઉદુગમ ઉપધાત, તે આધા-કર્માદિક દોષથી ઉત્પન્ન થાય છે. ૧. વીજો ઉત્પાદન ઉપધાત, તે ધાત્રી આદિક દોષોથી ઉત્પન્ન થાય છે. ૨. વીજો એપણા

ઉપપાત, તે શક્તિતાદિક મેદયી ઉત્પન્ન થાય છે. ૩. ચોથો પરિકર્મ ઉપપાત, તે વસ્ત્ર-પાત્રાદિકને સમારવાથી ઉત્પન્ન થાય છે. ૪. પાંચમો પરિહરણ ઉપપાત, તે પ્રમાણરહિત અથવા અકલ્પ્ય એવા ઉપકરણનો ઉપયોગ કરવાથી ઉત્પન્ન થાય છે. ૫. છઠ્ઠો જ્ઞાન ઉપપાત, તે શ્રુતજ્ઞાનની અપેક્ષાએ અકાલે સ્વાધ્યાયાદિક કરવાથી થાય છે. ૬. સાતમો દર્શન ઉપપાત, તે ત્રિવચનમાં શક્તાદિ કરવાથી થાય છે. ૭. આઠમો ચારિત્ર ઉપપાત, તે પાંચ સમિતિનો મગ વિગેરે કરવાથી થાય છે. ૮ નવમો અપ્રીતિક ઉપપાત, તે અપ્રીતિવંદે વિનયાદિકનો ઉપપાત થાય છે. ૯ તથા દશમો સરસ્વણ ઉપપાત, તે શરીરાદિક ઉપર મૂંઝાઈ કરવાથી પરિપ્રહની વિરતિનો ઉપપાત થાય છે. ૧૦ દશ પ્રકારનો અસવર આ પ્રમાણે-દૃષ્ટ વિષયમાં રાગથી અને અનિષ્ટ વિષયમાં દ્રેષ્યથી પ્રવર્તેલી ઓછા દ્રવિયનો સવર ન કરવો તે ઓત્રોદ્રિય અસવર કહેવાય છે. ૧. તે જ પ્રમાણે ચત્તુર્દ્રિય અસવર ૨, ઘ્રાણેન્દ્રિય અસવર ૩, રસનેન્દ્રિય અસવર ૪ અને સ્પર્શનેન્દ્રિય અસવર પણ જાણવા ૫, અકુશલ એવા મન, વચન અને કાયાનો સવર ન કરવો તે મન અસવર ૬, વચન અસવર ૭ અને કાયા અસવર ૮ જાણવા. ઉપકરણ અમયર એટલે પ્રમાણરહિત અથવા અકલ્પ્ય વસ્ત્રાદિક ઉપકરણ પ્રથમ કરવાં તે ૯ તથા સૂચિ અસવર-શરીરને ઉપપાત કરનારા મૂર્ચી-સોય અને કુશના અપ્રમાણ વિગેરેનો અસવર એટલે તેમને ન ગોપવવા તે સૂચિકુશાગ્ર અસવર કહેવાય છે. ૧૦ તથા દશ પ્રકારનો સંક્રેશ એટલે અસમાધિ આ પ્રમાણે છે-વસ્ત્રાદિક ઉપધિસંબધી જે સંક્રેશ તે ઉપધિસંક્રેશ કહેવાય છે. ૧. ઉપાથયસંબધી જે સંક્રેશ તે ઉપાથયસંક્રેશ કહેવાય છે. ૨. કપાયોવંદે અથવા કપાયોરૂપી જે સંક્રેશ તે કપાયસંક્રેશ. ૩. મક્તપાનસંબધી જે સંક્રેશ તે મક્તપાનસંક્રેશ. ૪. મનને વિષે અથવા મનનો જે સંક્રેશ તે મનસંક્રેશ. ૫.

ते ज प्रमाणे वचनसंक्रेश ६, कायसंक्रेश ७, ज्ञानसंक्रेश ८, दर्शनसंक्रेश ९ अने चारित्रसंक्रेश जाणवा. १०—२०
सच्चसमाहिट्टाणे, दस चैव दसाओ समणधम्मं च । उवसंपन्नो जुत्तो, रक्कामि महव्वए पंच ॥२१॥
(सत्यसमाधिस्थानानि, दश चैव दशाः श्रमणधर्मं च । उपसंपन्नो युत्तो, रक्कामि महाव्रतानि पञ्च ॥२१॥)
(दश) दश प्रकारना (सच) सत्यने, तथा (समाहिट्टाणे) दश प्रकारना समाधिना स्थानोने (चैव) निश्चे, तथा
(दसाओ) दश प्रकारना दशाश्रुतस्कंधोने, तथा (समणधम्मं च) दश प्रकारना साधुधर्मने (उवसंपन्नो) पामेलो एवो
अने (जुत्तो) साधुगुणे युक्त एवो हुं (रक्कामि महव्वए पंच) पंच महाव्रतानुं रक्षण करुं छुं.

अहीं दश प्रकारना सत्य आ प्रमाणे छे.-जनपदसत्य-कोइ देशमा पाणीने पय कहे छे, कोइ देशमा नीर कहे छे, कोइ
देशमा उदक कहे छे इत्यादि सर्व सत्य मानवुं ते जनपदसत्य. १. संमतसत्य-कुमुद, कुवल्य, कमळ, अरविंद ए बिगरे
सर्व जातिना कमळो पंकमां उत्पन्न थाय छे तो पण सर्व चालगोपालने अरविंद जातिनुं कमळ ज पंकज (पंकथी उत्पन्न
थयेनुं) नामथी संमत छे ते संमतसत्य. २. स्थापनासत्य-मूर्तिमां अरिहत बिगरेनी स्थापना कराय छे ते स्थापनासत्य. ३.
नामसत्य-कुलनी वृद्धि करतो न होय तो पण कोइनुं नाम कुळवर्धन होय ते नामसत्य. ४. रूपसत्य-जेम कोइ पासंडी
माणस साधुनुं लिंग धारण करे तो ते पण साधु कहेवाय छे ते रूपसत्य. ५. प्रतीत्यसत्य-एटले कोइनी अपेक्षाए सत्य होय
ते, जेमके टचली आंगळीनी अपेक्षाए अनामिका मोटी छे, ते मस्यमानी अपेक्षाए नानी छतां मोटी कहेवाय ते प्रतीत्यसत्य. ६.
व्यवहारसत्य एटले पर्वत बळतो नथी, तेमां रहेलुं घास बळे छे तो पण पर्वत बळे छे एम कहेवाय छे ते व्यवहारसत्य. ७.

भावसत्य एटले जेमां खेत आदि कोइ पण वर्णो अधिक होय तेने आश्रिने एक वर्णवाळ कहेंतु ते. जेमके बगलीना शरीरपर पचि वर्णनो समव छे तो पण अंतवर्णो अधिक होवायी धोळी बगली कहेवाय छे ते भावसत्य. ८. योगसत्य एटले सबधने लहने सत्य जेमके दहना योगयी माणस यण दही कहेवाय छे, छत्रना संबंधयी माणस पण छत्री (छत्रवाळो) कहेंवाय छे ते योगसत्य ९ तथा उपमासत्य एटले उपमाए करीने सत्य, मोटा विशाळ तळावने आ तळाव समुद्र जेउ विशाळ छे एम कहेंवाय छे ते उपमासत्य १०.

समाधिना दश स्थानो आ प्रमाणे-स्त्री, पशु अने पडक (नपुसक) ना सबधवाळा शयन, आशन, उपाश्रय विंगेरे स्थानोने साधु सेवे नहीं. १. मुनि केवळ स्त्रीओनी पासं धर्मकथादिक न करे, अथवा स्त्रीना रूप विंगेरेनी कथा न करे. ४ मुनि प्रणीत-धृतादिकना टीपा पढता भोजननो आहार न करे. ३. भोजन के पाणीनो अधिक आहार न करे. ४ स्त्रीनी साथे पूर्व जे कांइ क्रीडा विंगेरे करेल होय तेने समारे नहीं ५ स्त्रीनी साथे एक आसनपर न बैसे, तेना उठ्या पछो पण वे घडी सुधी ते स्थाने न बैसे ६. स्त्रीना मनोहर अवयवोने जुए नहीं ७ शब्दानुपाती एटले पोताना के परना मनोहर शब्द उपर प्रीतिवाळो न थाय, रूपानुपाती एटले पोताना के परना सुंदर रूप उपर प्रीतिवाळो न थाय, तथा गद्यानुपाती एटले पोताना के परनी सुगंध उपर प्रीतिवाळो न थाय. ८. श्लोकानुपाती एटले यशकीर्तिनां प्रीतिवाळो न थाय ९ मुनि माता-सुखमा प्रीतिवाळो-आसक्त न थाय १०.

दश दशाधृतस्कंध आ प्रमाणे-कर्मविपाक दशा १, उपासक दशा २, अतकृत दशा ३, अनुत्तरोपपातिक दशा ४,

आचार दशा ५, प्रश्नव्याकरण दशा ६, बंध दशा ७, द्विगुद्धि दशा ८, दीर्घ दशा ९ तथा संक्षेपिक दशा. १०. आ प्रमाणे दशाश्रुतस्कंध छेदसूत्रमां दश अधिकार छे.

दश प्रकारना यतिधर्म आ प्रमाणे.—चांति १, मार्दव २, आर्जव ३, मुक्ति-निर्लोभता ४, तप ५, संयम ६, सत्य ७, शौच ८, अकिंचनता—परिश्रहरहितपणुं ९ अने ब्रह्मचर्य १०. २१.

आसायणं च सव्वं, तिगुणं एक्कारसं विवज्जंतो । छउवसंपन्नो गुत्तो, रक्खामि महव्वए पंच ॥ २२ ॥

(आशातनां च सर्वा, त्रिगुणमेकादशं चिचर्जयन् । उपसंपन्नो गुत्तो, रक्खामि महाव्रतानि पञ्च ॥ २२ ॥)

(च) अने वळी (सव्वं) सर्व-सामान्ये करीने समग्र एवा अथवा (तिगुण) त्रये गुणीए एवा (एक्कारसं) अग्यार एटले अग्यारने त्रये गुणतां तेत्रीश थाय तेटली (आसायणं) आशातनाओने (विवज्जंतो) वर्जितो एवो तथा (उवसंपन्नो) अनाशातनाने पामेलो एवो तथा (जुत्तो) साधुगुणे सहित एवो हुं (रक्खामि महव्वए पंच) पंच महाव्रतानुं रक्षण करे हुं.

अर्ही तेत्रीश आशातना आ प्रमाणे छे.—अरिहंतनी आशातना एटले तीर्थकरो छे ज नहीं, होय तो ते जाणतां छतां शामाटे भोग भोगवे छे? अथवा विरति लीधा छतां देवादिके करेला समवसरणने शामाटे भोगवे छे? इत्यादि १. सिद्धनी आशातना—सिद्धो छे ज नहीं, होय तो पण तेओ चेष्टारहित होवाथी शुं कामना छे? इत्यादि २. आचार्यनी आशातना—आ आचार्य नानी वयनो छे, मकुलीन छे, दुर्बुद्धि छे, गरीब छे इत्यादि. ३. ए ज प्रमाणे उपाध्यायनी आशातना ४. साधुनी

* परिबज्जंतो गुत्तो, इति पाठः बहुषु प्रतिषु साधुसाध्वीगुत्तेषु च दृश्यते.

આશાતના-આ સાધુ સિદ્ધાંતને જાણતા નથી, ક્રોધી છે, ઉતાવળા ચાલે છે, ગાલ્લો મારે છે. ૫. સાધ્વીની આશાતના-આ સાધ્વી કઝીયાલી છે, ઘણી ઉપધિ રાલે છે વિગેરે. ૬. આવકની આશાતના-મનુષ્ય જન્મ પામીને તથા જિનધર્મે જાણીને પણ આ આવકો ડીંઘા લેતા નથી, તો પણ તે લોકમા કેમ ધન્ય કહેવાય છે? इत्यादि ७. એ જ પ્રમાણે શ્રાવિકાની આશાતના. ૮. દેવોની આશાતના-દેવો નિરતર કામમોગમાં જ આસક્ત છે, વિરતિરહિત છે, ચેટારહિત છે, તેઓ સમર્થ છતાં પણ તીર્થની ઉન્નતિ કરતા નથી इत्यादि ૯. દેવીની આશાતના પણ એ જ પ્રમાણે ૧૦. હલ્લોક આશાતના-મનુષ્યને આ મનુષ્યલોક હલ્લોક કહેવાય છે તેની અસત્પ્રરૂપણા કરવી તે આશાતના-મનુષ્યને નારક, તિર્યંચ અને દેવ એ પરલોક છે તેની અસત્પ્રરૂપણા કરવી તે આશાતના છે. ૧૨. કેવલીપ્રણીત ધર્મની આશાતના-કેવલીએ શ્રુત અને ચારિત્ર એમ બે પ્રકારે ધર્મ રચ્યો છે તેની આશાતના, એટલે આ શ્રુત પ્રાકૃત માપમાં છે, તે કોણે રચ્યું છે? તે કોણે બાળે છે? તથા જેમાં દાન દેવાતું નથી એવા ચારિત્રધર્મથી શુ ફલ છે? इत्यादि. ૧૩. સ્મર્ગ, મૃત્યુ અને પાતાલરૂપ આલા લોકની આશાતના અસત્પ્રરૂપણા કરવાથી થાય છે, જેમકે સાત સમુદ્ર એટલો જ લોક છે इत्यादि. ૧૪. સર્વ સુન્દરી આશાતના તેની વિપરીત પ્રરૂપણા કરવાથી થાય છે. ૧૫. કાઠની આશાતના-કાઠ છે જ નહીં, અથવા આ વિષ્ણુ જ કાઠની પરિણતિ છે इत्यादि. ૧૬. શ્રુતની આશાતના તેમાં કહાથી ત્રિપરીત પ્રરૂપણા કરવાથી થાય છે ૧૭. શ્રુતદેવતાની આશાતના-શ્રુતદેવતા છે જ નહીં, હોય તો પણ તે કાંઈ તીર્થની ઉન્નતિ કરતા નથી इत्यादि ૧૮. વાચનાચાર્યની આશાતના-આ વાચનાચાર્ય બીજાના સુસુદુઃખને જાણતા જ નથી, કારણ કે તે વારવાર વાંદળાં અપાવે છે इत्यादि.

१९. हवे नाकीनी चौद आशातनाओ सूत्रना विषयवाळी कहे छे—व्याविद्धाक्षर एटले विपरीत अक्षरो बोलवा ते. २०. व्यत्याम्रोडित-परस्पर संबंध विना छूटा अथवा सेळमेळ अक्षरो बोलवा ते. २१. हीनाक्षर—ओछा अक्षर बोलवा ते. २२. अत्यक्षर—अधिक अक्षर बोलवा ते. २३. पदहीन—पद ओछुं बोलवुं ते. २४. विनयहीन—उचित विनय कर्मा विना बोलवुं ते. २५. घोपहीन—उदात्त, अनुदात्त विंगेर स्वररहित बोलवुं ते. २६. योगहीन—जोग वद्या विना भणवुं ते. २७. सुगुदत्त—शिष्यनी शक्ति उपरांत तेने वधारे भयावधुं ते. २८. दुग्दुप्रतीच्छित—शिष्य कलुप मनथी मणे ते. २९. अकालस्वाध्याय—अकाले भणवुं ते. ३०. कालअस्वाध्याय—भणवाने काले न भणवुं ते. ३१. अस्वाध्यायिकस्वाध्याय—असज्जायने वखते अथवा असज्जायने दिवसे भणवुं ते. ३२. स्वाध्यायिकअस्वाध्याय—सज्जायने वखते अथवा सज्जायने दिवसे न भणवुं ते. ३३.

अथवा तो गुरुना विषयवाळी तेथीश आशातनाओ थाय छे ते आ प्रमाणे—कारणविना गुरुनी आगळ बालवुं. १. गुरुनी पडखे चालवुं. २. गुरुनी अति समीपे चालवुं. ३. ए ज रीते सन्युख उभा रहेवुं. ४. पडखे उभा रहेवुं. ५. अति समीपे उभा रहेवुं. ६. ए ज रीते सन्युख बेसवुं. ७. पडखे बेसवुं. ८. अति समीपे बेसवुं. ९. आ नव प्रकारे करे ते आशातना समजवी. बहीरविचारभूमिथी आबीने गुरुनी पहेलां चळू करे—हाथ-पग घोवे. १०. बहीरविचारभूमिथी आबीने गुरुनी पहेलां गमनागमननी आलोचना करे. आ बने प्रकारे करे तो आशातना लागे. ११. रात्रे अथवा सवारे गुरु बोलवे त्यारे शिष्य जागता छटा बोले नहीं तो आशातना लागे. १२. गुरु कोइनी साथे कांइ आलापसंज्ञाप करवाना होय तेनी

पहिला ज पोते (शिष्य) तेना साथे आलापसंलाप करे तो आशातना लागे. १३ अशनादिक लाबीने प्रथम बीजा साधु पासे
 आलोचना करी पछी गुरु पासे आलोचना करे तो आशातना लागे १४. अशनादिक लाबीने प्रथम बीजा साधुने देखाडी
 पछी गुरुने देखाडे तो आशातना लागे १५. अशनादिक लाबी प्रथम बीजा साधुआने निमग्रण करी पछी गुरुने निमग्रण
 करे तो आशातना लागे. १६. गुरुने पूछ्या विना बीजा साधुआने तेमनी इच्छा प्रमाणे अशनादिक आपे तो आशातना
 लागे. १७. गुरुनी साथे अशनादिक खातो सतो पोते सारो आहार ग्रहण करे तो आशातना लागे १९. दिवसे गुरुए
 बोलाव्या छता जवाब न आपे तो आशातना लागे. १९. गुरु प्रत्ये मोटा शब्दथी कठोर वचन बोले तो आशातना लागे.
 २०. गुरु बोलावे त्यारे पोते जे ठेकाणे वेठो होय त्या वेठा ज जवाब आपे तो आशातना लागे. २१ गुरु बोलावे त्यारे
 शु छे ? एम जवाब आपे तो आशातना लागे. २२. गुरुने दुकारे बोलावे तो आशातना लागे. २३. गुरु कहे के- 'आ ग्लान
 साधुनी वैयावड केम करतो नथी ?' त्यारे पोते सामो कहे के 'तमे केम करता नथी ?' एम बोलवार्थी आशातना लागे. २४.
 गुरु धर्मकथा कहेता होय ते वखते पोतासु मन सारु न रहे (अनुमोदना न करे) तो आशातना लागे. २५. गुरु सत्रादिकनु
 व्याख्यान करे त्यारे ' तमने सांभरतुं नथी, आनो अर्थ तो आवो छे. ' एम बोलवार्थी आशातना लागे. २६. गुरु कथा
 कहेता होय, तेने छेदी पोते वखे बोलवा मांढे तो आशातना लागे. २७ गुरु देशना देता होय ते वखते 'भिष्मादिकनो अवसर
 थयो छे' एम कही गुरुनी पर्षदानो भग करे तो आशातना लागे २८. गुरुनी पर्षदा बेठी होय ते ज वखते वे-त्रण वार तेनी
 ते ज कथा पोते कक्षा करे तो आशातना लागे. २९. गुरुनी शय्या सस्तारकने पगवडे संघडो करी मिथ्यादुष्कृत आपे नहीं

तो आशातना लागे. ३०. गुरुनी शय्यामां के संथारामां बेसवादिकथी आशातना लागे. ३१. गुरु कर्ता पोतातुं आसन
उंतुं राखवाथी आशातना लागे. ३२. गुरुनी समान आसन राखवाथी पण आशातना लागे. ३३. आ आशातनाओ

उंतुं राखवाथी आशातना लागे. ३२. गुरुनी समान आसन राखवाथी पण आशातना लागे. ३३. आ आशातनाओ
उंतुं राखवाथी आशातना लागे. ३२. गुरुनी समान आसन राखवाथी पण आशातना लागे. ३३. आ आशातनाओ

पादिकद्वय
संस्कृतानु
वाद सहित

॥ ३८ ॥

दशाशुतस्कंधमां कही छे. २२.
एवं त्रिदंडविराओ, त्रिगणसुद्धो तिसल्लनीसद्धो । त्रिविहेण पडिक्कंतो, रक्काभिं महव्वए पंच ॥ २३ ॥
(एवं त्रिदंडविराओ, त्रिगणसुद्धो तिसल्लनीसद्धो । त्रिविधेन प्रतिक्रान्तः, रक्ताभि महाव्रतानि पञ्च ॥ २३ ॥)
(एवं त्रिदंडविराओ, त्रिगणसुद्धो तिसल्लनीसद्धो । त्रिविधेन प्रतिक्रान्तः, रक्ताभि महाव्रतानि पञ्च ॥ २३ ॥)

(एवं) ए ज प्रमाणे (त्रिदंडविराओ) मन, वचन अने काया ए त्रण दंडयी विराम पामेलो, तथा (त्रिगणसुद्धो)
(एवं) ए ज प्रमाणे (त्रिदंडविराओ) मन, वचन अने काया ए त्रण दंडयी विराम पामेलो, तथा (त्रिगणसुद्धो)
(एवं) ए ज प्रमाणे (त्रिदंडविराओ) मन, वचन अने काया ए त्रण दंडयी विराम पामेलो, तथा (त्रिगणसुद्धो)

मन विगेरे त्रण करणे करीने शुद्ध थयेलो, तथा (त्रिविहेण) त्रण प्रकारना करणे करीने एटले मन, वचन, कायाए
शून्यवेडे शून्यरहित थयेलो, तथा (त्रिविहेण) त्रण प्रकारना करणे करीने एटले मन, वचन, कायाए
पडिकमेलो एटले सर्व अतिचारोथी निवृत्ति पामेलो एवो छे (रक्काभिं महव्वए पंच) पंच महाव्रतोनुं रक्षण करुं छे. २३.
हवे महाव्रतोना उचारने समाप्त करता छता कहे छे.—
इच्चयं महव्वयउच्चारणं थिरत्तं सल्लुद्धरणं धिइवल्लयं ववसाओ साहणद्धो पावनिवारणं निका-
यणा भावविसोही पडागाहरणं निज्जुहणाऽऽराहणा गुणाणं संवरजोगो पसत्थज्झाणोवउत्तया
जुत्तया य नाणे परमद्धो उत्तमद्धो, एस खलु तित्थंकरेहिं रइरागदोसमहणेहिं देसिओ पवयणस्स

सारो, छज्जीवनिकायसंजमं उवएसिअं तेल्लोक्कसक्कयं ठाणं अब्भुवगया ॥

(इत्येतत् महाव्रतोच्चारणं स्थिरत्वं शल्योद्धरणं धृतियलकं (द) व्यवसायः साधनार्थः पापनिवारणं निकाचना भावविशोधिः पताकाहरणं निर्यूहणा आराधना गुणानां संवरयोगः प्रशस्तध्यानोपयुक्तता युक्तता च ज्ञानेन परमार्थः उत्तमार्थः, एतत् खलु तीर्थङ्करैः रतिरागद्वेषमथैः देशितः प्रवचनस्य सारः

(ते च) पद्जीवनिकायसयम उपदिश्य त्रैलोक्यसत्कृत स्थानम् अभ्युपगताः ॥)

(इवेय) ए रीते आ (महव्यउच्चारण) पच महाव्रतोनु उच्चारणं करेलु छे, तेनाथी शो गुण धाय ? अथवा ते उच्चारणं केबु छे ? ते उपर कहे छे के- (थिरत्त) महाव्रतोने विषे ज अथवा धर्मेने विषे स्थिरपणं धाय छे, तथा (सन्नुद्धरण) शन्यनो उद्धार-नाश करनार छे, तथा (धिइबलय) धृति एटले चित्तनी समाधि, तेनुं बळ आपनार छे, तथा (ववसाओ) दुष्कर कार्य करवानो अभ्यवसाय करनार छे, तथा (साहण्डो) साधकतम पदार्थ एटले मोक्ष अर्थेने साधवानो उपाय छे, तथा (पावनिवारण) पापनु निवारण करनार छे, तथा (निकायणा) निकाचना जेवी निकाचना एटले व्रतोने स्वीकार करवामां अत्यंत दृढ निबचन छे, तथा (भावविसोदी) भावने एटले आत्माना परिणामने अत्यंत शुद्ध करनार छे, तथा (पडागाहरण) चारित्र्यनी आराधनारूप पताकाने ग्रहण करनार छे, तथा (निज्जुइणा) आत्मारूपी नगरमांथी कर्मरूपी शत्रुने काढी मूकनार छे, तथा (आराहणा गुणाणं) मुक्तिना साधनरूप गुणेनी आराधना करनार छे, तथा (सवरजोगो) नवा कर्मना आगमननो निरोध करनार जे संवर तेनो योग एटले व्यापार करनार छे, तेथी (पसत्थ-

उद्गाणोवउत्तया) प्रशस्त एवा धर्मध्यान अने शुक्रध्याननो उपयोग करना-जोडनार छे, तथा (जुत्तया य नाणे) ज्ञानवढे करीने युक्तता एटले सहित करनार छे अर्थात् ज्ञानवढे सद्बोधने उत्पन्न करनार छे, तथा (परमट्टो) परमार्थरूप छे एटले अकृत्रिम पदार्थरूप छे, तथा (उत्तमट्टो) उत्तम पदार्थरूप छे, कारण के मोक्ष साधवामां आ महाव्रतो सर्वोत्तम छे. वली (एस) आ महाव्रतोनो उच्चार (खलु) निश्चै (रक्षरागदोसमहयोहिं) रति एटले चारित्रमोहनीयकर्मना उदयथी उत्पन्न थतो आनंद, राग एटले ममता अने द्वेष एटले अहंकार तेमने मथन करनारा एवा (तित्थंकरेहिं) तीर्थं करोए (पवयणस्स सारो) प्रवचनना साररूप कस्यो छे, तथा ते तीर्थं करो (छल्लीचनिकायसंजमं) प्रविष्यादिक छ जीवनिकायना रक्षणरूप संयमनो तथा उपलक्ष्यथी मृपावादादिकना परिहाररूप संयमनो मध्य प्राणीओने (उवएसियं) उपदेश आपीने तथा उपलक्ष्यथी पोते पण ते प्रकारे संयम पाळीने (तेज्जोक्कसकयं) व्रण लोकना जीवोए सत्कार करेला एटले पूजेला (ठाणं) स्थानने अर्थात् मोक्षस्थानने (अब्भुवगया) पामेला छे. आम कहेवाथी पण महाव्रतो अत्यंत ग्रहण करवा लायक छे एम सूचवे छे.

इहे आ महाव्रताना कीर्तननी समाप्तिमां मंगळने माटे आसओपकारी होवाथी विशेष करीने श्री महावीरस्वामीनी स्तुति करे छे. —

नमो त्थु ते सिद्ध बुद्ध सुत्त नीरय निस्संग माणमूरण गुणरयणसागरमणंतमप्पमेय, नमो त्थु ते महइ महावीर वद्धमाण सामिस्स, नमो त्थु ते अरहओ, नमो त्थु ते भगवओ ति कट्टु ॥
(नमोऽस्तु ते सिद्ध बुद्ध सुत्त नीरज निःसङ्ग मानमूरण गुणरत्नसागर अनन्त अप्रमेय, नमोऽस्तु ते

महति (कृतमते) महावीर वर्धमानस्वामी (इति कृत्वा), नमोऽस्तु तेऽर्हन् (इति कृत्वा) नमोऽस्तु ते भगवान् इति कृत्वा ॥)

(नमो त्पु ते) तमने नमस्कार हो. तमे कवा छो ? ते उपर भगवानना संबोधनवाळा विशेषणो आपे छे- (सिद्ध) हे सिद्ध ! (बुद्ध) हे बुद्ध ! एटले केवलज्ञानवहे समग्र वस्तुतत्त्वने जाणनार ! (मुच) हे पूर्वे बंधिला सर्व कर्मोधी मुक्त ! (नीरय) हे नवा बधाठा कर्मरहित ! अथवा हे उत्तुकतारहित ! (निस्सग) हे पुत्र, स्त्री, धन विगरे सर्व संगरहित ! (माणमूरण) हे सर्व माननो-गर्वनो नाश करनार ! (गुणरयणसागर) हे गुणरूपी रत्नना सागर ! (अण्यत) हे अनंतज्ञानस्वरूप ! (अप्पमेय) हे अप्रमेय एटले छद्मस्थना ज्ञानथी न जाणी शकाय तेवा ! कारण के शरीररहित एकला जीवतु स्वरूप छद्मस्थो जाणी शकता नथी. तथा (नमो त्पु ते) तमने नमस्कार हो. तमे कवा छो ? तेना सबो-धन आपे छे- (महद्) महानने विषे एटले मोक्षने विषे करी छे मति जेणे एवा (महावीर) हे महावीर ! एटले रागादिक शत्रु उपर पराक्रम करनार एटले तेनो विजय करनार अथवा विशेषे करीने मोक्षप्रत्ये जनार अथवा भव्यप्राणीओने मोक्षमा मोकलनार, अथवा कर्मनो नाश करनार ! आ सर्व अर्थ महावीर शब्दना थाय छे, कसु छे के- "कर्मनु विदारण करे छे, तपवडे विराजे छे-शोमे छे अने तपना वीर्यवडे युक्त छे, तेथी ते वीर कहेवाय छे." तथा (वद्धमाण) हे वर्धमान ! एटले माता-पिताए पोताना कुळ अने समृद्धिनी वृद्धिना हेतुरूप होवाथी जेनु वर्धमान नाम कर्तुं छे एवा ! शा माटे तमने नमस्कार हो ? ते कहे छे के- (साभिस्स) तमे स्वामी-प्रभु छो ए हेतु माटे, तथा (नमो त्पु ते अरहन्) अशोकादिक आठ महाप्रातिहार्य-

રૂપ પૂજાને લાયક હોવાથી તેમ અર્હન્ છો એ હેતુ માટે તમને નમસ્કાર હો, તથા (નમો ત્યુ તે ભગવન્નો તિ કહુ) તેમ ભગવાન છો 'તિ કહુ' એટલે એમ કરીને-એ હેતુ માટે અથવા 'તિકહુ' એટલે ત્રણ વાર તમને નમસ્કાર હો. અહીં સમગ્ર એશ્વર્ય, રૂપ, યશ, લક્ષ્મી, ધર્મ અને પ્રયત્ન એ છુ ભગ શબ્દના અર્થ થાય છે, તે ભગ જેને છે તે ભગવાન કહેવાય છે.

જેમ મહાવ્રતોનો ઉચાર કર્મનો હય કરનાર છે તેમ શ્રુતનું કીર્તન પણ કર્મનો હય કરનાર છે, માટે મહાવ્રતોનું કીર્તન સમાપ્ત કરવાપૂર્વક શ્રુતનું કીર્તન કરવા માટે કહે છે:-

એસાં ખલુ મહવ્યવચ્ચારણાં કયા, ઇચ્છામો સુત્તકિત્તણં કાઉં ॥

(એવાં ખલુ મહાવ્રતોચ્ચારણાં કૃતાં, ઇચ્છામઃ શ્રુતકીર્તનાં કર્તુમ્ ॥)

(એસાં) આ (ખલુ) નિશ્ચે (મહવ્યવચ્ચારણાં) મહાવ્રતોનું ઉચ્ચારણ (કયા) કર્યું. હવે (સુત્તકિત્તણં) શ્રુતનું કીર્તન (કાઉં) કરવા માટે (ઇચ્છામો) અમે ઇચ્છીએ છીએ.

અહીં શ્રુત સંલેપે કરીને બે પ્રકારનું કહ્યું છે-અંગપ્રવિષ્ટ અને અંગવાહ્ય. તેમાં બે પગ, બે જંઘા, બે ઝરુ, એક પૃષ્ઠ, એક ઉદર, બે બાહુ, એક ગ્રીવા અને એક મસ્તક-આ પ્રમાણે શ્રુતરૂપી પુરુષના ચાર અંગમાં રહેલું જે શ્રુત તે અંગપ્રવિષ્ટશ્રુત કહેવાય છે, તે આ પ્રમાણે-આચારાંગ અને સ્ત્રકૃતાંગ (સુગડાંગ) એ પ્રવચનરૂપી પુરુષના બે પગરૂપ છે, સ્થાનાંગ અને સમવાયાંગ એ બે જંઘારૂપ છે વિગેરે. અથવા ગણધરોએ જે શ્રુત રચ્યું તે અંગપ્રવિષ્ટ અને જે શ્રુત રચ્યું તે અંગ-વાહ્ય કહેવાય છે. તેમાં અંગપ્રવિષ્ટ જે શ્રુત તે નિયત છે એટલે અવશ્ય છે અને જે અંગવાહ્ય શ્રુત છે તે અનિયત છે. હવે તે

મગવાણ શ્રુત પણ બે પ્રકારનું છે- આવશ્યક અને આવશ્યકથી બીજું તેમાં આવશ્યક શ્રુતમાં અન્ય કહેવા જેવું છે તેથી પ્રથમ તેને કહેવા માટે તેના ઉપદેશકને નમસ્કાર કરવાપૂર્વક સૂત્ર કહે છે.—

નમો તેસિં સ્વમાસમણાણં, જેહિંં ઇમં વાઙ્યં છન્વિહમાવસ્સયં ભગવંતં ॥

(નમઃ તેભ્યઃ સ્વમાશ્રમણેભ્ય, યૈઃ હં વાચિતં ષડ્વિઘમાવશ્યકં ભગવત્)

(તેસિં) તે (સ્વમાસમણાણ) ક્ષમાદિક ગુણવાળા મહાતપસ્વી ગુરુમહારાજ અથવા તીર્થંકર ગણધરાદિકને (નમો) નમસ્કાર થાઓ, કે (જેહિં) જે સ્વમાશ્રમણોએ (ભગવત) અતિશયાદિક ગુણગણ (હમ) આ (છન્વિહં) છ પ્રકારનું (આવસ્સયં) આવશ્યક (વાઙ્ય) અમારી યાસે વાંચ્યું અમને સમઠાવ્યું-અમને આપ્યું અથવા સૂત્રાર્થપણે રચ્યું છે.

તે આવશ્યકના છ પ્રકાર વતાયે છે —

તં જહા-સામાઙ્ય ચડવીસરથઓ વંદણયં પઢિક્કમણ કાડસ્સગો પચ્ચકાણં, સન્વેહિંં પિ
 ણ્યમ્મિ છન્વિહે આવસ્સપ્ ભગવંતે સસુત્તે સઅરથે સગથે સનિજ્જુત્તિપ્પ સસંગહણિપ્પ જે ગુણા વા
 ભાવા વા અરહંતેહિંં ભગવતેહિંં પત્તતા વા પરુવિયા વા, તે ભાવે સદ્દહામો પત્તિયામો રોણ્મો
 ફાસેમો પાલેમો અણુપાલેમો ॥

(તથા-સામાયિક ચતુર્વિંશતિસ્તવઃ વન્દનકં પ્રતિક્રમણં કાયોત્સર્ગઃ પ્રત્યાહ્વાન, સર્વસ્મિન્નપિ

एतस्मिन् षड्विधे आवश्यकके भगवति ससूत्रे सार्थे सग्रन्थे सनिर्युक्तिके ससंग्रहणिके ये गुणा वा भावा वा अर्हद्भिः भगवद्भिः प्रज्ञप्ता वा प्ररूपिता वा, तान् भावान् अर्हद्भ्यः प्रतिपद्यामहे रोचयामः स्पृशामः पालयामः अनुपालयामः ॥)

(तं जहा) ते छ प्रकार आ प्रमाणे छे—(सामाहयं) सामायिक १, (चडवीसत्थओ) चतुर्विंशतिस्तव २, (वंदण्यं) वंदनक ३, (पढिकमणं) प्रतिक्रमण ४, (काउस्सगो) कायोत्सर्ग ५ तथा (पचस्काणं) प्रत्याख्यान ६. (सव्वेहि पि) सर्व एवा पण (एयम्मि) आ (छव्विह) छ प्रकारना (आवस्सए) आवश्यकने विषे, केवा आवश्यकने विषे ? (भगवंते) समग्र ऐश्वर्यवाळा, (ससुत्ते) सूत्रसहित, (संगंथे) सूत्र अने अर्थ ए न्नेसहित, (सनिज्जुत्तिए) निर्युक्तिसहित, (संग्रहणीसहित एवा आ छ प्रकारना आवश्यकने विषे (जे) जे कोइ (गुणा वा) गुणो एटले विरति तथा जिनेश्वरना गुणोनुं कीर्तन ए आदि धर्मो, अथवा (भावा वा) चायोपशमादिक भावो अथवा जीवादिक भावो—पदार्थो (अरहंतेहि) देवादिकनी करेली पूजाने योग्य एवा, तथा (भगवंतेहि) समग्र ऐश्वर्योदिवाळा जिनेश्वरोए (पन्नत्ता वा) सामान्य रीते कहा छे अथवा (परूविया वा) विशेषे करीने कहा छे, (ते भावे) ते भावोने (सहामो) ‘आ एम ज छे’ ए रीते सामान्यपणे अमे भद्धा करीए छीए, (पत्तियामो) प्रीतिथी अंगीकार करीए छीए, (रोएमो) अत्यंत अभिलाषाथी रुचिवाळा करीए छीए—रुचावीए छीए, (फासेमो) सेववावढे स्पर्श करीए छीए, (पालेमो) वारंवार पाकीए छीए, तथा (अणुपालेमो) जावजीव पाकीए छीए.

ते भावे सद्वहतेहि पत्तियतेहि रोयतेहि फासतेहि पालतेहि अणुपालतेहि अंतोपकस्स जं वाइय पढिय परियाट्टियं पुच्छिय अणुपेहियं अणुपालियं तं दुक्ककयाए कम्मकयाए मोक्कयाए बोहिलाभाए ससारुत्ताराणाए ति कट्ठु उवसंपज्जिता गं विहरामि ॥

(तान् भावान् अर्धधानैः प्रतिपद्यमानैः रोचयद्भिः स्पृशद्भिः पालयद्भिः अनुपालयद्भिः अन्तःपक्षस्य यत् वाचित पठित परिवर्तितं पृष्टम् अनुप्रेक्षितम् अनुपालित तत् दुःखक्षयाय कर्मक्षयाय मोक्षाय बोधि-
लाभाय संसारोत्ताराणाय इति कृत्वा उपसपद्य विहरामः ॥)

(ते भावे) ते भावोने (सद्वहतेहि) 'आ आम ज छे' एवी रीते सामान्यपणे श्रद्धा करता, (पत्तियतेहि) प्रीतिथी अंगी-
कार करता, (रोयतेहि) अत्यंत अमिलापाए करीने सेवन करवामां सन्मुख यइने रुचावता, (फासतेहि) सेववावडे स्पर्श
करता, (पालतेहि) वारंवार पालन करता तेथी (अणुपालतेहि) जावळीव पालन करता एवा अमोए (अंतोपकस्स)
पखवाढीया मध्ये (जं) जे कांइ (वाइय) वांच्यु होय एटले बीजाने आप्यु होय, भणाव्यु होय, (पढिय) पोते भण्यु होय,
(परियाट्टिय) परावर्तन कर्णु होय एटले सूत्रथी गण्यु होय, (पुच्छिय) पूछ्यु होय एटले प्रथम भणेल्ला सूत्रादिकर्मां शका
थये छते प्रश्न कर्णो होय, (अणुपेहिय) अर्थ भूली जवाना भयथी विचार्यु होय-मनन कर्णु होय, तेथी (अणुपालियं)
आ सर्व प्रकारवडे पाळ्यु होय एटले शुद्ध अनुष्ठान कर्णु होय (ते) ते सर्व (दुक्ककयाए) शरीर अने मनसंबधी दुःखना

द्यने माटे, (कम्मस्करयाए) ज्ञानावरणीयादिक कर्मना विनाशने माटे, (मोस्कयाए) मोक्षने माटे, (बोहिलाभाए) बोधिता
लाभने माटे एटले परभवमां सद्धर्मनी प्राप्ति माटे, (संसारुत्तराणाए) संसारनो पार पामवा माटे अमारे थशे (ति कट्टु)
एम करीने एटले ए हेतुथी (उवसंपज्जिता णं) ते सर्व अंगीकार करीने (विहरामि) अमे विचरीए छीए एटले मासकल्पा-
दिक साधुना विहारवडे वर्तीए छीए. तथा—

अंतोपस्कस्स जं न वाइयं न पडियं न परियट्ठियं न पुच्छियं नाणुपेहियं नाणुपालियं संते बले
संते वीरिए संते पुरिसकारपरक्कमे, तस्स आलोएमो पडिक्कमामो निंदामो गरिहामो विउट्टेमो वि-
सोहेमो अकरणयाए अब्भुट्टेमो अहारिहं तवोकम्मं पायच्छित्तं पडिवज्जामो, तस्स मिच्छा मि दुक्कडं ॥

(अन्तःपक्षस्य यत् न वाचितं न पठितं न परिवर्तितं न पृष्टं नानुप्रेक्षितं नानुपालितं सति बले
सति वीर्ये सति पुरुषकारपराक्रमे, तत् आलोचयामः प्रतिक्रमामः निन्दामः गर्हामः व्यतिवर्तयामः
(चित्रोदयामः विकुट्टयामः वा) विशोधयामः अकरणतयाऽभ्युत्तिष्ठामः यथाहं तपःकर्म प्रायश्चित्तं
प्रतिपद्यामहे, तस्य मिथ्या मे दुष्कृतम् ॥)

(अंतोपक्वस्स) पक्ववाडीयानी मध्ये अमे (जं) जे (न वाइयं) न वांच्युं होय एटले बीजाने आप्पुं न होय, (न
पडियं) पोते मण्युं न होय, (न परियट्ठियं) परावर्तन कर्णुं न होय एटले गण्युं न होय, (न पुच्छियं) शंका थये छते

પૂજ્યુ ન હોય, (નાણુપેહિય) વિચાર્યુ ન હોય એટલે ભૂલી જવાના મયથી ચિંતવન કર્યુ ન હોય તથા (નાણુપાલિય) પાઘ્યુ ન હોય-અનુદાન કર્યુ ન હોય. શુ છતાં આ સર્વ ન કર્યુ હોય ? (સતે બલે) શરીરસવધી ચલ છતાં, (સતે વીરિય) આત્માનુ વીર્ય છતાં તથા (સતે પુરિસકારપરકમે) પુરુષપણાના અભિમાનરૂપ પરાક્રમ છતાં પણ અમે જે વાંચ્યુ વિગેરે ન હોય (તસ્સ) તે સર્વને અમે (આલોપ્પમો) આલોચીય છીએ એટલે ગુરુને નિવેદન કરીએ છીએ, (પડિક્કમામો) પ્રતિક્રમણ કરીએ છીએ-પાછા ફરીએ છીએ, (નિંદામો) આત્મસાધીએ નિંદીએ છીએ, (ગરિહામો) ગુરુની સમત્વ ગર્હાં કરીએ છીએ, (વિરુદ્ધમો) અવાચનાદિકના અનુવધનો વિચ્છેદ-નાશ કરીએ છીએ, (વિસોદ્ધમો) શોધીએ છીએ એટલે દોષરૂપી પકથી મલિન થયેલા આત્માને નિર્મલ કરીએ છીએ, (અકરણયાએ) ફરીથી તેમ નહીં કરવાવડે કરીને (અબ્બુદ્ધમો) ઉદયમત્ત થઈએ છીએ, તથા (અહારિહ) અપરાધને ઉચિત્ત એવા (તવોકમ્મ) નીવિ, વિગય આદિક તપ કરવારૂપ (પાયન્છિત્ત) ગ્રાયધિત્તને (પડિવજ્ઞામો) અમે ષંગીકાર કરીએ છીએ, તથા (તસ્સ) તે અવાચન, અપઠન વિગેરે દોષના (દુક્કડ) દુઃકૃતને-પાપને (મિચ્છામિ) અમે મિથ્યા કરીએ છીએ-મિથ્યાદુઃકૃત આપીએ છીએ

આ પ્રમાણે આવશ્યકથુત કહુ હવે આવશ્યક સિવાય વીજા શ્રુતસવધી કહેવાનો અવસર છે. તે શ્રુત પણ બે પ્રકારનુ છે-કાલિક અને ઉત્કાલિક. તેમાં જે શ્રુત અસંજ્ઞાય ન હોય તો દિવસ અને રાત્રિની પહેલી અને છેલ્લી એ બે પોરસીમાં જ મળાય તે શ્રુત કાલે-કાલેવેળાએ નીપજેલુ હોવાથી કાલિક કહેવાય છે, તથા જે શ્રુત કાલેવેળા અને પાંચ પ્રકારના અસંજ્ઞાય સિવાય સર્વ વચુતે મળાય છે તે ઉત્કાલિક કહેવાય છે. તેમાં પ્રથમ ઉત્કાલિક શ્રુત કહે છે.—

नमो तेसिं खमासमण्णाणं, जेहिं इमं वाइयं अंगवाहिरं उक्कालियं भगवंतं । तं जहा-दसवेअलियं
कप्पिआकप्पिअं चुल्लकप्पसुअं महाकप्पसुअं ओवाइअं रायप्पसेणिअं जीवाभिगमो पणवणा महापण-
वणा नंदी अणुओगदाराइं देविंदर्यओ तंदुलवेअलिअं चंदाविज्झयं पमायप्पमायं पोरिसिमंडलं मंड-
लप्पवेसो गणिविजा विजाचरणविणिच्छओ झाणविभत्ती मरणविभत्ती आयविसोही (चरणविसोही
मरणविसोही) संलेहणासुअं वीअरायसुअं विहारकप्पो चरणविही आउरपच्चस्काणं महापच्चस्काणं ॥

(नमस्तेभ्यः क्षमाश्रमणेभ्यः, यैः इदं वाचितम् अङ्गवाह्यम् उत्कालिकं भगवत् । तद्यथा—दशवैका-
लिकं कल्प्याकल्प्यं चुल्लकल्पश्रुतं महाकल्पश्रुतम् औपपातिकं राजप्रश्रीयं जीवाभिगमः प्रज्ञापना महा-
प्रज्ञापना नन्दी अनुयोगद्वाराणि देवेन्द्रस्तवः तंदु(दु)लवैचारिकं चन्द्रावेध्यकं प्रमादाप्रमादं पौरुषीमण्डलं
मण्डलप्रवेशः गणिविद्या विद्याचरणविनिश्चयः ध्यानविभक्तिः मरणविभक्तिः आत्मविशुद्धिः—शोधिः
(चरणविशोधिः मरणविशोधिः) संलेखनाश्रुतं वीतरागश्रुतं विहारकल्पः चरणविधिः आतुरप्रत्याख्यानं
महाप्रत्याख्यानम् ॥)

१ एतदध्ययनद्वयपाठः स्वचित् दृश्यते ।

(नमो तेहिं शुभासमवाणं) ते शुभाश्रमणेने एटले सुत्रार्थने आपनारा गुरुभोने नमस्कार थाभ्ये, के (जेहिं) जे-
 भाए (इमं) आ (अंगबाहिर) अगबाह (उक्तालिकं) उक्तालिक एवं अने (भगवतं) मोटा अर्थरूप समुद्दिवाळु थुत
 (याइयं) अमोने आप्यु छे. (त जहा) ते उक्तालिक थुत आ प्रमाणे छे.—(दशवेआलिभं) दशवैकालिक १, (कप्पि-
 आकप्पिअ) कप्पाकल्प २, (सुल्लकप्पसुअ) सुल्ल (नानु) कल्पथुत ३, (महाकल्पसुअ) महाकल्पथुत ४, (ओवाइअ)
 ओषपातिक ५, (रायप्पसेण्णिअ) रायपसेणी-राजप्रश्रीय ६, (जीवाभिगमो) जीवाभिगम ७, (पणवणा) प्रजापना ८—
 (महापणवणा) महाप्रजापना ९, (नदी) नदी १०, (अणुभोगदाराइ) अनुयोगद्वार ११, (देविदत्थओ) देवदत्तस्व १२,
 (तटुल्लेवेआलिअ) तटुल्लेचारिक १३, (चदाविज्झय) चद्रावेध्यक १४, (पमायप्पमाय) प्रमादाप्रमाद १५, (पोरिभि-
 मडस) पोरुपीमडळ १६, (मडलप्पेवेसो) मंडळप्रवेश १७, (गण्णिविज्जा) गण्णिविद्या १८, (विज्जाचरणविण्णच्छओ) विद्या
 चरणविनिमय, १९ (आणविमची) ध्यानविमत्ति २०, (मरणविमत्ती) मरणविमत्ति २१, (आयत्रिसोही) आत्मवि-
 द्युहि २२, (सलेइयासुअ) सलेखनाथुत २३, (वीअरायसुअ) वीतरागथुत २४, (विहारकप्पो) विहारकल्प २५,
 (चरणविदि) चरणविधि २६, (आउरपचवखाण) आतुप्रत्याख्यान २७ तथा (महापचवखाण) महाप्रत्याख्यान २८—
 आ प्रमाणे आ २८ अभ्ययनो कदां, ते उपलक्ष्य होबाधी आटलां ज छे एम नथी; बीजो पय छे एम जायवु.

सन्वेहिं पि पयम्मि अंगबाहिरे उक्काखिए भगवते ससुत्ते सअत्थे संगंथे सनिज्जुत्तिप ससंगह-

णिण् जे गुणा वा भावा वा अरहंतेहिं भगवंतेहिं पणत्ता वा परुविआ वा ते भावे सद्वहामो पत्ति-
आमो रोएमो फासेमो पालेमो अणुपालेमो । ते भावे सद्वहंतेहिं पत्तिअंतेहिं रोअंतेहिं फासंतेहिं
पालंतेहिं अणुपालंतेहिं अंतोपखस्स जं वाइअं पढिअं परियट्ठिअं पुच्छिअं अणुपेहिअं अणुपालिअं
तं दुक्खकयाए कम्मकयाए मोक्खयाए बोहिलाभाए संसारुत्तराणाए त्ति कट्ठु उवसंपज्जिता णं विह-
रामि । अंतोपक्खस्स जं न वाइअं न पढिअं न परियट्ठिअं न पुच्छिअं नाणुपेहिअं नाणुपालिअं संते
बले संते वीरिए संते पुरिसक्कारपरक्कमे, तस्स आलोएमो पडिक्कमामो निंदामो गरिहामो विउट्टेमो
विस्सोहेमो अकरणायाए अब्भुट्टेमो अहारिहं तवोकम्मं पायच्छित्तं पडिवज्जामो तस्स मिच्छामि दुक्कडं ॥

(एतत्सूत्रस्य संस्कारः पूर्ववत् ज्ञेयः)

आ सूत्रनो अर्थ प्रथम आवी गयो छे ते प्रमाणे जाणवो.

आ प्रमाणे उक्कालिकश्रुत कण्ठे. हवे कालिकश्रुत कहे छे.

नमो तोसिं खमासमणाणं, जेहिं इमं वाइअं अंगवाहिरं कालिअं भगवंतं । तं जहा-उत्तरज्झ-
यणाइं दसाओ कण्ठो ववहारो इसिभासिआइं निसीहं महानिसीहं जंबुद्वीपपन्नत्ती सूरपन्नत्ती चंद-

पद्मस्ती दीवसागरपद्मस्ती खुड्डियाविमाणपविभस्ती महास्त्रियाविमाणपविभस्ती अंगचूलिआए वग्ग-
चूलिआए विवाहचूलिआए अरुणोववाए वरुणोववाए गरुणोववाए धरणोववाए वेसमणोववाए
वेलधरोववाए देविंदोववाए उट्टाणसुए समुट्टाणसुए नागपरिआवलिआए निरयावलिआए कप्पि-
आए कप्पवडिसयाणं पुप्फिआए पुप्फचूलिआए (वण्हिआए) वण्हिदसाणं आसीविसभावणाणं
दिट्ठीविसभावणाणं चारए (सुमिण)भावणाणं महासुमिणभावणाणं तेअग(ग्गि)निसग्गाणं ॥

(नमस्तेभ्य क्षमाश्रमणेभ्यः, यैः इदं वाचितम् अङ्गवाह्य कालिकं भगवत् । तद्यथा-उत्तराध्ययनानि दशाः
कल्पव्यवहारः ऋषिभाषितानि निशीथं महानिशीथं जम्बूद्वीपप्रज्ञप्तिः सूत्रप्रज्ञप्तिः चन्द्रप्रज्ञप्तिः द्वीपसागर-
प्रज्ञप्तिः क्षुल्लकाविमानप्रविभक्तिः महतीविमानप्रविभक्तिः अङ्गचूलिका वर्गचूलिका विवाहचूलिका अरुणोप-
पातः वरुणोपपातः गरुडोपपातः धरणोपपातः वैश्रमणोपपातः वेलन्धरोपपातः देवेन्द्रोपपातः उत्थानश्रुत स-
मुत्थानश्रुत नागपरिज्ञाचालिकाः निरयावलिंकाः कल्पवतसिकाः पुष्पिताः पुष्पचूलिकाः (वृष्णिंकाः)
वृष्णिदशाः आशीविषभावनाः द्वाष्टिविषभावनाः चारण (स्वप्न) भावनाः महास्वप्नभावना तैजसनिसर्गाः ॥)
(वेसिं) ते (क्षमासमणाण) क्षमाश्रमणेने (नमो) नमस्कार थाओ, के (जेहिं) जेओए (इमं) आ (अगवाहिरं)

१ आ पद मोटी टीकामा तथा अबचुरिआ नथी, मूळमा तेम ज अर्थमा पण नथी, तेम ज छत्रीशानी गणत्रीमां पण नथी

पाश्चिक्वपुत्र
संस्कृतानु-
बाद सहित
॥ ४५ ॥

118411

[illegible]

वृत्त्याप्यदशो (१०) चारणभावना ३४, (नवा) विभागरूप ज के.
वशात्) चारणभावना ३४, (नवा) विभागरूप ज के.
अध्यायनो पक्ष उपलब्ध जायवा; कार्या विभागरूप ज के.
छत्रीश हवे पक्षीना पांच नाम आ निर्यावलिक्कना विभागरूप ज के.

मध्यम बावीश तीर्थकरोना वस्तवमां संख्याता हजार प्रकीर्णको हता, एटले के जेता जेटला शिष्यो तेटला प्रकीर्णको होय छे, तथा श्रीचर्चमानस्वामीना वस्तवमां चौद हजार प्रकीर्णको (प्रकीर्णध्वजो) हता.

सव्वेहिं पि एयम्मि अंगबाहिरे कालिए भगवंते ससुत्ते सअत्थे सगथे सनिज्जुत्तिए ससंगद-
खिए जे गुणा वा भावा वा अरहतेहिं भगवंतेहिं पन्नत्ता वा परुविआ वा ते भावे सद्वहामो पत्ति-
आमो रोएमो फासेमो पालेमो अणुपालेमो । ते भावे सद्वहंतेहिं पत्तिअत्तेहिं रोयंतेहिं फासंतेहिं
पालतेहिं अणुपालतेहिं अतोपक्खस्स जं वाइय पढिअं परियट्ठिअ पुच्छिअं अणुपेहिअं अणुपालिअं, तं
दुक्खकयाए कम्मकयाए मोक्खयाए बोहिलाभाए संसारुत्तारणाए त्ति कट्ठु उवसंपजित्ता णं विह-
रामि । अंतोपक्खस्स ज न वाइअं न पढिअं न परियट्ठिअं न पुच्छिअ नाणुपेहिअं नाणुपालिअं संते
बले संते वीरिए संते पुरिसकारपरक्खमे तस्स आलोएमो पडिक्कमामो निंदामो गरिहामो विउट्टेमो
विसोहेमो अकरणयाए अब्भुट्टेमो अहारिहं तवोकम्मं पायच्छित्तं पडिवज्जामो तस्स मिच्छामि दुक्कडं॥

(एतस्यापि सूत्रस्य संस्कारः पूर्ववत् ॥)

आ सर्व ध्वजतो अर्थ प्रथमनी जेम जाणवो.

आ प्रमाणे कालिकश्रुत कहुं. हवे अंगप्रविष्ट श्रुतने कहे छे.

नमो तेसिं खमासमणायणं, जेहिं इमं वाइअं दुवालसंगं गणिपिडंगं भगवंतं । तं जहा-आयारो
सूयगडो ठायणं समवाओ विवाहपन्नची नायाधम्मकहाओ उवासगदसाओ अंतगडदसाओ अणुत्त-
रोववाइअदसाओ पणहावागरणं विवागसुयं दिट्ठिवाओ ॥

(नमस्तेभ्यः क्षमाश्रमणेभ्यः, यैः इदं वाचितं द्वादशाङ्गं गणपिडकं भगवत् । तद्यथा-आचारः सूत्र-
कृतं स्थानं समवायः विवाहप्रज्ञप्तिः ज्ञातार्धमर्कथा उपासकदशाः अन्तकृतदशाः अनुत्तरोपपातिकदशाः
प्रश्नव्याकरणं विपाकश्रुतं दृष्टिवादः ॥)

(तेसिं) ते (खमासमणायणं) क्षमाश्रमणने (नमो) नमस्कार थाओ, के (जेहिं) जेओए (इमं) आ (गणि-
पिडंगं) गणपिडक-गणि एटले गणधरो, तेओना कहेला अर्थना साररूप-उत्तम भाजनरूप (भगवंतं) अतिशयादिक
गुणयुक्त (दुवालसंगं) द्वादशांग-वार अंग (वाइअं) अमने आपेल छे. (तं जहा) ते आ प्रमाणे—(आयारो) आचा-
रांग १, (सूयगडो) सूत्रकृतांग २, (ठायणं) स्थानांग ३, (समवाओ) समवायांग ४, (विवाहपन्नची) विवाहप्रज्ञप्ति
-भगवती ५, (नायाधम्मकहाओ) ज्ञातार्धमर्कथा ६, (उवासगदसाओ) उपासकदशा ७, (अंतगडदसाओ) अंतकृत-
दशा ८, (अणुत्तरोववाइअदसाओ) अनुत्तरोपपातिकदशा ९, (पणहावागरणं) प्रश्नव्याकरण १०, (विवागसुयं) विपाक-

श्रुत ११, (दिङ्निवाओ) दृष्टिवाद १२.

सर्वेहिं पि पयम्मि दुवालसंगे गणिपिङगे भगवते ससुत्ते सअत्थे संगंथे सम्भिज्जुत्तिए ससंग-
हणिए जे गुणा वा भावा वा अरहतेहिं भगवतेहिं पन्नत्ता वा परुविया वा, ते भावे सद्वहामो
पत्तियामो रोएमो फासेमो पालेमो अणुपालेमो, ते भावे सद्वहंतेहिं पत्तिअंतेहिं रोयंतेहिं फासंतेहिं
पालतेहिं अणुपालंतेहिं अंतोपक्कस्स जं वाइअं पढिअं परियट्ठिअं पुच्छिअं अणुपेहिअं अणुपालिअं,
तं दुक्ककयाए कम्मकयाए मोक्कयाए वोहिलाभाए संसारुत्ताराणए ति कट्ठु उवसंपज्जिन्ता णं
विहरामि । अंतोपक्कस्स जं न वाइअं न पढिअं न परियट्ठिअं न पुच्छिअं नाणुपेहिअं नाणुपा-
लिअं संते बले सते वीरिए सते पुरिसकारपरक्कमे तस्स आलोएमो पडिक्कमामो निंदामो गरिहामो
विउट्ठेमो विसोहेमो अकरणयाए अब्भुट्ठेमो अहारिहं तवोक्कम्मं पायच्छित्तं पडिवज्जामो तस्स
मिच्छामि दुक्कडं ॥

(अस्यापि सूत्रस्य संस्कारः पूर्ववत्) आ सूत्रनो पण अर्थ प्रथमनी जेम जाणवो.

हवे श्रुतज्ञान आपनार आचार्येने नमस्कार करवा मांटे तथा पोताना प्रमादनु भिय्यादुष्कृत देवा मांटे कहे छे

नमो तेसिं खमासमणाणं, जेहिं इमं वाइयं दुवालसंगं गणिपिडंगं भगवंतं । (तं जहा) सम्मं काएणं फासंति पालंति पूरंति तीरंति किट्ठंति सम्मं आणाए आराहंति । अहं च नाराहेमि तस्स मिच्छामि दुक्कडं ।

(नमस्तेभ्यः क्षमाश्रमणेभ्यः, यैः इदं वाचितं द्वादशाङ्गं गणिपिटकं भगवत् । (ये चेदं) सम्यक् कायेन स्पृशन्ति पालयन्ति पूरयन्ति तीरयन्ति कीर्तयन्ति सम्यगज्ञया आराधयन्ति । अहं च नाराधयामि, तस्मिन् मिथ्या मे दुष्कृतम्)

(तेसिं) ते (खमासमणाणं) क्षमाश्रमणोने एटले क्षमादि गुणोवडे शोभित एवा गुरुओने (नमो) नमस्कार हो, के (जेहिं) जे क्षमाश्रमणोए (इमं) आ (गणिपिडंगं) गणिए एटले आचार्य तेनी पिटक एटले रत्नादिकनी पेटी जेवी पेटी अर्थात् सर्व अर्थना सारभूत एवुं ओने (भगवंतं) समग्र अर्थ्यादिक अतिशयोवाळं (दुवालसंगं) द्वादशांगश्रुत (वाइयं) अमने आप्पुं छे एटले सत्र अने अर्थवडे रच्युं छे तेमने नमस्कार हो, तथा जे क्षमाश्रमणो आ द्वादशांगश्रुतने (सम्मं) सम्यक् प्रकारे (काएण) कायावडे एटले केवल मनवडे ज नहीं कायाए करीने पण (फासंति) फासं छे एटले ग्रहण करवाने वखते विधिपूर्वक ग्रहण करे छे, (पालंति) वारंवार अभ्यास करवावडे रक्ष्य करे छे, (पूरंति) परिपूर्य करे छे, (तीरंति) भून्या विना जन्मना पारने पमाडे छे, (किट्ठंति) सारी रीते कीर्तन करे छे तथा (सम्मं) सम्यक्

१ आ पव आपेली प्रतीमां नथी, अर्थसंगत पण नथी. साधु-साध्वीओना मुख पाठे छे.

પ્રકારે (આશ્વાય) તેમાં ફરેલી આશ્વાયદે (આરાહનિ) આરાધના કરે છે. (અહં ચ) અને હુ (નારાહોમિ) તેની જે
જાદ આરાધના કરતો નથી ઘટલે પ્રમાદથી પાલ્લો નથી-તે પ્રમાએ વર્તેલો નથી (તસ્મ) તે નહીં આરાધવાથી થયેલુ (મે)
માફં (દુહ્વં) દુષ્કૃત (મિચ્છા) મિથ્યા હો અર્થાત્ જનારાધનામથી થયેલા અપરાધની હુ માફી માગુ છુ

ફરે આ પાપિજસૂત્રી યમાત્રિતે વિષે મુલેદેવતાની સ્તુતિ કરે છે,—

મુચ્ચદેવયા મગર્વદ્, નાણાવરણીયકમ્મસઘાયં । તેસિં લ્લેઝ સયય, જેસિં સુયસાયરે મત્તી ॥૧॥
(શ્રુતદેવતા મગયતી, જ્ઞાનાવરણીયકર્મસઘ્યાતમ્ । તેવા જપયતુ સતતં, યેપાં શ્રુતસાગરે મત્તિઃ ॥૧॥)
(મગર્વદ્) પૂજ્ય પત્રી (મુચ્ચદેવયા) શ્રુતદેવતા-ધુત્વની અધિષ્ઠાતા દેવી (તેસિં) તેઓના (નાણાવરણીયકમ્મસઘાયં)
જ્ઞાનાવરણીયકર્મના મમ્મદને (મયય) નિરતર (લ્લેઝ) સપાવો ઘટલે નાશ કરો કે (જેમિં) જેઓને (સુયસાયરે)
ધુત્વની સાગરો વિષે (મત્તી) મત્તિ ઘટલે શુદ્ધમાન અને વિનય છે

અહીં કોઈ શંકા કરે કે—ધુત્વસ્ત્રી દેવતાની આ સ્તુતિ કરવી યોગ્ય છે, પરંતુ શ્રુતની અધિષ્ઠાયક દેવતા તો વ્યંત-
રાદિક હોય છે, તે જોઈ કર્મનો ઘય કરવામાં મમર્થ નથી માટે તેની સ્તુતિ શા માટે કરવી ? આ શંકાનુ મમાધાન ય છે
કે—ધુત્વના અધિષ્ઠાયક દેવતામાં રહેલુ શુભ પ્રણિધાન પણ તેના સ્મરણ કરનારના કર્મનો ઘય કરવામાં કારણરૂપ થાય
છે, એમ ચામમાં ફરેલુ છે.

॥ इति श्रीपाचिकसूत्रम् ॥

हवे खामणा कहे छे-

इच्छामि खमासमणो अब्भुट्ठिओमि अब्भिंभतरपस्किं खामेउं । पन्नरसण्हं दिवसाणं पन्नर-
सण्हं राईणं जं किंचि अपत्तिं परपत्तिं भत्ते पाणे विणए वेयावच्चे आलावे संलावे उच्चासणे
समासणे अंतरभासाए उवरिभासाए जं किंचि मज्झ विणयपरिहीणं सुहुमं वा बायरं वा तुब्भे
जाणह, अहं न याणामि, तस्स मिच्छा मि दुक्कडं ॥

(इच्छामि क्षमाश्रमण ! अभ्युत्थितोऽस्मि अभ्यन्तरपात्तिकं क्षमयितुम् । पञ्चदशानां दिवसानां पञ्च-
दशानां रात्रीणां यत्किञ्चित् अप्रीतिकं प्रकृष्टमप्रीतिकं (परप्रत्ययं वा) भक्ते पाने विनये वैयावृत्ये
आलापे संलापे उच्चासने समासने अन्तरभाषायाम् उपरिभाषायां यत्किञ्चित् मम विनयपरिहीनं सूक्ष्मं
वा बादरं वा यूयं जानीथ, अहं न जानामि, तस्मिन् मिथ्या मे दुष्कृतम् ॥)

(खमासमणो) हे क्षमाश्रमण—हे गुरु ! (अब्भिंभतरपस्किं) पलवाडीयाने विषे उत्पन्न थयेला अपराधने (खामेउं)
क्षमाववाने (इच्छामि) हुं इच्छुं छुं. केवल इच्छुं छुं एटलं ज नही पण (अब्भुट्ठिओमि) हुं उभो थयो छुं एटले क्षमाववानो
प्रारंभ करं छुं. ते आ प्रमाणे—(पन्नरसण्हं) पंदर (दिवसाणं) दिवसो मध्ये तथा (पन्नरसण्हं) पंदर (राईणं) रात्रिओ

मन्त्रे (ज किंचि) जे काह सामान्यथी के विशेषथी तमारे विषे (अपचित्य) अप्रीति करनारुं, तथा (परपचित्य) अत्यत अप्रीति करनारु अथवा परप्रत्यय एटले परना हेतुवाळु अप्रीति करनारु माराथी थयु होय ते मारु दुष्कृत मिथ्या थाओ. तेमां तमारा (मत्ते) भोजनने विषे, (पाणे) पाणीने विषे, (विणए) विनयने विषे, (वेयावन्ने) ओषध विंगरेना वेयावन्ने विषे, (आलावे) आलापने विषे एटले तमारी साथे एक वार बोलवाने विषे, (संलावे) वारवार परस्पर वात करवाने विषे, (उच्चासणे) तमाराथी उचा आननपर बेसवाने विषे, (समासणे) तमारी समान आसने बेसवाने विषे, (अतरमासाए) तमारा भाषणनी वचमां बोलवाने विषे, (उवरिमासाए) तमारा बोली रह्या पछी तमारा कर्ता वधारे बोलवाने विषे (ज किंचि) जे काह सामान्यपणे के विशेषपणे (मज्झ) मारु (सुहुम वा) सूक्ष्म (वायर वा) अथवा नादर (विणयपरिदीणं) विनयपरिहित अनुचितपणु थयु होय ते (तुन्मे) तमे (जाणह) जाणो छो, (अह न याणांमि) हु जाणतो नथी (तस्स) ते अपराधने विषे (मि दुक्कड) मारु दुष्कृत (मिच्छा) मिथ्या थाओ-हु आपने ते मारा पापनु मिथ्या दुष्कृत आपु छु-खमायु छु.

॥ अहमवि खामेमि तुब्भे ॥

(अहमापि चमयांमि त्वाम्)

उपर प्रमाणे रुमानवाना प्रारममां आचार्य कहे के—(अहमवि) हु पण (तुब्भे) तने (खामेमि) खमायुं छु.

हवे पात्निक खामणा ४ कहे छे.

१ इच्छामि खमासमणो पियं च मे जं मे हे हट्ठाणं तुट्ठाणं अप्पायंकाणं अभगजोगाणं सु-
सीलाणं सुव्वयाणं सायरियउवज्झायाणं नाणेणं दंसणेणं चरित्तेणं तवसा अप्पाणं भावेमाणणं
बहुसुभेण मे दिवसो पोसहो परको वइक्कंतो, अन्नो य मे कल्लाणेणं पज्जुवट्ठिओ, सिरसा मणला
मत्थण्ण वंदामि ।

(इच्छामि क्षमाश्रमण ! प्रियं च मे यत् भवतां हृष्टानां तुष्टानाम् अल्पातङ्कानाम् अभग्नयोगानां
सुशीलानां सुन्नतानां साचार्योपाध्यायानां ज्ञानेन दर्शनेन चारित्र्येण तपसाऽऽत्मानं भावयतां बहुशुभेन
भगवन्तः ! दिवसः पौषधः पक्षो व्यतिक्रान्तः, अन्यश्च भवतां कल्याणेन (युक्तः) पर्युपस्थितः, सिरसा
मनसा मरतकेन वन्दे)

शिष्य कहे छे—(खमासमणो) हे क्षमाश्रमण गुरुजी ! (इच्छामि) हुं इच्छुं हुं एटले आगळ हुं जे कहुं छुं ते
इच्छापूर्वक कहुं छुं. (च) वळी (मे) मने (पियं) प्रिय पण छे. कोइ वस्तु प्रिय नहीं छतां पण कारणेने
लीधे इच्छवामां आवे छे, तेथी अहीं इच्छा अने प्रीति बन्ने कहेवा मोटे प्रिय पण छे एम कहुं. शुं इच्छुं छुं अने शुं प्रिय
छे ? ते कहे छे के—(जं) जे (मे) तमारो, तमे केवा छो ? (हट्ठाणं) हर्ष पामेला एटले रोगरहित होवार्थी हर्षित

थयेला तथा (तुझाण) संतुष्ट थयेला तथा (अस्पायंकाणं) अस्व शब्द अभाववाचक होवाची तत्काळ नाश करानारा असाध्य रोगरहित अथवा सामान्य रीते नीरोगी अथवा सर्वथा प्रकारे रोगरहितपणानो समव होतो नथी तेथी अस्व रोगवाळा तथा (अभगजोगाण) नथी भग्न थया सयमना योग-मन, वचन, कायाना-योग लेना एवा तथा (सुगीलाण) सारा शीलवाळा तथा (सुव्वयाण) सारा-अतिचाररहित व्रतवाळा (सायरियउवज्झायाण) आचार्य अने उपाध्यायसहित एवा तथा (नाणेण) ज्ञानवडे, (दंसणेण) दर्शनवडे-समकितवडे, (चरित्तेण) चारित्र्यवडे अने (तवसा) तपवडे (अप्पाण) पोताना आत्माने (भावेमायाण) भावना करता एवा तमारो (पोसहो) पौषधरूप एटले पर्वरूपा (दिमो) दिवस अने (परको) अर्ध मासरूप पच्च (बहुसुभेय) घणा सुखे करीने (मे) हे भगवत ! (वइक्कतो) व्यतीत थयो छे-नीती गयो छे, (य) अने (मे) तमारो (अन्नो) बीजो पच्च (कल्लारेण) कल्याणे करीने सहित (पज्जुगट्ठिओ) प्राप्त थयो छे. आ प्रमाणे मगलवचन कहीने शिष्य गुरुने वंदना करे छे, तेथी करीने (भिरसा) मस्तकवडे तथा (मणसा) मनवडे उपलक्ष्यथी वचनवडे पण (मत्थएण वदामि) हु आपने वदना करु छु अर्हो मत्थएण वदामि ए समग्र पदनो वदना करु छु एवो अर्थ सूत्रांमां घणे ठेकाणे रूढ छे, तेथी पुनरुक्त दोष नथी

॥ तुव्भेहिं सम ति ॥

(युष्माभि सममिति)

गुरु कहे के—(तुव्भेहिं सम ति) तमारी साथे ए सर्व सिद्ध थयु छे.

२ इच्छामि खमासमणो पुण्वि चेइयाइं वंदित्ता नमंसित्ता तुब्भण्हं पायमूले विहरमाणेणं जे केइ बहुदेवसिया साहुणो दिट्ठा समाणा वा वसमाणा वा गामाणुगामं दूइजमाणा वा राइणिया संपुच्छंति, ओमरायणिया वंदंति, अज्जया वंदंति, अज्जिआओ वंदंति, सावया वंदंति, सावियाओ वंदंति, अहं पि निस्सल्लो निक्कसाओ ति कट्ठु सिरसा मणसा मत्थएण वंदामि ॥ अहमवि वंदामेमे चेइयाइं ॥

(इच्छामि खमासमण ! पूर्व चैत्यानि वन्दित्वा नत्वा युष्माकं पादमूले विहरता (मया) ये केचन बहुदैवसिकाः साधवो दृष्टाः समाना वा वसमाना वा ग्रामानुग्रामं द्रवन्तो वा रात्निकाः संपृच्छन्ति, अयम-
रात्निका वन्दन्ते, आर्या वन्दन्ते, आर्यिका वन्दन्ते, आर्यिका वन्दन्ते, अहमपि निःश-
क्यो निःकपाय इति कुत्वा शिरसा मनसा मस्तकेन वन्दे ॥ अहमपि वन्दापयामि (वन्दयामि) चैत्यानि)
(खमासमणो) हे क्षमाश्रमण ! (इच्छामि) चैत्यवंदापन अने साधुवंदापन आपने निवेदन करवा माटे इ इच्छुं छुं
के- (पुण्वि) पूर्व-विहार करवाना काल पहिलां (चेइयाइं) जिनेश्वरोनी प्रतिमाओने (वंदित्ता) गुणनी स्तुति करवावढे
वंदीने, (नमंसित्ता) कायावढे नमस्कार करीने, क्यां ? (तुब्भण्हं) तमारा (पायमूले) चरणनी समीपे चंदीने पछी
(विहरमाणेणं) एक गामथी बीजे गाम विहार करता एवा में (जे केइ) जे कोइ (बहुदेवसिया) घणा दिवसना दीबा-

पर्यार्यवाळा (साहुआ) साधुआ (दिठ्ठा) जोया होय, ते साधु केवा ? (समाणा वा) जंदाबळ चीण थवाथी बुद्धवास-
 पणए करीने आश्रय करेला चेन्नरी बहार नहीं विवरनारा अथवा (वसमाणा वा) श्रुतबद्ध काळे मासकल्पी विहार कर-
 नारा अने वर्षाकाळे एक स्थळे चातुर्मास करनारा ए ज कारण मोटे (गामाणुगाम) एक गामथी बीजे गाम (दहजमाणा
 वा) विहार करता अथवा गामने विपे एक रात्रि रहेता अने नगरने विपे पांच रात्रि वसता आ सर्वनी मध्ये (राहणिया)
 रात्रिक एटले ज्ञानादिक भावरत्नना व्यापारी दीक्षापर्याय मोटे एवा आचार्यो में बांधा थका (सपुच्छति) आपना शरीर
 कुशलादिकनी वार्तो पूछे छे, (ओमरायणिया) आपथी दीक्षापर्यायि नाना एवा आचार्यो (वदति) आपने बांदि छे अने
 कुशलादिक तो पूछे ज छे (अजया वदति) सामान्य साधुआ बांदि छे, (अजिआओ वदति) साखीओ बांदि छे, (सा-
 वया वदति) आवको बांदि छे, (सावियाओ वदति) आविकाओ बांदि छे (अह पि) हु पण (निस्सहो) मायादिक
 शून्यरहित थयो छु तथा (निकसाओ) कषायरहित थयो छु (चि कहु) एम करीने-ए कारण मोटे (सिरसा) मस्तकवडे
 (मणसा) मनवडे (मत्थएण वदामि) वदना करु छु; तथा (अहमवि) हु पण (वदवेमि चेइयाइ) तमोने चैत्यो वदाबु
 छु एटले अमुक अमुक नगरादिकमा में जे चैत्योने तमार मोटे बांधा छे तेने तमो पण बांदो.

आ प्रमाणे शिष्य कहे त्यारे गुरु आ प्रमाणे बोले—

॥ मत्थएण वदामि अहं पि तेसिं ति ॥

(मस्तकेन बन्दे अहमपि तानिति)

(अहं पि हुं पण (तोसि) तेमने-ते चैत्यादिकने (मत्थएण वंदामि) मस्तकथी वाहुं छुं.

३ इच्छामि खमासमणो अब्भुट्ठिओमि (उवट्ठिओमि) तुब्भण्हं संतिथं अहाकप्पं वा वत्थं वा पडिगहं वा कंबलं वा पायपुंछणं वा रयहरणं वा अस्करं वा पयं वा गाहं वा सिलोगं वा सिलोगद्धं वा अट्ठं वा हेउं वा पासिणं वा वागरणं वा तुब्भेहिं चियत्तेणं दिन्नं मए अविणएण पडिच्छियं तस्स मिच्छा मि दुक्कडं ति ॥

(इच्छामि क्षमाअमण ! उपस्थितोऽस्मि युष्माकं सत्कं यथाकल्पं वा वस्त्रं वा प्रतिग्रहं वा कंबलं वा पादप्रोज्ज्वनं वा रजोहरणं वा अक्षरं वा पदं वा गाथां वा श्लोकं वा श्लोकार्थं वाऽर्थं वा हेतुं वा प्रश्नं वा व्याकरणं वा युष्माभिः प्रीत्या दत्तं मयाऽविनयेन प्रतीक्षितं, तस्य (तत्र) मिथ्या मे दुष्कृतमिति)

(खमासमणो) हे क्षमाश्रमण ! (इच्छामि) हुं इच्छुं छुं. (उवट्ठिओमि) हुं मारा आत्माने निवेदन करवा माटे प्राप्त थयो छुं-तत्पर थयो छुं. ते ण के- (तुब्भण्हं संतिथं) तमारा संबंधी एटले जे मारा परिमोगमां आवतुं ते आ सर्व तमारं (अहाकप्पं वा) कल्पे तेवुं-स्थविरकल्पने उचित एवुं (वत्थं वा) वस्त्र, अथवा (पडिगहं वा) पात्र, अथवा (कंबलं वा) कांबल, अथवा (पायपुंछणं वा) पादपौछन, अथवा (रयहरणं वा) रजोहरण, अथवा (अस्करं वा) अक्षर, अथवा (पयं वा) पद, अथवा (गाहं वा) गाथा, अथवा (सिलोगं वा) श्लोक, अथवा (सिलोगद्धं वा) अर्थ श्लोक, अथवा

(अहं वा) अर्थ, अपवा (हेउ वा) हेतु, अथवा (पसिवा वा) प्रश्न, अथवा (वागरण वा) उत्तर-आ सर्व वस्तु (तुन्नेहिं) तमोए (चियत्तेण) प्रीतिवडे (दिन्न) मने आपी छे; परतु (मए) मे (अविणएण) अविनयवडे (पडिन्निणय) जे ग्रहण करी छे, (तस्स) तेमां (मि) मारु (दुक्कड) दुक्कत (मिच्छा) मिथ्या थाओ अर्थात् आ वस्तुओ अनियथी लेतां मने जे पाप लागु होय ते मारुं पाप मिथ्या थाओ-ते पापनु हु मिथ्यादुक्कत आपु छु
आ प्रमाणे शिष्य कहे तारे आचार्य बोले—

॥ आयरियसंतियं ति ॥

(आचार्यसत्कमिति)

(आयरियमतिय ति) आ सर्व पूर्वाचार्यसंबंधी छे अर्थात् मारु कांइ नथी आ प्रमाणेनु वचन अहकारनो त्याग करवा मांटे तथा गुरुने विषे भक्ति जणाववा मांटे छे

हवे शिष्या अपायेला शिष्यो ते अनुमहने बहुमानता सता आ प्रमाणे कहे छे—

४ इच्छामि खमासमणो अहमपुब्बाइं कयाइं च मे किइक्कमाइ आचारमंतरे विणयमंतरे सेहिओ सेहाविओ सगहिओ उवगहिओ सारिओ चोइओ पडिचोइओ चियत्ता मे पडिचोयणा अब्भुट्ठिओऽहं (उवट्ठिओऽहं) तुब्भण्ह तवतेयसिरीए इमाओ चाउरंतसंसारकंतराओ

સાહદુ નિત્યરિસ્સામિ સિ કદુ સિરસા મણસા મત્થણ વંદામિ ॥
 (હચ્છામિ જમાઅમણ ! અહમપૂર્વાણિ કૃતાનિ ચ મયા કૃતિકર્માણિ આચારાન્તરે વિનયાન્તરે
 શિચિત્તઃ (સેધિતો વા) શિચાપિત્તઃ (સેધાપિતો વા) સઙ્કયહીતઃ ઉપગૃહીતઃ સારિતો વારિતઃ ચોદિતઃ
 પ્રતિચોદિતઃ પ્રીતા સે પ્રતિચોદના ઉપસ્થિતોઽહં ગુણમાકં તપસ્તેજઃશ્રિયા હતઃ ચાતુરન્તસંસારકાન્તારાત્
 સંહલ્ય નિસ્તરિણ્યામિ હિતિ કૃત્વા શિરસા મનસા મસ્તકેન વન્દે)
 (લમાસમણો) હે જમાઅમણ ! (અહં) હું (અપુણ્વાહં) અપૂર્વ દટલે અનાગત કાલસંવંધી વૈયાદુત્યાદિ કૃતિકર્મો
 કરવા માટે (હચ્છામિ) હચ્છું છું, (ચ) અને વહી (મે) મેં (કયાં) પૂર્વકાલે કરેલા જે આપના (કિંદકમ્માહં) વૈયા-
 વૃત્યાદિ કૃતિકર્મો તે પ્રત્યે (આચારમંતરે) કોઈક જ્ઞાનાદિક આચારને વિષે તેનો આંતરો-વ્યવધાન પાડે છેતે અથવા
 જ્ઞાનાદિક ક્રિયા નહીં કરે છેતે, તથા (વિણયમંતરે) આસન આપવું એ વિગેરે કોઈક વિનયને વિષે તેનો આંતરો પાડે છેતે અથવા
 અથવા વિનયની ક્રિયા નહીં કરે છેતે, (સેહિઓ) ગુરુએ પોતે જ મને શિચા આવી હોય અથવા આચાર અને વિનયને વિષે
 મને કુશલ કર્યો હોય, તથા (સેહાવિઓ) ઉપાધ્યાયાદિક પાસે મને શિચા અપાવી હોય અથવા આચાર અને વિનયને વિષે
 મને કુશલ કરાવ્યો હોય, તથા (સંગહિઓ) મને શિષ્યપણે પ્રશ્ન કર્યો હોય દટલે આશ્રય આપ્યો હોય, તથા (ઉવ-
 ગ્ગહિઓ) જ્ઞાનાદિક અને વસ્ત્રાદિકવહે મને આશ્રય આપ્યો હોય, તથા (સારિઓ) મને હિતમાં પ્રવર્તવ્યો હોય અથવા
 કાર્ય સંભારી આપ્યું હોય, તથા (વારિઓ) અહિતથી નિવાર્યો હોય, તથા (ચોદિઓ) સંયમયોગમાં સ્થલના પામે છેતે

આ પ્રમાણે તમારે કરવું ઉચિત નથી એવા વચનવડે મને પ્રેરણા કરી હોય, તથા (પઢિચોદ્ધમો) તેવી જ રીતે વારવાર પ્રેરણા કરી હોય (મે પઢિચોયણા) આ પ્રમાણે મને જે વારવાર પ્રેરણા કરી હોય તથા ઉપલક્ષ્યથી શિવાદિક કરેલ હોય તે મને (ચિયત્તા) પ્રીતિકારી છે પરંતુ અપ્રીતિકારક નથી, તથા (ઉવઢિઓડહ) મેરણા કરેલા અર્થોનું સપાદન કરવા હું ઉદ્યમવત થયો છું, તથા (તુબ્બન્હ) તમારી (તવતેયસિરીએ) તપના તેજની દૃષ્ટિએ તપપ્રભાવની લક્ષ્મીએ કરીને (દમાઓ) આ પ્રત્યક્ષ એવા (ચાઉરતસસારકતારાઓ) નરકાદિ ગતિના મેદે કરીને ચાર અત-સીમા (વિમાગ)-વાઝા સસારરૂપ અરણ્યથી ' (સાહદુ) કપાય, શદ્રિયો અને યોગાદિકવડે નિસ્વાર પામેલા આત્માને સદ્વેપીને-સકોચીને (નિત્યરિસ્સામિ) હું નિસ્વાર પામીશ-ઓઠ્ઠગી જહ્ન, (ચિ કદુ) એમ કરીને-એ હેતુ માટે (સિરસા) મસ્તકવડે (મત્યણ વદામિ) હું આપને વાંદુ છું અર્થાત્ મન-વચન-કાયાવડે વાંદુ છું.

તે સામઝી આચાર્ય કહે છે—

॥ નિત્યારગપારગા હોહ ॥

(નિસ્તારકપારગા ભવત)

(નિત્યારગ) સસારસમુદ્રથી પ્રાણીઓને નિસ્વારનાર અથવા પ્રતિજ્ઞાના નિસ્વારનાર અને (પારગા) સસારસમુદ્રને તીરે જનારા (હોહ) તમે ધાઓ. આ પ્રમાણે ગુરુનું આશીર્વાચન છે.

॥ इति क्षामणाविधिः ॥

अथ आहारना ४७ दोष.

सोलस १६ उगमदोसा, सोलस १६ उप्पायणा य दोसा य ।
एस १० एसणा य दोसा, गासेसणा ५ मिलिय सगयाला ॥ १ ॥
(षोडश उद्गमदोषाः, षोडश उत्पादनाश्च (या) दोषाश्च ।
दश एषणाश्च दोषा, ग्रसैषणामिलिताः सप्तचत्वारिंशत् ॥ १ ॥)

साधु-साध्वीने आहारपाणी वहोरतां (सोलस) सोळ (उगमदोसा) उद्गमना दोषो एटले आहार उत्पन्न यती
वखतना आवकथी उत्पन्न यता दोषो लागे छे, तथा (सोलस) सोळ (उप्पायणा य) उत्पादनाना एटले वहोरती वखते
साधुथी उत्पन्न यता (दोसा य) दोषो लागे छे, तथा (दस) दश (एसणा य) एषणाना साधु झने श्रावक ए वनेथी
उत्पन्न यता (दोसा) दोषो लागे छे, तथा (गासेसणामिलिय) आहार करती वखते ग्रसैषणाना-मांडलीना पांच दोषो
लागे छे, ते मळीने (सगयाला) कुल सुडतालीश दोषो थाय छे.
प्रथम उद्गमना सोळ दोषो कहे छे.—

आहारकम्मुदेसिय, पूर्वकम्मे य मीसजाए य । ठवणां पाहुडियाए, पाओथर-कीय-पमिच्चे ॥२॥

परिअंष्टिण् अंभिहडु-बिभंने मंलोहडेय अण्ठिजे । अंणिसिटुं उंओयरण्, सोलस पिंडुगमे दासा ॥३॥

(आर्धाकर्मद्वैशिकपूर्वकर्मणि च मिश्रजात च । स्थापना प्रार्थुतिका, प्रादुर्गर्कक्रीतप्रामित्यानि ॥ २ ॥
परिवर्तितमभ्याहृतोद्भिजे" मालोपहृतं च अंण्ठियम् । अंणिसुष्टमर्घ्यवंपूरक, पोदश पिण्डोद्गमा दोषाः ॥३॥)

(आहारम्) आषाकर्मदोष-साधुने निमिचे एटले साधुने मनमां घारण करी सचित्त वस्तुने अचित्त करे अथवा अचित्त वस्तु रंधे ते १. (उद्देशिय) औद्देशिकदोष—पूर्वे तैयार करेला भात लाडु आदिक मुनिने उद्देशीने एटले मनमां घारीने दही, गोळ आदिकथी मिश्र करी स्वादिष्ट करे ते २. (पूर्वकर्ममे य) पूर्वकर्मदोष-शुद्ध आहार आघातर्मी आहारमां नांखी मिश्र करवो अथवा आघातर्मी आहारथी खरहायेली कढळी विगेरेवडे शुद्ध आहार दहोराववो ते ३. (मीम-जाए य) मिथलातिदोष—जे आहार पोताने माटे तथा साधुने माटे प्रथमथी ज सकन्य करीने बनाववो ते ४. (ठवणा-स्यापनादोष-साधुने माटे घीप्रसृत जूटां करी पोताना वासणमां राखी मूकवां ते ५ (पादुडियाए) प्रामृतिकादोष-विवाहादिक आववानो विलंब होय छटां साधुने गाममां रहेला जाणी ते लाम लेवा माटे वहेला करवा अथवा विवाहनो समय नवीक छटां साधुनी राह जोया माटे विलंब करवो ते ६. (पाओयर) प्रादुर्गर्णदोष—अंधकारमां रहेली वस्तु दीवा आदिकचंटे अथवा भीत दूर करवावडे प्रकाशित करीने आपवी ते ७. (कीय) क्रीतदोष—साधुने माटे वेचावी लावीने कोइ वस्तु तेमने आपवी ते ८ (पाभिच्च) प्रामित्यदोष—साधुने माटे उघारे लइ आपवी ते वस्तु तेमने आपवी ते ९. (परिअंष्टिण्) परावर्तितदोष—साधुने माटे पोतानी वस्तु साधे बदलावी तेनी वस्तु साधुने आपवी

ते १०. (अभिहृड) अभ्याहृतदोष—आहारादिक सन्मुख लावी साधुने आपे ते ११. (उडिभक्ते) उडिभिन्नदोष—कुडला विगेरेमांथी घी विगेरे काढवा माटे तेना मुख उपरथी माटी विगेरे दूर करी अथवा कपाट, ताळुं विगेरे उघाडी तेमांथी ते काढी साधुने वहोरावुं ते १२. (मालोहडे य) मालापहतदोष—मेढी, भोंयरा के शीका उपरथी उतारी साधुने वहोरा-वुं ते १३. (अच्छिजे) अच्छिद्यदोष—पोते वळवान होवाथी बीजानी वस्तु झुटीने—आंचकीने साधुने आपवी ते १४. (अणिसिहं) अनिसृष्टदोष—जेना एकथी वधारे स्वामी होय एवा आहारने ते सर्वमांथी कोह एक जण बीजानी रजा विना साधुने वहोरावे ते १५. (अज्झोयरए) अज्झवपूरकदोष—साधुनु आगमन सांभळी पोताने माटे रंधाता अन्नमां बीजुं वधारे नांखी ते रसोदमां वधारो करे ते १६. (सोलस) आ सोळ (पिंडुग्गमे) पिंडोद्गमना (दोसा) दोषो छे. आ सोळ दोषो दातारथी उत्पन्न थाय छे.

हवे साधुथी उत्पन्न यता उत्पादनाना सोळ दोषो कहे छे.—

धाईदूईनिमित्ते, आजीववणीवगे तिगिच्छाय य । कोहे भाणे माया, लोभे अ हवति दस एए ॥४॥
पुंवंपच्छासंथव, विज्जामते अ चूसुजोगे य । उप्पायणाइ दोसा, सोलसमे मूलकम्मे य ॥ ५ ॥
(धात्रीदूतीनिमित्तानि, आजीववनीपकौ चिकित्सा च । क्रोधः मार्मः माया, लोभः च भवन्ति दश एते ॥४॥
पूर्वपश्चात्संस्तवः, विद्यामन्त्रौ च चूर्णयोगौ च । उत्पादनाया दोषाः, षोडश मूलकर्म च ॥ ५ ॥)

(ઘાઈ) બાલકને ધવાવનાર, સ્નાન કરાવનાર, અલંકાર પહેરાવનાર, રમાંડનાર અને સ્ત્રીઓના વેસાડનાર-આ પાંચ જાતની ધાત્રી માતા કહેવાય છે, તેમાંથી કોઈ પણ કર્મ સાધુ ભિંચાને માટે કરે તે ધાત્રીપિંડદોષ ૧. (દૂઢ) દૂતીની જેમ ભિંચાને માટે સંદેશો લાવે અથવા લઈ જાય તે દૂતીપિંડદોષ ૨ (નિમિત્તે) ભિંચાને માટે મૂત, મવિષ્ય અને વર્તમાનકાલ-સંબંધી લાભલાભરૂપ નિમિત્ત કહીને ભિંચા ગ્રહણ કરવાથી નિમિત્તપિંડદોષ ૩. (આજીવ) ભિંચાને માટે પોતાની જાતિ, કુલ, ગણ, કર્મ, શિષ્ય વિગેરેના વચ્ચાણ કરવાથી મુનિને લાગે તે આજીવપિંડદોષ ૪. (વર્ણીવને) બ્રાહ્મણ, થમણ વિગેરેના મક્તોપાસેથી આહાર લેવાની ઇચ્છાથી હુ પણ તેનો મક્ત છુ એમ કહી આહાર ગ્રહણ કરે તે વર્ણીવપિંડદોષ ૫. (વિગિચ્છા ય) વૈદ્યની જેમ ઔષધ આપી અથવા વતાવી આહાર ગ્રહણ કરવાથી લાગે તે ચિકિત્સાપિંડદોષ ૬. (કોહે) વિદ્યા અને તપ વિગેરેનો પ્રભાવ વતાવી, રાજાનુ માન્યપણુ દેખાડી અથવા ક્રોધનુ ફલ દેખાડી ભિંચા ગ્રહણ કરવાથી ક્રોધપિંડદોષ ૭. (માણે) પોતાની લબ્ધિની પ્રશંસાથી અથવા વીઝાણ ઉત્સાહ આપવાથી અથવા કોઈએ અપમાન કરવાથી હુ સારો આહાર લાવી આપુ એમ અહંકાર કરી શ્રાવકને વિહવના કરી આહાર લાવે તે માનપિંડદોષ ૮. (માયા) ત્રિવિધ પ્રકારના વેપ અને માપા વિગેરે વદલી આહાર લાવે તે માયાપિંડદોષ ૯ (લોભે અ) અતિલોભથી આહાર માટે અટન કરે તે લોભપિંડદોષ ૧૦. (હવતિ દસ એ) આ રીતે દશ દોષ લાગે છે, તથા (પુલ્લિવપચ્છાસથવ) પુલ્લિવ એટલે દાતા-રના માવાપનો અથવા પચ્છા એટલે દાતાના સાસુસસરાનો સમ્બવ એટલે પરિચય જણાવી-ઓઠલાણ કાઢી ભિંચા ગ્રહણ કરે તે પૂર્વપચ્છાસ્તવપિંડદોષ ૧૧. (વિજ્ઞા) વિદ્યાનો ઉપયોગ કરી ભિંચા લેવાથી વિદ્યાપિંડદોષ ૧૨. (મતે અ) મનનો

प्रयोग करी भिक्षा ले ते मंत्रपिंडदोष १३. (चुण्ण) नेत्रांजन आदि चूर्णनो उपयोग करी भिक्षा लेवाथी चूर्णपिंडदोष १४. (जोगे य) पादलेप आदि योगनो उपयोग करी भिक्षा ग्रहण करवाथी योगपिंडदोष १५ (य) तथा (सोलसमे) सोलमो (मूलकम्मे) गर्भनुं स्तंभन, गर्भनुं धारण, गर्भपात, रक्षाबंधन विगेरे कर्म करी भिक्षा लेवाथी मूलकर्मपिंडदोष १६. (उष्पायणाइ दोषा) आ सर्वे उत्पादनाना दोषो छे. आ दोषो साधुथी उत्पन्न थाय छे.

हवे गृहस्थी अने साधु ए वनेथी उत्पन्न यता एषणाना दश दोषो बतावे छे—
संक्रियमस्त्रियनिरिक्त-पिहियसाहरियदायगुन्मिस्से। अर्परिणयलितछडियं, एसणदोसा दस हवंति। ६।

(शक्तिअर्चितनिरिक्त-पिहितसंहृतदार्यकोन्मिअः। अर्परिणतलिसेछुंदिता, एषणादोषा दश भवन्ति ॥ ६.।)
(संक्रिय) दातार अथवा साधुने आहार देतां अथवा लेतां आधार्मिक कोइ पण दोषनी शंका थाय तो तेने शंक्ति दोष लागे छे १. (मस्त्रिय) पृथ्व्यादि सचित्त अथवा मघ आदिक निद्य के पोते निषेध करेला अचित्त पदार्थी मिश्रित थयेलो पिंड देतां अथवा ग्रहण करतां अर्चित दोष लागे छे २. (निरिक्त) पृथ्वीकाय आदि छकायउपर स्थापन करेलो अचित्त पिंड पण देतां अथवा लेतां निक्षिप्त दोष लागे छे ३. (पिहिय) फल आदि सचित्त वस्तुथी ठांकेली वस्तु देतां अथवा लेतां पिहित दोष लागे छे ४. (साहरिय) देवाना पात्रमां रहेली कांइक बीजी वस्तुने सचित्त एवा पृथ्वी आदिकउपर मूकी ते पात्रचढे देतां अथवा लेतां संहृत दोष लागे छे ५. (दायग) बाल, वृद्ध, नपुंसक, धुजतो, अंध, मदोन्मत्त,

રાથ-પગવિનાનો, બેઠીમાં નાંચેલો, પાટુકાઉપર વહેલો, છાંસીવાલો, છાંડનાર, પીસનાર, મુજનાર, કાપનાર, પીંજનાર, દઢનાર, ફાડનાર, તોડનાર વિગેરે છકાયવિરાધક તેમ જ ગર્ભિણી, તેડેલા છોકરાવાલો તથા ઘાવતા બાલકવાલો સ્ત્રી કે આવા પાસેથી આહાર લેતાં દાયક દોષ લાગે છે ૬. (અમિસ્સે) સચિત્ત ધાન્યના કણથી મિશ્રિત સાકર વિગેરે વસ્તુ દેતાં અથવા લેતાં ઉન્મિશ્ર દોષ લાગે છે ૭ (અપરિણય) અવિત્તપણાને પામ્યા વિનાની વસ્તુ દેતાં અથવા લેતાં અપરિણત દોષ લાગે છે ૮ (લિપ્ત) અકન્ય વસ્તુથી લેવાયલા પાત્ર કે હસ્તવંદે દેતાં અથવા લેતાં લિપ્ત દોષ લાગે છે ૯. (છાદિય) પૃથ્વીપર ઘી આદિના ટીપાં પડતાં હોય યૈવી રીતે દેતાં અથવા લેતાં છાદિત દોષ લાગે છે; કારણ કે તેવી રીતે કરતાં ત્યાં રહેલા અને વીજા આગતુક જીવોની પણ મધુર્વિદુના ઉદાહરણની જેમ વિરાધના થાય છે ૧૦ (પ્રસન્નદોષા દસ દ્વંતિ) આ દશ પ્રપણના દોષો છે.

હવે પ્રાસૈપણના પટલે આહાર વાપરતી વલતના પાંચ દોષો કહે છે —

સંજોયણાપ્રમાણે, ઇંગાલે ધૂર્મે કારણે પઢમા । વસહિર્વહિરતરે વા, રસહેઝુ દઢ્વસજોગા ॥ ૭ ॥

(સંયોજનાપ્રમાણૌ, ઇંગાલો ધૂર્મોઽકારણૌ પ્રથમા । વસતિવહિરન્તરે વા, રસહેતોર્દ્રવ્યસંયોગાત્ ॥ ૭ ॥)

(સંયોજના) સંયોજના નામનો (પઢમા) પહેલો દોષ તે (રસહેઝુ) સારો સ્વાદ કરવાના હેતુથી (વસહિર્વહિરતરે વા) વસતિ (ઉપાશ્રય) ની બહાર અથવા અંદર આવીને (દઢ્વસજોગા) માઢા વિગેરેની સાથે ઘી-છાંડ વિગેરે દ્રવ્ય-પદાર્થનો

સંયોગ કરવાથી થાય છે ૧. (પમાણે) જેટલો આહાર કરવાથી ધીરજ, વલ્લ, સંયમ તથા મન, વચન અને કાયાના યો-
ગને બાધા ન આવે તેટલો આહાર કરવો જોઈએ, તેથી વધારે આહાર કરે તો પ્રમાણાતિરિક્તતા દોષ લાગે છે ૨.
(રંગાલે) સ્વાદિષ્ટ અન્નના અથવા તેના દાતારના વલાણ કરતો આહાર કરે તો તે સાધુ રાગરૂપ અગ્નિથી ચારિત્રરૂપ
કાષ્ટોને અંગારારૂપ કરે છે તેથી તે અંગારદોષ કહેવાય છે ૩. (ધૂમ) અન્નની કે તેના દેનારની નિંદા કરવો મોજન
કરે તો તે ચારિત્રરૂપ કાષ્ટને બાઝી ધૂમાડારૂપ કરે છે તેથી તે ધૂમદોષ કહેવાય છે ૪. (અકારણે) કારણ વિના
મોજન કરે તો કારણાભાવ નામનો દોષ લાગે છે. અહીં મોજન કરવાનાં છ કારણો કયાં છે, તે આ પ્રમાણે—
જીવાવેદના સહન ન થઈ શકે તો આહાર કરવો ૧, આચાર્ય, ગાઠ, વૃદ્ધ અને ગ્લાન આદિકની વૈયાવચ્ચ કરવાના
કારણે આહાર કરવો ૨, ર્થ્યાસમિતિની શુદ્ધિ માટે આહાર કરવો ૩, સંયમનું પાલન કરવા માટે આહાર કરવો ૪, જીવિ-
તવ્યની રચા કરવા માટે આહાર કરવો ૫ તથા ધર્મધ્યાનને સ્થિર કરવા માટે આહાર કરવો ૬. આ છ કારણોને માટે
આહાર કરવાની જરૂર છે. તે સિવાય આહાર કરે તો અકારણદોષ લાગે છે. આ પાંચ આહાર કરતી વસતના દોષો છે.
કુલ મઠીને ૪૭ દોષ થાય છે.

॥ इति ४७ भिन्नादोषाः ॥

॥ अथ श्री श्रमणसूत्रम् ॥

नमो अरिहंताणं० ॥ करोमि भंते सामाइअं, सव्वं सावज्ज जोगं पच्चस्सामि, जावज्जीवाए, तिविह तिविहेण मणेण वायाए काएणं न करोमि न कारवेमि करतं पि अन्न न समणुजाणामि, तस्स भते पडिक्कमामि निंदामि गरिहामि अप्पाणं वोसिरामि ॥ १ ॥

(नमोऽर्हद्भ्यः० ॥ करोमि भदन्त सामायिक, सर्वं सावद्यं योगं प्रत्याख्यामि, यावज्जीवया त्रिविधं त्रिविधेन मनसा वाचा कायेन न करोमि न कारयामि कुर्वन्तमपि अन्यं न समनुजानामि, तस्य भदन्तं प्रतिश्रमामि निंदामि गर्हामि आत्मानं व्युत्सृजामि ॥ १ ॥)

(नमो अरिहंताणं०) अर्हंतोने नमस्कार थाओ ए रीते वाकीनो नवकार मत्र जाणी लेवो (भंते) हे भगवन् ! (सामा-इअ) सामायिकने (करोमि) हु करु छु. (सव्व) सर्व (सावज्ज जोग) सावध्योगेने-पापव्यापारने (पच्चस्सामि) हु पच्चं हु-निपेयु छु (जावज्जीवाए) जावजीवसुधी (तिविह) मन-वचन-कायाना व्यापाररूप त्रण प्रकारने (तिविहेण) करण करववु अने अनुमोदवु ए त्रणे प्रकारे करीने (मणेण) मनवडे, (वायाए) वाणीवडे, (काएण) कायावडे (न करोमि) सावध्यव्यापारने नहीं करु, (न कारवेमि) नहीं करावु, (करतं पि अन्न) करता एवा पण बीजाने (न समणुजाणामि) सारो नहीं जाणु एटले अनुमोदना नहीं आपु. (भंते) हे भगवन् ! (तस्स) ते सावध्ययोगधी (पडिक्कमामि) हु पाओ

करं छं, (निंदाभि) आत्मसाक्षीणि निंदुं छं, (गरिहामि) गुरुनी समच्च गही करं छं, (अप्पाणं) सावधकर्म कर-
नारा मारा आत्माने (बोसिरामि) हुं वासरावुं छं एटले तजुं छं. १.

चत्तारि मंगलं, अरिहंता मंगलं, सिद्धा मंगलं, साहू मंगलं, केवलपन्नत्तो धम्मो मंगलं ॥ २ ॥

(चत्तारि) चार पदार्थो (मंगलं) मंगलरूप छे, ते ज कहे छे.—(अरिहंता) अरिहंता (मंगलं) मंगलरूप छे, (सिद्धो) सिद्धो (मंगलं) मंगलरूप छे, (साहू मंगलं) साधुओ मंगलरूप छे, तथा (केवलपन्नत्तो) केवली भगवंते प्ररूपेलो—
कहेलो (धम्मो) श्रुत अने चारित्ररूप धर्म (मंगलं) मंगलरूप छे. २

चत्तारि लोगुत्तमा, अरिहंता लोगुत्तमा, सिद्धा लोगुत्तमा, साहू लोगुत्तमा, केवलपन्नत्तो धम्मो लोगुत्तमाओ
(चत्तारो लोकोत्तमाः, अरहन्तो लोकोत्तमाः, सिद्धा लोकोत्तमाः, साधवो लोकोत्तमाः, केवलपन्नत्तो
धर्मो लोकोत्तमः ॥ ३ ॥)

(चत्तारि) चार पदार्थो (लोगुत्तमा) लोकोत्तम एटले लोकमां उत्तम छे. ते ज कहे छे—(अरिहंता) अरिहंता (लो-
गुत्तमा) लोकोत्तम छे, (सिद्धा) सिद्ध भगवानो (लोगुत्तमा) लोकोत्तम छे, (साहू) मुनिमहाराजाओ (लोगुत्तमा)
लोकोत्तम छे, तथा (केवलपन्नत्तो) केवली भगवंते प्ररूपेलो (धम्मो) धर्म (लोगुत्तमा) लोकोत्तम छे. ३.

चत्तारि सरणं पवज्जामि, अरिहते सरणं पवज्जामि, सिद्धे सरणं पवज्जामि, साहू सरणं पवज्जामि,
केवलपन्नत्तं धम्मं सरणं पवज्जामि ॥ ४ ॥

(चतुरः शरण प्रपद्ये, अर्हतः शरणं प्रपद्ये, सिद्धान् शरणं प्रपद्ये, साधून् शरणं प्रपद्ये, केवलप्रज्ञं
धर्मं शरणं प्रपद्ये ॥ ४ ॥)

(चत्तारि) चारु (सरण) सरण (पवज्जामि) इ अगीकार करु छु, ते ज कहै छै—(अरिहते) अरिहतोनु (सरण)
शरण (पवज्जामि) इ स्वीकारु छु, (सिद्धे सरण पवज्जामि) इ सिद्धोनु शरण स्वीकारु छु, (साहू सरण पवज्जामि) इ
साधुओनु शरण स्वीकारु छुं तथा (केवलपन्न धम्म सरण पवज्जामि) केवलीमगवते प्ररूपेला धर्मनु इ शरण स्वीकारु छु. ४.

इच्छामि पडिक्कमिउ जो मे देवसिओ अइआरो कथो काइओ वाइओ माणसिओ उस्सुत्तो
उम्मगो अकप्पो अकरणिज्जो दुज्झाओ दुव्विचिंतिओ अणायारो अणिच्छियव्वो असमणपाउगो
नाणे दंसणे चरित्ते सुए सामाइए, तिण्हं गुत्तीणं, चउण्ह कसायाणं, पंचण्ह महव्वयाणं, छण्हं जी-
वनिकायाणं, सचण्ह पिडेसणाए, अट्टण्हं पवयणमाऊणं, नवण्हं वभचेरगुत्तीण, दसविहे समण-
धम्मे समणाणं जोगाणं, ज खडिअ जं विराहिअं तस्स मिच्छा मि दुक्कडं ॥ ५ ॥

(इच्छामि प्रतिक्रामितुं यो मया दैवसिकोऽतिचारः कृतः कायिको वाचिको मानसिकः उत्सूत्र उन्मार्गः अकल्प्योऽकरणीयो दुर्ध्यातो दुर्विचिन्तितोऽनाचारोऽनेष्टव्योऽश्रमणप्रयोग्यः ज्ञाने दर्शने चारित्र्ये श्रुते सामायिके, तिसृणां गुप्तीनां, चतुर्णां कषायाणां, पञ्चानां महाव्रतानां, पण्णां जीवनिकायानां, सप्तानां पि-
ण्डैषणानामष्टानां प्रवचनमातृणां, नवानां ब्रह्मचर्यगुप्तीनां, दशाविधे अमणधर्मे अमणानां योगानां, यत् खण्डितं यद्विराधितं तस्य मिथ्या मे दुष्कृतम् ॥ ५ ॥)

(इच्छामि पडिकामिडं) हुं प्रतिक्रमण करवाने-पाछो फरवाने इच्छुं छुं. (जो) जे (मे) में (देवसिम्भो) दिवस-
संबंधी (अह्मारो) अतिचार (कम्भो) कर्षो होय, केवो ? (काह्मो) कायासंबंधी. (बाण-
सिम्भो) मनसंबंधी, (उस्सुत्तो) उत्सवसंबंधी एटले खत्रमां नहीं कहेलो, ए ज कारण माटे (उम्भगो) उन्मार्गसंबंधी,
ए ज कारण माटे (अकप्पो) चरण-करणरूप कल्प जे आचार तेनाथी रहित. ए ज कारण माटे (अकरणिज्जो) नहीं
करवा लायक, (दुज्झाम्भो) दुर्ध्यान करेलो, (दुव्विचित्तिम्भो) दुष्ट रीते विचारेलो, (अणायारो) साधुने नहीं आचरवा
लायक, (अणिच्छियव्वो) नहीं इच्छवालायक तथा (असमणपाउग्गो) साधुने नहीं लायक एवो अतिचार लाग्यो होय
क्यां ? (नाणे) ज्ञानने विषे, (दंसणे) दर्शनने विषे, (चरित्ते) चारित्र्यने विषे, (सुए) श्रुतने विषे तथा (सामाइए)
सामायिकने विषे जे अतिचार लाग्यो होय, तेम ज (तिण्हं गुप्तीणं) त्रण गुप्तिसंबंधी, (चउण्हं कसायाणं) चार कषाय-
संबंधी (पञ्चण्हं महव्वयाणं) पांच महाव्रतसंबंधी, (छण्हं जीवनिकायाणं) छजीवनिकायसंबंधी, (सत्तण्हं पिण्डे-

સચાણ) સાત પ્રકારની વિઢૈયણાસંબધી, (અટ્ટપ્પહ પવયણમાઝણ) આઠ પ્રવચનમાતાસબધી, (નવપ્પહ ચમચેરુણીણ) નવ પ્રકારે વ્રજ્જચર્યની ગુણિસંબધી, (દસવિઢે સમણધમ્મે) દશ પ્રકારના સાધુધર્મસંબધી (સમણાણ જોગાણ) એ સર્વ સાધુઓના યોગેને મધ્યે (જ) જે કાંઈ (હાડિય) દેશથી મળ્યુ હોય તથા (જ) જે કાંઈ (વિરાહિણ) સર્વ પ્રકારે માંગ્યુ હોય (તસ્સ) તે અતિચારસંબધી (મિ) મારુ (દુક્કહ) પાપ (મિચ્છા) મિથ્યા એટલે ફોગટ થાઓ. ૫.

इच्छामि पडिक्कमिउ इरियावहियाए विराहणाए० जाव तस्स मिच्छा मि दुक्कडं ॥ ६ ॥

(इच्छामि प्रतिक्रमिउ ईर्यापथिकाया विराधनायां० यावत् तस्य मिथ्या मे दुक्कृतम् ॥ ६ ॥)

(इच्छामि पडिक्કમિउ) હુ પ્રતિક્રમવાને ઇચ્છુ છુ (ઇરિયાવહિયાએ) રૂપાપથિકીસંબધી (વિરાહણાએ) વિરાધનાને વિષે જે અતિચાર લાગ્યો હોય (અહીં ઇરિયાવહી આપા ચોલવા) પછી (તસ્સ) તે અતિચારસંબધી (મિ) મારુ (દુક્કહ) પાપ (મિચ્છા) મિથ્યા થાઓ

इच्छामि पडिक्कमिउ पगामसिज्जाए निगामसिज्जाए संथाराउवट्ठणाए परिथट्ठणाए आउंटणाए पसारणाए छप्पईसघट्ठणाए कूइए कक्कराईए छीए जंभाइए आमोसे ससरकामोसे आउलमाउ लाए सोअणवत्तिआए इत्थीविप्परिआसिआए दिट्ठीविप्परिआसिआए मणविप्परिआसिआए पाण- भोअणविप्परिआसिआए जो मे देवसिआो अईआरो कआो तस्स मिच्छामि दुक्कडं ॥ ७ ॥

(इच्छामि प्रतिक्रामितुं प्रकामशय्यया निकामशय्यया संस्तारकोद्वर्तनया परिवर्तनया आकुञ्चनया प्रसारणया षट्पदीसंघटनया कूजिते कर्करापिते ज्ञुते जुम्भिते आमर्षे सरजस्कामर्षे आकुलाकुलया स्वप्न-
त्ययया स्त्रीविपर्यासिक्या दृष्टिविपर्यासिक्या मनोविपर्यासिक्या पानभोजनविपर्यासिक्या यो मया दैव-
सिकोऽतिचारः कृतः तस्य मिथ्या मे दुष्टकृतम् ॥ ७ ॥)

(इच्छामि पडिकामिडं) हुं ते अतिचारोथी प्रतिक्रमवाने-पाछो करवाने इच्छुं छुं. ते अतिचारो क्या ? ते कहे छे—
(पगामसिजाए) प्रकाम पटले अस्यंत अर्थात् रात्रिना चार पहोरसुधी सुवावडे करीने अथवा विहारना श्रमथी दिवसे
पण सुवावडे करीने अथवा अधिक उपकरणवाळा संथारावडे करीने, तथा (निगामसिजाए) हेमशा ते ज प्रकामशय्याए
करीने, तथा (संथाराउवट्ट्याए) संथाराने विषे डावा पासाथी जमणे पासे फरवावडे करीने, तथा (परियट्ट्याए)
जमणा पासाथी डावे पासे फरवावडे करीने, तथा (आउंट्याए) हाथ-पग विगेरे अंग संकोचवावडे करीने, तथा (पसार-
णाए) अंग प्रसारवावडे करीने, आ सर्व क्रियाओ पुंज्या विना करवाथी अतिचार लागे छे; तथा (छप्पईसंधट्ट्याए) जू
विगेरेने आविधिथी संघट्ट-स्पर्श करवावडे करीने जे अतिचार लाग्यो होय, तथा (कूइए) उघाडे मुखे खांसी करे सते,
तथा (ककराईए) कचकच शब्द करती शय्या सते, तथा (छीए) उघाडे मुखे छींक खाधे सते, तथा (जंभाइए)
उघाडे मुखे बगासुं खाधे सते, तथा (आमोसे) अविधिए पुंज्या विना भूमि विगेरेनो हाथवडे स्पर्श करे सते, तथा (स-
सरस्कामोसे) रजवाळी पृथ्वी विगेरेने पुंज्या विना स्पर्श करे सते जे अतिचार लाग्यो होय, तथा सुता थका (सोथणव-

पिआए) स्वमना निमित्तवाळी (आउलमाउलाए) आकुळव्याकुळताए करीने एटले स्त्री आदिकना मोगे अने विवाह तथा युद्धादिकनी सामग्रीना स्पर्शथी उत्पन्न थयेली आकुळव्याकुळताए करीने जे अतिचार लाग्या होय, तथा (इत्थीविप्परियासिआए) स्त्रीना विपर्यासथी एटले (स्वमादिकमां) मैथुन सेववाथी उत्पन्न थयेली, तथा (दि-ट्टोविप्परियासिआए) दृष्टिना विपर्यासथी एटले स्त्री विगेरेने रागदृष्टिए जोवाथी उत्पन्न थयेली, तथा (मणविप्परिआसिआए) पान मनना विपर्यासथी एटले स्त्रीने देखी मननो विकार थवाथी उत्पन्न थयेली, तथा (पाणभोअणविप्परिआसिआए) पान अने भोजननो विपर्यास एटले रात्रिए पानभोजन करवानी इच्छाथी उत्पन्न थयेली आकुळव्याकुळतावेडे करीने (जो जे (मे) में (देवसिओ) दिवससबधी (अइआरो) अतिचार (कओ) कर्यो होय (तस्म) तेनु (दुक्कड) दुष्कृत-पाप (मे) मारे (मिच्छा) मिथ्या थाओ-ते अतिचारसबधी मारुं पाप मिथ्या थाओ. ७.

इहे गोचरीना अतिचारो कहे छे

पडिक्कमामि गोचरचरिआए भिस्कायरिआए उग्घाडकवाडउग्घाडणाए साणावच्छादारासंधट-
णाए मंडीपाहुडियाए वलिपाहुडियाए ठवणापाहुडियाए सकिए सहसागारिए अणेसणाए (पाणेस
णाए) पाणभोअणाए वीअभोअणाए हरिअभोअणाए पच्छाकम्मिआए पुरेकम्मिआए अदिट्टुहडाए

१ आ पद फेटलाक मूल प्रथोमां लभ्य छे परतु पूर्व टीकाकारे तथा वालावबोधकार श्रीज्ञानविमलसूरीश्वरे आ पदनी व्याख्या करी नथी

દગસંસટુહડાણ રયસંસટુહડાણ પારિસાહણિઆણ પારિટ્ટાવણિઆણ ઓહાસણભિક્ષાણ જં ઉગમેણં
ઉપ્પાયણેસણાણ અપરિસુદ્ધં પહિગહિં અં પરિભુતં વા જં ન પરિટ્ટાવિં અં તસ્સ મિચ્છા મિ દુદ્ધં ॥ ૮ ॥

(પ્રતિક્રમામિ ગોચરચર્યાયાં ભિચ્ચાચર્યાયાસુદુધાટકપાટોદુધાટનયા શ્વત્સવારકસંઘટ્ટનયા મળ્હી-
પ્રામૃતિકયા ચલિપ્રામૃતિકયા સ્થાપનાપ્રામૃતિકયા શક્કિતે સહસાકારિકેડનેષણયા (પાનૈષણયા) પ્રાણિભો-
જનયા બીજભોજનયા હરિતભોજનયા પચ્ચાત્કર્મિકયા પુરઃકર્મિકયાડહટાહુતયા ઉવકસંસટુટાહુતયા રજઃસં-
સટુટાહુતયા પારિસાટનિકયા (પારિશાત્તનિકયા) પારિષ્ઠાપનિકયા ઓહાસનાભિક્ષયા યત્ ઉદ્ગમેન ઉત્પાદને-
પણયાડપરિશુદ્ધં પ્રતિગૃહીતં પરિભુતં વા યન્ન પરિષ્ઠાપિતં તસ્ય મિથયા મે દુષ્કૃતમ્ ॥ ૮ ॥)

(ગોચરચરિઆણ) ગાયના ચરવાની જેવી જે ચર્યા-ફરવું તે ગોચરચર્યા તેને વિષે તથા ((મિક્ષાયરિઆણ) મિચ્ચા-
ચર્યાને વિષે મને જે અતિચાર લાગ્યો હોય તેને (પહિક્કમામિ) હું પહિક્કમું છું—આલોવું છું. ગોચરીમાં અતિચાર શી રીતે
થાય ? તે ઉપર કહે છે—(ઉગ્ધાહકવાહલગ્ધાહણાણ) કાંઈક ઢાંકેલા કમાડને પુંડ્યા વિના ઉગાહવાવડે કરીને, તથા
(સાયાવચ્છાદારાસંઘટ્ટણાણ) કુતરો, વાઘરડો અને વાઠકના સંઘટ્ટાણ કરીને, તથા (મંડીપાહુહિયાણ) ઢાંકણી કે વીંજા
પાત્રમાં પ્રથમ ભાત વિગેરે કાઢીને જે અપાય તે મંડીપ્રામૃતિકા કહેવાય છે તે વડે કરીને, તથા (ચલિપાહુહિયાણ) ચારે
દિશામાં અથવા અગ્નિમાં પ્રથમ ચઢિદાન નાંચીને પછી જે મિચ્ચા આપે તે ચલિપ્રામૃતિકા કન્યે નહીં તેથી તેવડે કરીને, તથા

(ठवणापाहुडिआए) भिक्षुकोने माटे जुदी स्थापन करी राखेली भिक्षा कल्पे नहीं छतां ते लेवावडे करीने, तथा (सार्किए) आधाकर्मादिकनी शक्कावाळी भिक्षा ग्रहण करवावडे करीने, तथा (सहसागारिए) सहसात्कारे—उतावळे अकल्पनीय लेवावडे करीने थयेली जे (अण्येसणाए) अनेपणा तेवडे करीने, तथा (पाणभोअणाए) जे भोजनमां लेता के देतां प्राणीओनी विराधना थाय एवी मिधावडे करीने, तथा (वीअभोअणाए) जे भोजनमां बीजनी विराधना थाय एवी भिक्षावडे करीने, तथा (हरिअभोअणाए) जे भोजनमां हरित वृण (लीला वृण) नो सघट्टो यत्ता होय एवी भिक्षा लेवावडे करीने, तथा (पन्थाकम्मिआए) भिक्षा आप्या पछी काचा जळवडे बहोरावनारे हाथ विगेरे घोवार्थी पश्चात्कर्मा लागे छे एवी क्रिया जे भिक्षा लेतां लागे तेवडे करीने, तथा (पुरेकम्मिआए) भिक्षा आप्या पहेलां हाथ विगेरे घोवे ते पुरःकर्म कहेवाय छे तेवी भिक्षावडे करीने, तथा (अदिट्टहडाए) घरनी अदर रहेली वस्तु जोया विना आणी होय ते लेवावडे करीने, तथा (दग-ससट्टहडाए) जळना स्पर्शवाळी आणेली भिक्षा लेवावडे करीने, तथा (रयससट्टहडाए) रजना स्पर्शवाळी आणेली भिक्षा लेवावडे करीने, तथा (पारिसाडणिए) अन्नना कणीया अथवा घी विगेरेना विंदु पडता होय एवी भिक्षा लेवावडे करीने, तथा (पारिहावणियाए) देवाना पात्रमां अकल्प्य वस्तु रहेली होय ते काढी नांखीने ते पात्रवडे जे भिक्षा आप्ये ते लेवावडे करीने, तथा (ओहासणभिरुआए) कोइ पण वस्तु मागीने लेवी ते ओहासण कहेवाय छे, एवी भिक्षा लेवावडे करीने तथा (ज) जे कांइ वस्तु (उगमेण) आधाकर्मादिक उद्गमना दोये करीने तथा (उप्पायण्येसणाए) धात्री आदि उत्पादनाना दोये करीने तथा शकितादि पण्याना दोये करीने (अपरिसुद्ध) अशुद्ध थयेली होय ते (परिगहिअ) मे ग्रहण

करी होय (परिपुत्रं वा) अथवा खाधी-वापरी होय तथा (जं न परिद्विविभं) जे वस्तु परठवा योग्य होय छतां न परठवी (वापरी) होय तेवडे जे अतिचार उत्पन्न थया (तस्स मिच्छा मि दुक्कडं) ते अतिचारसंबंधी माहं दुष्कृत-पाप मिथ्या थाओ. ८.

पडिक्कमामि चाउक्कालं सज्जायस्स अकरणायाए, उभयोकालं भंडोवगरणास्स अप्पडिलेहणाए दुप्पडिलेहणाए अप्पमज्जणाए दुप्पमज्जणाए अइक्कमे वइक्कमे अइयारे अणायारे जो मे देवसिओ अइआरो कओ तस्स मिच्छा मि दुक्कडं ॥ ९ ॥

(प्रतिक्रमामि चतुःकालं स्वाध्यायस्य अकरणेन, उभयकालं भाण्डोपकरणस्याप्रतिलेखनया, दुःप्र-
तिलेखनयाऽप्रमार्जनया दुःप्रमार्जनयाऽतिक्रमे व्यतिक्रमेऽतिचारेऽनाचारे यो मया दैवसिकोऽतिचारः कृत-
स्तस्य मिथ्या मे दुष्कृतम् ॥ ९ ॥)

(पडिक्कमामि) हुं ते अतिचारने पडिक्कं छुं. क्या अतिचार ? (चाउक्कालं) चार काळ एटले दिवसना पहेला बे अने रात्रिना छेळा बे एम चार पडोरेने विषे (सज्जायस्स) स्वाध्याय करवो जोइए ते खूब पौरुषीने विषे (अकरणायाए) नहीं करवावडे करीने जे अतिचार लाग्या होय, तथा (उभयो कालं) बे काळ एटले दिवसनी पहेली तथा छेळी पोरसीने विषे (भंडोवगरणास्स) वस्त्र-पात्रादिक भांडोपकरणानी (अप्पडिलेहणाए) पडिलेहणा नहीं करवावडे करीने एटले मूळथी ज दृष्टिवाडे नहीं जोवावडे करीने, तथा (दुप्पडिलेहणाए) दुष्प्रतिलेखनावडे करीने एटले सारी रीते नहीं जोवाए करीने, तथा

(અપ્પમજ્ઞાણ) રજોહરણાદિકથી પ્રમાર્જન નહીં કરવાવડે કરીને, તથા (દુપ્પમજ્ઞાણ) દુષ્પ્રમાર્જનવડે કરીને એટલે વિધિ-રહિત જેમ તેમ ઓછું-વધતું પ્રમાર્જન કરવાવડે કરીને મેં જે અતિચાર કર્યા હોય, તથા (અદ્ધકમે) અતિક્રમને વિષે, (વદ્ધકમે) વ્યતિક્રમને વિષે, (અદ્ધારે) અતિચારને વિષે અને (અણાયારે) અનાચારને વિષે (જો) જે (મે) મેં (દેવસિદ્ધો) દિવસ-સવધી (અદ્ધારો) અતિચાર (કઓ) કર્યા હોય (તસ્સ મિચ્છા મિ દુક્કહ) તે અતિચારસવધી મારુ દુષ્કૃત મિથ્યા યાઓ. અહીં અતિક્રમ વિગેરેનું સ્વરૂપ આ પ્રમાણે જાણવું-આધાકર્માદિક દોષવાળા આહારમાટે નિમગ્ન કરે સતે તે લેવાની દૃષ્ટા જણાવવાથી અતિક્રમ થાય છે, લેવા જતાં વ્યતિક્રમ થાય છે, લીધે સતે અતિચાર થાય છે અને મોજનને માટે હાથમાં કબલ ગ્રહણ કરે સતે અનાચાર થાય છે ૯. (આ પ્રમાણે દરેક ચાવતમાં અતિક્રમાદિકનો અર્થ સમજવો). આ અતિચાર સંતેપથી એક પ્રકારે છે અને વિસ્તારથી અનેક પ્રકારે છે, તેમાં એક પ્રકારથી બારમીને કેટલાક પ્રકારો કહે છે -

પડિક્કમામિ એગવિદ્દે અસંજમે ॥ ૧૦ ॥

(પ્રતિક્રમામિ એગવિધેડસંયમે ॥ ૧૦ ॥)

(એગવિદ્દે) એક પ્રકારના (અસંજમે) અવિરતરૂપ અસયમને વિષે (પડિક્કમામિ) હુ પડિક્કમુ છું-પાછો ફરુ છું, અર્થાત્ એક પ્રકારના અસયમને વિષે મેં જે અતિચાર કર્યા હોય તે સંવધી મારુ દુષ્કૃત મિથ્યા યાઓ. આ રીતે સર્વ ઠેકાણે જાણવું ૧૦.

पडिक्कमामि दोहिं बंधणेहिं रागबंधणेणं दोसबंधणेणं । पडिक्कमामि तिहिं दंडेहिं मण्णदंडेणं वयदंडेणं कायदंडेणं । पडिक्कमामि तिहिं गुत्तीहिं मण्णगुत्तीए वयगुत्तीए कायगुत्तीए । पडिक्कमामि तिहिं सक्खेहिं मायासक्खेणं नियाणसक्खेणं मिच्छादंसणसक्खेणं । पडिक्कमामि तिहिं गारवेहिं इड्डीगारवेणं रसगारवेणं सायागारवेणं ॥ ११ ॥

(प्रतिक्रमामि द्वाभ्यां बन्धनाभ्यां रागबन्धनेन । प्रतिक्रमामि त्रिभिर्दण्डैः मनोवण्डेन वाग्वण्डेन कायदण्डेन । प्रतिक्रमामि तिसृभिर्गुप्तिभिः मनोगुप्त्या वागगुप्त्या कायगुप्त्या । प्रतिक्रमामि त्रिभिः शल्यैः मायाशल्येन निदानशल्येन मिथ्यादर्शनशल्येन । प्रतिक्रमामि त्रिभिर्गौरवैः ऋद्धिर्गौरवेण रसगौरवेण सातगौरवेण ॥ ११ ॥)

(पङ्क्तिमामि) कहेवाशे एवा अतिचारने हुं पङ्क्तिमुं छुं. ते अतिचारने ज बतावे छे.—(दोहि बंधणेहिं) बे बंधन-
वडे करीने जे अतिचार लाग्या होय, ते बे बंधन कहे छे—(रागबंधणेणं) रागना बंधनवडे करीने, तथा (दोसबंधणेणं)
द्वेषना बंधनवडे करीने; तथा (पङ्क्तिमामि) हुं पङ्क्तिमुं छुं (तिहिं दंडेहिं) त्रण दंडवडे करीने एटले के (मणदंडेणं)
मनदंडवडे करीने, (वयदंडेणं) वचनदंडवडे करीने अने (कायदंडेणं) कायदंडवडे करीने जे अतिचार थया होय; तथा
(पङ्क्तिमामि) हुं पङ्क्तिमुं छुं (तिहिं गुत्तीहिं) त्रण गुप्तिवडे करीने एटले (मणगुत्तीए) मनगुप्तिवडे करीने, (वयगुत्तीए)

वचनगुप्तिवढे करीने अने (कायगुप्तीए) कायगुप्तिवढे करीने (ते प्रमाणे गुप्त न रहेवाची) जे अतिचार थया होय; तथा
 (पडिक्कमामि) हु पडिक्कमु छु (तिहिं सझेहि) त्रण शन्यवढे करीने पटले (मायामझेण) मायाशन्यवढे करीने, (नियाण-
 सझेण) निदानशन्यवढे करीने अने (मिच्छादसणसझेण) मिथ्यादर्शनशन्यवढे करीने जे अतिचार कर्पा होय; तथा
 (पडिक्कमामि) हु पडिक्कमु छु (तिहिं गारवेहि) त्रण मारवढे करीने पटले (इड्ढीमारवेणं) अद्विगारवे करीने, (रसमार-
 वेण) रसमारवे करीने अने (सायामारवेण) सातामारवे करीने मारावढे जे अतिचार कराया होय ते अतिचारसबवी
 मारु दुष्कृत मिथ्या थाद्यो. ११

पडिक्कमामि तिहिं विराहणाहिं नाणविराहणाए दसणविराहणाए चरित्तविराहणाए । पडिक्क-
 मामि चउहिं कसाएहिं कोहकसाएणं माणकसाएणं लोहकसाएणं । पडिक्कमामि
 चउहिं सणाहिं आहारसणाए भयसणाए मेहुणसणाए परिगहसणाए । पडिक्कमामि चउहिं वि-
 कहाहिं इत्थिकहाए भत्तकहाए देसकहाए रायकहाए । पडिक्कमामि चउहिं ज्ञाणेहिं अट्ठेणं ज्ञाणेणं
 रुद्धेण ज्ञाणेण धम्ममेणं ज्ञाणेण सुक्खेणं ज्ञाणेण ॥ १२ ॥

(प्रतिक्रमामि तिसुखिर्विराधनाभिः ज्ञानविराधनया दर्शनविराधनया चारित्रविराधनया । प्रतिक्र-

ममि चतुर्भिः कषायैः क्रोधकषायेण मानकषायेण मायाकषायेण लोभकषायेण । प्रतिक्रमामि चतुसृभिः
संज्ञाभिः आहारसंज्ञया भयसंज्ञया मैथुनसंज्ञया परिग्रहसंज्ञया । प्रतिक्रमामि चतसृभिः विकथाभिः स्त्री-
कथया भक्तकथया देशकथया राजकथया । प्रतिक्रमामि चतुर्भिर्ध्यानैः आर्त्तेन ध्यानेन रौद्रेण ध्यानेन
ध्यानेन शक्लेन ध्यानेन ॥ १२ ॥)

(પડિક્કમામિ) હું પડિકમું છું (તિહિં વિરાહણાહિં) અથા વિરાધનાઈ કરીને ઇટલે (નાળવિરાહણાઈ) જ્ઞાનની વિ-
રાધનાઈ કરીને, (દંસણવિરાહણાઈ) દર્શન ઇટલે સમક્તિની વિરાધનાઈ કરીને અને (ચરિત્તવિરાહણાઈ) ચારિત્રની વિ-
રાધનાઈ કરીને જે અતિચાર મને લાગ્યા હોય; તથા (પડિક્કમામિ) હું પડિકમું છું (ચઉહિં કસાઈહિં) ચાર કપાયવહે
કરીને ઇટલે (કોહકસાઈ) ક્રોધ કપાયવહે કરીને, (માણકસાઈ) માન કપાયવહે કરીને, (માયાકસાઈ) માયા
કપાયવહે કરીને અને (લોહકસાઈ) લોભ કપાયવહે કરીને જે મને અતિચાર લાગ્યા હોય; તથા (પડિક્કમામિ) હું
પડિકમું છું (ચઉહિં સણાહિં) ચાર સંજ્ઞાવહે કરીને ઇટલે (આહારમણાઈ) આહારસંજ્ઞાવહે કરીને, (મયસણાઈ) મ-
યસંજ્ઞાવહે કરીને, (મેદુળસણાઈ) મૈથુનસંજ્ઞાવહે કરીને અને (પરિગ્રહસણાઈ) પરિગ્રહસંજ્ઞાવહે કરીને જે મને અતિચાર
લાગ્યા હોય; તથા (પડિક્કમામિ) હું પડિકમું છું (ચઉહિં વિકહાહિં) ચાર વિકથાવહે કરીને ઇટલે (રૂથિકહાઈ) રૂ-
થીકથાવહે કરીને, (મત્તહાઈ) મોજનની કથાવહે કરીને, (દેસકહાઈ) દેશની કથાવહે કરીને અને (રાજકહાઈ) રા-
જ્યની કથા કરવાવહે કરીને મને જે અતિચાર લાગ્યા હોય; તથા (પડિક્કમામિ) હું પડિકમું છું (ચઉહિં જ્ઞાણેહિં)

चार ध्यानવહે કરીને (અટ્ટેણ જ્ઞાણેણ) આર્તધ્યાન કરવાવહે કરીને, (રૂઢેણ જ્ઞાણેણ) રૌદ્રધ્યાન ધ્યાવાવહે કરીને, (ધર્મેણ જ્ઞાણેણ) ધર્મધ્યાન નહીં ધ્યાવાવહે કરીને અને (સુક્ષ્મેણ જ્ઞાણેણ) શુક્લધ્યાન નહીં ધ્યાવાવહે કરીને જે અતિચાર મારાથી કરાયા હોય તે અતિચારમચવી મારુ દુષ્કૃત મિથ્યા થાઓ. ૧૨

પડિક્કમામિ પચહિં કિરિયાહિં કાઢ્યાએ અહિગરણિયાએ પાડસિઆએ પારિતાવણિઆએ પાણા-
ઢવાયકિરિઆએ ॥ ૧૩ ॥

(પ્રતિક્રમમામિ પચ્ચમિઃ ક્રિયામિ કાયિકયા અધિકરણિકયા માદ્ધેપિકયા પારિતાપનિકયા પ્રાણાતિ-
પાતક્રિયયા ॥ ૧૩ '૧)

(પડિક્કમામિ) ૬ પડિકમુ છુ (પંચહિં કિરિઆહિં) પાંચ પ્રકારની ક્રિયા કરવાવહે કરીને એટલે (કાઢ્યાએ) કાયાથી થતી ગમનાદિક ક્રિયા કરવાવહે કરીને, (અહિગરણિયાએ) સુજ્ઞાદિ શસ્ત્રરૂપ અધિકરણથી થતી ક્રિયા કરવાવહે કરીને, (પાડસિઆએ) ઝીવ અને અઝીવડપર દ્વેષરૂપ ક્રિયા કરવાવહે કરીને, (પારિતાવણિઆએ) પોતાને અથવા પરને સતપ ઉપજાવનારી ક્રિયા કરવાવહે કરીને તથા (પાણાઢવાયકિરિઆએ) પ્રાણાતિપાત-ઝીવહિંસારૂપ ક્રિયા કરવાવહે કરીને મારાથી જે અતિચાર થયા હોય તે અતિચારસવધી મારુ દુષ્કૃત મિથ્યા થાઓ ૧૩

પડિક્કમામિ પચહિં કામગુણેહિં સદ્દેણ રૂઢેણ રસેણ ગંધેણ પાસેણ ॥ પડિક્કમામિ પચહિં મહ-

व्यवहारे पाण्डवायाओ वेरमणं मुसावायाओ वेरमणं अदिन्नादाणाओ वेरमणं मेहुणाओ वेरमणं
 पडिक्कामाभि पंचहिं समिईहिं इरियासमिईए भासासमिईए एसासासमिईए ॥ १४ ॥
 परिगहाओ वेरमणं । पडिक्कामाभि पंचहिं समिईहिं इरियासमिईए भासासमिईए पञ्चभिर्महाव्रतैः
 आयाणभंडमत्तनिखेवणासमिईए उच्चारपासवणखेलजल्लसिंघाणपारिठ्ठावणिआसमिईए । प्रतिक्रमामि
 (प्रतिक्रमामि पञ्चभिः कामगुणैः शब्देन रूपेण रसेन गन्धेन स्पर्शेन । प्रतिक्रमामि पञ्चभिर्महाव्रतैः
 प्राणातिपाताद्विरमणं मृषावादाद्विरमणमदत्तादानाद्विरमणं मैथुनाद्विरमणं भाण्डमात्रादाननिक्षेपणासमित्या
 पञ्चभिः समितिभिः इर्यासमित्या भासासमित्या ॥ १४ ॥)
 उच्चारप्रसवणखेलजल्लसिंघाणपारिठ्ठापनिकासमित्या पांच प्रकारना शब्दादिक कामरूपी गुणोवडे एटले (सदेखं)
 (पडिक्कामाभि) हुं पडिक्कं छुं. (पंचहिं कामगुणेहिं) पांच प्रकारना शब्दादिक कामरूपी गुणोवडे एटले (सदेखं)
 शब्दवडे करीने, (रूपेण) रूपवडे करीने, (रसेण) रसवडे करीने, (गंधेण) गंधवडे करीने तथा (पडि-
 करीने आ पांचि इंद्रियोना विषयोए करीने निषिद्ध आचरण विगैरे करवाथी मने जे अतिचार लाग्या होय; तथा (प्राणातिपातथी
 कामाभि) हुं पडिक्कं छुं (पंचहिं महव्वएहिं) पांच महाव्रतोए करीने एटले (पाणाइवायाओ वेरमणं) अदत्तादान
 एटले जीवहिंसाथी विरमणु-निवर्तेवुं, (मुसावायाओ वेरमणं) मृषावादथी विरमणुं, (अदिन्नादाणाओ वेरमणं) आ पांच
 (चोरी)थी विरमणुं, (मेहुणाओ वेरमणं) मैथुनथी विरमणुं अने (परिगहाओ वेरमणं) परिग्रहथी विरमणुं.

महाव्रताने विषे कांइ निषिद्ध आचरण करवार्थी मने जे अतिचार लाग्या होय; तथा (पडिक्कामाभि) हु पडिक्कामाभि (पचहिं समिर्हि) पांच समितिए करीने एटले (हरियासमिर्हि) हरियासमिर्हि (मासासमिर्हि) मासासमिर्हि करीने, (एसखासमिर्हि) एसखानसमितिए करीने, (आयाणमडमत्तनिस्केवणासमिर्हि) मांडमात्र-पात्रादिनुं ग्रहण तथा मऊनुं ए सबवी समितिए करीने तथा (उच्चारपासवणखेलजङ्घसिंघाणपारिद्धावणिआसमिर्हि) बढीनीति, लघुनीति, खेल-श्लेषम, जङ्घ-शरीरनो मेल अने सिंघाण-नासिकानो मेल विगेरे परठववानी समितिए करीने-आ पांचे समिति पाळवामां प्रमादादिकने लीधे जे काइ भाराथी अतिचार थया होय ते अतिचारसबधी मारुं दुष्कृत मिथ्या थाम्मो. १४

पडिक्कामाभि छहिं जीवनिक्काएहिं पुढविकाएणं आउकाएणं तेउकाएणं वाउकाएणं वणस्सइ-काएणं तसकाएण । पडिक्कामाभि छहिं लेसाहिं किन्हलेसाए नीललेसाए काउलेसाए तेउलेसाए पउमलेसाए सुक्कलेसाए । पडिक्कामाभि सत्तहिं भयट्टाणेहिं ॥ १५ ॥

(प्रतिक्रमामि पड्भिः जीवनिकायैः पृथ्वीकायेन अप्कायेन तेजस्कायेन वायुकायेन वनस्पतिकायेन न्सकायेन । प्रतिक्रमामि पड्भिः लेश्याभिः कृष्णलेश्यया नीललेश्यया कापोतलेश्यया तेजोलेश्यया पद्मलेश्यया सुक्कलेश्यया । प्रतिक्रमामि सप्तभिर्भयस्थानैः ॥ १५ ॥)

(पडिक्कामाभि) हु पडिक्कामाभि (छहिं जीवनिक्काएहिं) छ जीवनिकाये करीने एटले (पुढविकाएण) पृथ्वीकाये करीने,

(આડકાણું) અપ્રકાયે કરીને, (તેડકાણું) તેજસ્કાયે કરીને, (વાડકાણું) વાયુકાયે કરીને, (વણસ્સકાણું) વનસ્પતિકાયે કરીને અને (તસકાણું) ત્રસકાયે કરીને અર્થાત્ આ છકાયના સંબંધમાં પ્રતિષિદ્ધ આચરણ કરવાથી- તે જીવોને કીલામણા વિગેરે ઉપજાવવાથી મને જે અતિચાર લાગ્યા હોય; તથા (પડિકમામિ) હું પડિકમું છું (છહિં લેસાહિં) છ લેશ્યાવડે કરીને એટલે (કિન્હલેસાણું) કૃષ્ણલેશ્યાણું કરીને, (નીલલેસાણું) નીલલેશ્યાણું કરીને, (કાડ-લેસાણું) કાપોતલેશ્યાણું કરીને, (તેડલેસાણું) તેડોલેશ્યાણું કરીને, (પડમલેસાણું) પડમલેશ્યાણું કરીને અને (સુક્કલેસાણું) સુક્કલેશ્યાણું કરીને, આમાં પહેલી ત્રણ લેશ્યાણું આચરણ કરવાણું કરીને અને છેલ્લી ત્રણ લેશ્યાણું આચરણ નહીં કરવાણું કરીને જે મને અતિચાર લાગ્યા હોય; તથા (પડિકમામિ) હું પડિકમું છું (સત્તહિં મયદ્વાણેહિં) સાત મયનાં સ્થાનોવડે કરીને મારાથી જે કાંઈ અતિચાર થયા હોય તે અતિચારસંબંધી મારું દુષ્કૃત મિથ્યા થાઓ. તે સાત મય આ પ્રમાણે-આલોક મય, પરલોક મય, આદાન મય, અકસ્માત્ મય, મરણ મય, અકીર્તિ-અપયશ મય અને આજીવિકા મય. ૧૫.

અટ્ટહિં મયદ્વાણેહિં । નવહિં વંમચેરગુત્તીહિં । દસત્રિહે સમણધર્મમે ॥ ૧૬ ॥

(અટ્ટહિં મયદ્વાણેહિં) અટ્ટહિં મયદ્વાણેહિં ॥ ૧૬ ॥

(અટ્ટહિં મયદ્વાણેહિં) આઠ મદનાં સ્થાનવડે કરીને જે અતિચાર લાગ્યા હોય તે સંબંધી મારું દુષ્કૃત મિથ્યા થાઓ એમ સર્વત્ર જાણવું. મદના આઠ પ્રકાર આ પ્રમાણે-જાતિમદ, કુલમદ, રૂપમદ, વલમદ, લાભમદ. શ્રુતમદ, તપમદ અને યેશ્વર્યમદ; તથા (નવહિં વંમચેરગુત્તીહિં) નવ પ્રકારની વ્રત્તચર્યની ગુપ્તિ પાલ્કવામાં પ્રમાદથી જે અતિચાર લાગ્યા હોય, તે નવ પ્રકારની

ब्रह्मचर्यशुद्धि आ प्रमाणे-स्त्री, पशु અને નપુમકવાળી વસતિ ન સેવવી ૧. એકલી સ્ત્રીસાથે અથવા સ્ત્રીસંબધી કથા ન કરવી ૨. સ્ત્રીની સાથે એક આસને બેસવું નહીં અથવા સ્ત્રી ડ્યાં બેઠી હોય તે સ્થાને બે ઘડી થયા પહેલાં બેસવું નહીં ૩. સ્ત્રીઓના અવયવો જોવા નહીં ૪, મંત્રિને આતરે રહેલી સ્ત્રીના મોહકારક શબ્દો સાંભળવા નહીં ૫. સ્ત્રીની સાથે પૂર્વે જે ક્રીડાદિક કર્યું હોય તે સમારવું નહીં ૬. પ્રણીત મોજન-સ્તિગ્ધ આહાર કરવો નહીં ૭. અત્યંત આહાર કરવો નહીં ૮. તથા શરીરની વિભૂષા કરવી નહીં ૯, તથા (દસવિઠે સમળધમ્મે) દશ પ્રકારના સાધુધર્મમાં જે કાંઈ અતિચાર લાગ્યા હોય. દશ પ્રકાર શા પ્રમાણે-ચાંતિ (ચમા), માર્દવ (મૃદુતા-નિરભિમાનતા), આર્જવ (સરલતા), શુક્તિ (નિર્લોભતા), તપ, સંયમ, સત્ય, શૌચ (અર્ચાર્ય), અપરિગ્રહ અને બ્રહ્મચર્ય. ૧૬

પગારસહિં ઉવાસગપડિમાહિં ॥ ૧૭ ॥

(પગારદશાભિઃ ઉપાસકપ્રતિમાભિઃ ॥ ૧૭ ॥)

(પગારસહિં ઉવાસગપડિમાહિં) અગ્યાર ઉપાસકની-શ્રાવકની પ્રતિમાવડે કરીને ઇટલે તે પ્રતિમા આશ્રી કહેવા-કારવવામાં ફેરફાર થવાથી કાંઈ પણ અતિચાર લાગ્યા હોય. તે પ્રતિમા આ પ્રમાણે-પહેલી સમકિત પ્રતિમા-તેમાં એક માસ સુધી અતિચાર રહિત સમકિત પાઠે ૧. ત્રીજી વ્રતપ્રતિમા-તેમાં બે માસ પહેલી પ્રતિમામા કલ્લા ઉપરાંત અતિચારરહિત ત્રાર વ્રતોનું પાલન કરે ૨. ત્રીજી સામાયિક પ્રતિમા-તેમાં પૂર્વે કહેલી ક્રિયાસહિત ત્રણ માસ સુધી વષ્ટે કાલ નિરતિચાર સામાયિકસહિત પ્રતિક્રમણ કરે ૩. ચોથી પૌષ્ઠપ્રતિમા-તેમાં પૂર્વની ક્રિયાસહિત ચાર માસ સુધી ચાર પર્વોને વિષે ઇટલે બે આઠમ અને બે

ચૌદશે નિરતિચાર પૌષધ કરે ૪. પાંચમી પ્રતિમા નામની પ્રતિમા-તેમાં પૂર્વોક્ત ક્રિયાસહિત પાંચ માસ સુધી પૌષધને દિવસે રાત્રે દોપરાહિત કાચોત્સર્ગ કરે, પાંચ માસ સુધી સ્નાન નં કરે, રાત્રે ચતુર્વિધ આહારનો ત્યાગ કરે, દિવસે વ્રહ્મચર્ય પાઠે અને રાત્રિએ મૈથુનનો પરિમાણ કરે, પણ પૌષધ હોય ત્યારે તો રાત્રિએ પણ સર્વથા વ્રહ્મચર્ય પાઠે ને કાચોત્સર્ગ કરે ૫. છઠી વ્રહ્મચર્ય પ્રતિમા-તેમાં પૂર્વોક્ત ક્રિયાસહિત છ માસસુધી રાત્રિ-દિવસ નિરતિચાર વ્રહ્મચર્ય પાઠે અને કચ્છ ધારણ કરે ૬. સાતમી સચિત્તવર્જન પ્રતિમા-તેમાં પૂર્વોક્ત ક્રિયાસહિત સાત માસસુધી સચિત્ત આહારનો ત્યાગ કરે ૭. આઠમી આરંભ-વર્જન પ્રતિમા-તેમાં પૂર્વોક્ત ક્રિયાસહિત આઠ માસસુધી પોતે કાંઈ પણ આરંભ-સમારંભ કરે નહીં ૮. નવમી પ્રેષ્યવર્જન પ્રતિમા-તેમાં પૂર્વોક્ત ક્રિયાસહિત નવ માસસુધી બીજાપાસે પણ આરંભ કરાવે નહીં ૯. દશમી ઉદ્દિષ્ટવર્જન પ્રતિમા-તેમાં પૂર્વની ક્રિયાસહિત દશ માસસુધી પોતાને ઉદ્દેશીને કરેલો આહારાદિક ગ્રહણ ન કરે ૧૦. અગ્યારમી સાધુભૂત સાધુ જીવી પ્રતિમા-તેમાં પૂર્વોક્ત ક્રિયાસહિત અગ્યાર માસસુધી મસ્તકે મુંડિત થઈ અથવા લોચ કરી અમળની જેમ વિચરે, રજોદ્દરણ અને પાત્રાં રાણે અને પોતાની જાતિમાં વિચરી ભિન્ના માગીને લાય ૧૧. (આ બધી શ્રાવકપણની ઉત્કૃષ્ટ કરણી છે અને તેમાં આગળની પ્રતિમામાં પાછલી બધી તો સાથે રાલવાની જ છે.) ૧૭.

બારસહિં ભિક્ષુપડિમાહિં ॥ ૧૮ ॥

(દ્વાદશભિર્ભિક્ષુપ્રતિમાભિઃ ॥ ૧૮ ॥)

(બારસહિં ભિક્ષુપડિમાહિં) ભિક્ષુની-સાધુની બાર પ્રતિમા આશ્રી કાંઈ અતિચાર થયા હોય, તે પ્રતિમા આ પ્રમાણે-પહેલી

प्रतिमा एक मासनी, तेमां अलेप भोजन ग्रहण करे अने आहारपाणीनी एक दत्ती ग्रहण करे, बीजी के मासनी, तेमां के दत्ती ए रीते वषर्ता सात मासनी, तेमां सात दत्ती ग्रहण करे. आठमी सात अहोरात्रिनी, तेमां चोविहार उपवास करे, गामनी बहार कायोत्सर्ग करे, उद्यानादिक आसने रही उपसर्गो सहन करे नवमी सात अहोरात्रिनी, तेमां उत्कटिकासने अथवा दडासने रहे, चोविहार उपवास करे अने गाम बहार कायोत्सर्ग करी उपसर्ग सहन करे. दशमी सात अहोरात्रिनी, तेमां पूर्वोक्त क्रियासहित गोदोहिकासने रहे अग्यारमी प्रतिमा एक अहोरात्रिनी, तेमां चोविहार छठ करे, गाम बहार कायोत्सर्ग करी उपसर्ग सहन करे बारमी प्रतिमामां चोविहार अष्टम करी एक रात्रि ईषत्प्राग्भारा शिला तरफ एकाग्र दृष्टि राखी कायोत्सर्ग करी उपसर्ग सहन करे. आ बधी प्रतिमामां अतिचाररहित प्रवृत्ति करवानी होय छे आ प्रतिमाउपर अद्या न राखवी बिगरे आश्री अतिचार लागे छे (१८)

तेरसहिं किरिआठाणेहिं ॥ १९ ॥

(त्रयोदशभिः क्रियास्थानैः ॥ १९ ॥)

क्रियाना तेर स्थानको आश्री जे कांइ अतिचार लागो होय, ते स्थानको आ प्रमाणे—अर्थक्रिया-प्रयोजन छते क्रिया करे ते १. अनर्थक्रिया-प्रयोजनविना क्रिया करे ते २ हिंसाक्रिया-आणे मारा स्वजनने मार्यो, हमणा मने मारे छे, भविष्यकाळे मारशे एम घारीने प्रवृत्ति करतां जे क्रिया लागे ते ३ अकस्मात्क्रिया-बीजाने मारतां चचमा बीजो मराय ते ४. दृष्टिविपर्ययासक्रिया-मित्रने शत्रु माननाथी अने शत्रुने मित्र माननाथी जे क्रिया लागे ते ५. मृपाक्रिया-

असत्य बोलवुं ते ६. अदत्तादानक्रिया-अदत्तादान लेवुं ते ७. पोतानुं-कांइ वांकुं बोलवुं न होय छतां मनमां शंका राखीने दुमाय ते अध्यात्मिकीक्रिया ८. अभिमानथी बीजानी हीलना वरतां मानक्रिया ९. थोडो अपराध छतां वधारे दंड आपे ते अमित्रक्रिया १०. कपटथी अन्यने छेतरवो ते मायाक्रिया ११. अत्यंत तुष्णा वधारवी ते लोभक्रिया अथवा कामनो अर्थी पोतानुं रक्षणा करतो बीजाने हण्णे ते लोभक्रिया १२ तथा साधुने मार्गे चालतां जे लागे ते ह्यापथिकी-क्रिया कहेवाय छे १३. (१९)

चउदसहिं भूयगामेहिं । पन्नरसहिं परमाहम्मिण्हिं । सोलसहिं गाहासोलसण्हिं । सत्तर-

सविहे असंजमे ॥ २० ॥

(चतुर्दशभिः भूतग्रामैः । पञ्चदशभिः परमाधार्मिकैः । षोडशभिः गाथाषोडशकैः । सप्तदशविधेऽसंजमे ॥ २० ॥)

(चउदसहिं भूयगामेहिं) चौद प्रकारना भूतग्राम एटले प्राणीसमुदाय तेने आश्री जे कांइ अतिचार लाग्यो होय, तथा (पन्नरसहिं परमाहम्मिण्हिं) पंदर परमाधार्मिकने आश्री एटले तेमना पापनी अनुमोदना विगरे करवार्थी जे कांइ अतिचार लाग्यो होय, तथा (सोलसहिं गाहासोलसण्हिं) छयगडांगसूत्रना सोळ गाथाअध्ययने करीने एटले तेनो पाठ-अभ्यास नहिं करवार्थी जे अतिचार लाग्यो होय, तथा (सत्तरसविहे असंजमे) सत्तर प्रकारना असंजमने आश्रीने जे अतिचार लाग्यो होय. अहीं चौद भूतग्राम आ प्रमाणे छे—सूक्ष्म एकेंद्रिय १, वादर एकेंद्रिय २, द्वींद्रिय ३, त्रींद्रिय ४, चतुरिंद्रिय ५,

सञ्चि पचेंद्रिय ६ अने असञ्चि पचेंद्रिय ७, ए सात पर्याप्ता तथा सात अपर्याप्ता मल्ली त्वौद थाय छे अथवा चौद गुण-
स्थानके वर्तता जीवो चौद प्रकारे जाणवा. पदर परमाधार्मिकनां नाम आ प्रमाणे—अब १, अचरीप २, शाम ३, सबल
४, रुद्र ५, उपरुद्र ६, काल ७, महाकाल ८, असिपत्र ९, घनु १०, कुम ११, वालुक १२, वेतरणी १३, खरस्वर
(घोष) १४ तथा महाघोष १५. सोळ गाथाध्ययननां नाम—स्वसमयपरसमयज्ञ १, वैतालिक २, उपसर्गपरिज्ञा ३,
स्त्रीपरिज्ञा ४, नरकविमक्ति ५, वीरस्तव ६, कुशीलमायाज्ञा ७, वीतरजा ८, धर्ममार्ग ९, समाधि १०, समद्वसरण ११,
आहृतहा १२, ग्रंथाध्ययन १३, सयममार्ग १४, मार्गाध्ययन १५ अने गाथाध्ययन १६. सत्तर प्रकारनो असयम आ
प्रमाणे—पृथ्वीकाय असयम १, अष्काय असयम २, तेजस्काय असयम ३, वायुकाय असयम ४, वनस्पतिकाय असयम
५, द्वीन्द्रिय असयम ६, त्रीन्द्रिय असयम ७, चतुरिन्द्रिय असयम ८, पचेंद्रिय असयम ९, अजीव असंयम (पुस्तकादिकनो
सघट्ट करवो विगेरे) १०, प्रेक्षा असयम ११, उपेक्षा असयम १२, प्रमार्जना असयम १३, पारिष्ठापनिका असंयम १४,
मन असयम १५, वचन असयम १६ अने काय असयम १७. (२०)

अट्टारसविहे अवबे । इगुणवीसाए नायज्झयणेहिं । वीसाए असमाहिट्टाणेहिं ॥ २१ ॥

(अष्टादशाविधेऽब्रह्मणि । एकोनविंशत्या ज्ञाताध्ययनैः । विंशत्याऽसमाधिस्थानैः ॥ २१ ॥)

(अट्टारसविहे अवबे) अट्टार प्रकारना अन्नद्वाना सेवनादिकने विषे, (इगुणवीसाए नायज्झयणेहिं) ओगणीश ज्ञाता-
सूत्रना अध्ययनो पाठ-अभ्यास न करवावढे करीने, तथा (वीसाए असमाहिट्टाणेहिं) वीश असमाधिना स्थानको सेववा-

वडे करीने ज अतिचार लाग्यो होय. अठार प्रकार अन्न—मैथुन आ प्रमाणे—दिव्य अने औदारिकने मन, वचन अने कायाए गुणतां छ भेद थाय, तेने करवुं, करावुं अने अनुमोदवुं ए त्रणे गुणतां अठार भेद थाय छे. ओगणीश ज्ञाता-सूत्रनां अव्ययनो आ छे.—उत्थिप्त १, संघाड २, अंड ३, कुर्म ४, सेलक ५, तुंव ६, रोहिणी ७, मल्लिनाथ ८, माकंदी ९, चंद्रमा १०, दावद्रव ११, उदक १२, मंडूक १३, तेतलीपुत्र १४, नंदीफल १५, अपरकंका १६, आर्कीर्णक १७, सुंसुमार १८ अने पुंडरीक १९. वीश असमाधिना स्थान आ छे.—उतावळुं चालवुं १, अप्रमार्जित एटले अशपुंजे स्थाने बेसवुं २, दुष्प्रमार्जित एटले सारी रीते नहीं पुंजेला स्थाने बेसवुं ३, मोटो उपाश्रय होवाथी बीजा पण साधुओ आवे तेनी साथे कलह उत्पन्न थाय ते ४, आसन, पीठ, फलक विगरे वधारे राखवां ते अथवा शेपकाळे पण पीठफलकादिक पोतानी निथाए राखवां ते ५, रत्नाधिक गुणवंतनी साधुं बोले ६, ज्ञानवृद्धादिकनो उपघात करे ७, प्राणीनो उपघात करे ८, चारंवार कोप करे ९, निरंतर क्रोधी रहे १०, पाछळथी अवर्णवाद बोले ११, चण्ये चण्ये निश्चयवाळी भाषा बोले के आ एम ज छे १२, अधिकरणनी उदीरणा करे १३, अकाळे स्वाध्याय करे १४, अस्थंडिल भूमिथी स्थंडिलभूमिमां जहने पगनुं प्रमार्जन न करे, रजवाळा हाथे भिच्चा ग्रहण करे अथवा अशुद्ध पृथ्वीपर चैसे के सुवे १५, बिकाळे पण मोटा शब्द-वडे बोले अथवा गृहस्थनी भाषा बोले १६, जेनी तेनी साथे कलह करे १७, झंझाकारी थाय एटले गच्छनो भेद करे १८, घणुं भोजन करे, सवारथी सांज सुधी मोकळे मोढे खाय, अथवा प्रमादादिकथी देवद्रव्यादिक खाय १९ तथा अनेपणा-समितिनी त्याग न करे २०, आ सर्व पोताने अने परने असमाधिना कारणरूप होवाथी असमाधिरूप छे. (२१)

इकवीसाय सबलोहिं ॥ २२ ॥

(एकविंशत्या शयलैः ॥ २२ ॥)

एकवीश शबळे करीने जे अतिचार, लाग्यो होय. शबल एटले चारित्रने कलुष करवाना हेतु. ते एकवीश आ प्रमाणे जे—हस्तकर्म करवु ते १ सालवन मैथुन सेवे एटले अतिक्रम, व्यतिक्रम अने अतिचारबडे मैथुन सेवे २. सालवन रात्रि-भोजन करे एटले रात्रे ग्रहण करेलु दिवसे खाय अने दिवसे ग्रहण करेलु रात्रे खाय ३. आघाकर्म भोजन करे अथवा हमेशा वे-व्रण वार खाय ४. राजपिंड ग्रहण करे ५. वेचातो लीधेलो पिंड ग्रहण करे ६. प्रामित्य दोषवाळो एटले उघारे लीधेलो आहार ले ७. सामो आणेलो पिंड ले ८. आच्छेद्य एटले कोइनु आंचकीने ले ९. पचलखाण करेली वस्तु ले १०. छ मासनी अदर एक गच्छथी बीजा गच्छमां जाय ११. एक मासमा शय वार नदी विंगेरे जळाशयो उठेरे १२. एक मासमां व्रण वार मातृस्थान सेवे एटले मायाकपट करे १३. जाणी जोइने पृथ्व्यादिक जीवने हण्ये १४. जाणीने मृपावाद बोले १५. जाणीने अदत्तादान ले १६. अशुद्ध पृथ्वीउपर आसन विंगेरे करे १७. आकुट्टिवडे मूळ, फळ विंगेरे खाय १८. एक वरसमां दश वार उदक लेप करे एटले पात्रमा पाणीनो लेप रही जाय १९. एक वरसमां दश वार मातृस्थान सेवे एटले मायाकपट करे २०. तथा काचा पाणीवाळा हाथे आपेलु भोजन विंगेरे ग्रहण करे २१. आ सर्वे चारित्रने शबल एटले मलिन करे छे (२२)

बावीसाए परीसहेहिं ॥ २३ ॥

(द्वाविंशत्या परीपहैः ॥ २३ ॥)

बावीश परीपहो न सहेवावडे करीने जे अतिचार लाग्यो होय. बावीश परीपहो आ छे—जुधा परीपह १, पिपासा परीपह २, शीत परीपह ३, उष्ण परीपह ४, दंशमशक परीपह ५, अचेल परीपह ६, अरतिरति परीपह ७, स्त्री परीपह ८, चर्या परीपह ९, निपधा परीपह १०, शय्या परीपह ११, आक्रोश परीपह १२, वध परीपह १३, याचना परीपह १४, अलाम परीपह १५, रोग परीपह १६, तुणस्पर्श परीपह १७, मल परीपह १८, सत्कार परीपह १९, प्रज्ञा परीपह २०, अज्ञान परीपह २१ अने सम्यक्त्व परीपह २२. (२३)

तेवीसाए सूअगडज्जयणेहिं । चउवीसाए देवेहिं । पणवीसाए भावणाहिं । छव्वीसाए दसाकप्पववहाराणं उद्देसणकालेणं । सत्तावीसाए अणगारगुणेहिं ॥ २४ ॥

(त्रयोविंशत्या सूत्रकृताध्ययनैः । चतुर्विंशत्या देवैः^१ । पञ्चविंशत्या भावनाभिः । पञ्चविंशत्या दशाकल्पव्यवहाराणामुद्देशनकालैः । सप्तविंशत्याऽनगारगुणैः ॥ २४ ॥)

१ अरिहंतेहिं इति पाठांतरं. २ अर्हेन्द्रिः इति वा पाठः ।

(તિવીસાણ દુધગઢજ્ઞયોદિ) સુયગઢાંગનાં ત્રેવીશ અધ્યયનોણ કરીને (તેની વિરુદ્ધ પ્રરૂપણાદિકથી), તથા (ચતુર્વીસાણ દેવેદિ) ચોવીશ દેવોણ કરીને (તેની આશાતના વિગેરે કરવાથી) અથવા (અરિહતેદિ) એવો પાઠ હોય તો ચોવીશ અરિહતે કરીને (તેમની આશાતના વિગેરે કરવાથી), તથા (પર્ણવીસાણ માવનાઈ) પાંચ મહાવ્રતની પચીશ માવનાઈ કરીને (માવના નહીં માવનાથી), તથા (છલ્વીસાણ દસાકપ્પવહારાણ ઉદેસણકાલેણ) દશાથુતસ્કધનાં દશ અધ્યયન, કન્પ-જીતકલ્પનાં છ અને વ્યગહારનાં દશ મઢી છવીશ અધ્યયનોનાં છવીશ ઉદેશાના કાલે કરીને (તેની વિરુદ્ધ પ્રરૂપણાદિકે કરીને), તથા (સત્તાવીસાણ અણગારગુણેદિ) સાધુના સત્તાવીશ ગુણે કરીને (તેમાં દોષ લગાડવા વિગેરેથી) જે અતિચાર લાગ્યો હોય.

અહીં પુઢરીક ૧, ક્રિયાસ્થાનક ૨, આહારપરિજ્ઞા ૩, પચ્ચકાણક્રિયા ૪, અનગારમાર્ગ ૫, આર્દ્રકુમાર ૬, નાલદક ૭ અને વાકીનાં સોઢ પ્રથમ કથાં છે તે મઢી કુલ ૨૩ અધ્યયનો સુયગઢાંગસૂત્રનાં છે.

ચોવીશ દેવો આ પ્રમાણે—મવનપતિ દશ પ્રકારના, વ્યતર આઠ પ્રકારના, જ્યોતિષ્ક પાંચ પ્રકારના તથા ંક પ્રકારના ચૈમાનિક મઢી ૨૪ પ્રકારના દેવો થાય છે અને ચોવીશ તીર્થકરો વર્તમાન ચોવીશીના જાણવા.

પચીશ માવના—દરેક મહાવ્રતની પાંચ પાંચ માવના હોવાથી પાંચ મહાવ્રતની પચીશ થાય છે. તેમાં પહેલા પ્રાણા-તિપાતાવિરમણ વ્રતની-ઈયાંસમિતિસવધી ૧, આદાનનિષેપણાસમિતિસવધી ૨, ંપણાસમિતિસવધી ૩, સયમને વિપે અદુટ મન પ્રવતોવવાસવધી ૪ તથા અદુટ વચન પ્રવતોવવા સવધી ૫-ં પાંચ માવના છે વીજા મહાવ્રતની-હાસ્ય ૨, લોમ ૨, મય ૩ અને ક્રોધનો પરિત્યાગ કરવા સવધી ૪ તથા અસત્યના પચ્ચકાણ છે માટે વિચારીને ચોલવાસવધી ૫-

૬ પાંચ ભાવના છે. ત્રીજા મહાવ્રતની-ઉપાશ્રયના સ્વામી પાસે પોતે જ અવગ્રહની યાચના કરે ૧, વૃણાદિકની બીજાને અનુજ્ઞા આપવી હોય તો ઉપાશ્રય દેનારના કહેવાથી આપે ૨, આહારપાણીનો, ધ્યનનો અને બેસવા વિગેરેનો અવગ્રહ સ્પષ્ટ રીતે અનુજ્ઞા લઈને વાપરે ૩, ગુરુની અથવા બીજાની અનુજ્ઞા લઈને પોતે આહારપાણી વાપરે ૪ તથા સાધર્મિક સાધુઓને માટે પણ અવગ્રહની યાચના કરી પોતે સ્થાનાદિક કરે ૫-૬ પાંચે પ્રકારમાં તત્પર રહેવારૂપ પાંચ ભાવનાઓ છે. ચોથા વ્રતની-પ્રમાણથી વધારે અથવા સ્નિગ્ધ આહાર ન કરે ૧, શરીરે વિભૂષા ન કરે ૨, સ્ત્રીને તથા તેના અવયવોને ન જુએ અથવા પૂર્વની ક્રીડા ન સંભારે ૩, સ્ત્રી, પશુ, પંડકવાળી વસતિમાં ન રહે ૪ તથા સ્ત્રીઓસાથે અથવા સ્ત્રીસંબંધી કથા ન કરે ૫-૬ પાંચ પ્રકારમાં સાવધાન રહેવાસંબંધી પાંચ ભાવનાઓ છે. પાંચમા મહાવ્રતની-શબ્દ, રૂપ, રસ, ગંધ અને સ્પર્શ ૬ પાંચ વિષયો મનોજ્ઞ જોઈ શકે ન કરવો અને અમનોજ્ઞ જોઈ દ્વેષ ન કરવો ૬ પાંચ ભાવનાઓ છે. અથવા બીજી રીતે પણ પચીસ ભાવનાઓ ગ્રંથાંતરમાં કહેલી છે તે આ પ્રમાણે—અનિત્ય ૧, અશરણ ૨, સંસાર ૩, એકત્વ ૪, અન્યત્વ ૫, અશુચિત્વ ૬, આશ્રવ ૭, સંવર ૮, નિર્જરા ૯, લોકસ્વરૂપ ૧૦, વૌધિ ૧૧ તથા ધર્મભાવના ૧૨ ૬ બાર અને મૈત્રી ૧, પ્રમોદ ૨, કારુણ્ય ૩ અને માધ્યસ્થ્ય ૪ ૬ ચાર મળી ૧૬, તેમાં આઠ દૃષ્ટિ મિત્રા, તારા વિગેરે મેલવવાથી ૨૪ અને પચીસમી પ્રવચનનિઃશંકિની દૃષ્ટિ પ્રવચનને વિષે શંકા ન કરવી તે.

૨૬ અધ્યયનો ઉપર ગણાવેલા છે. હવે સાધુના સતતવીશ ગુણો આ પ્રમાણે છે—રાત્રિભોજનસહિત ૬, પાંચ દંદ્રિયોનો જય ૧૧, ભાવશુદ્ધિ ૧૨, પ્રત્યુપેચગાદિકની શુદ્ધિ ૧૩, લાભનો ત્યાગ ૧૫, અશુભ દેવા મન,

વચન અને કાયાનો નિરોધ ૧૮, છકાયનો રહા ૨૪, સયમયોગની રહા ૨૫, શીતાદિ પરીપહ સહેવા તે ૨૬ તથા મરણ-
પર્યંત ઉપસર્ગો સહન કરવા તે ૨૭ (૨૪)

અઢાવીસાપ આચારપ્પકપ્પેહિં । ઇગુણતીસાપ પાવસુઅપ્પસંગેહિં ॥ ૨૫ ॥

(અઢાવિંશત્યાઽઽચારપ્રકલ્પૈઃ । एकोनत्रिंशता पापश्रुतप्रसङ्गैः ॥ २५ ॥)

અઢાવીશ આચારપ્રકલ્પે કરીને ઇટલે આચારોગના અધ્યયનોં કરીને તેને વિરુદ્ધ પ્રરૂપવા વિગેરેથી જે અતિચાર લાગ્યો હોય, તથા ઓગણત્રીશ પાપશ્રુતના પ્રસંગે કરીને તે પ્રરૂપવા વિગેરેથી જે અતિચાર લાગ્યો હોય, આચારપ્રકલ્પનાં ૨૮ અધ્યયનો આ પ્રમાણે—શસ્ત્રપરિહા ૧, લોકવિજય ૨, શીતોષ્ણીય ૩, સમ્યક્ત્વ ૪, લોકસાર ૫, ધૂતાધ્યયન ૬, મહાપરિહા ૭, વિમોહ ૮, ઉપધાનશ્રુત ૯, વિહૈપણા ૧૦, શઘ્યા ૧૧, ર્હ્યો ૧૨, માપા ૧૩, વત્તૈપણા ૧૪, પાંચૈપણા ૧૫, અવગ્રહપ્રતિમા ૧૬, સંસૈક્કસમ્પત્તિકા ૧૭, ઠાણસમ્પત્તિકા ૧૮, નિસીહિસત્તેકકા ૧૯, ઉચ્ચારપાસવણસત્તેકકા ૨૦, રૂપસત્તેકકા ૨૧, શબ્દસત્તેકકા ૨૨, અન્યોન્યક્રિયા ૨૩, માવનાધ્યયન ૨૪, વિમુક્તિ ૨૫, ઉપધાત ૨૬, અનુપ-
ધાત ૨૭ અને આરુહણા ૨૮ આપ્રમાના છેલ્લા ત્રણ અધ્યયનો નિર્ણયનાં છે ઓગણત્રીશ પાપશ્રુત ઇટલે પાપશાસ્ત્રો આ પ્રમાણે છે—તેમાં આઠ પ્રકારના નિમિત્તશાસ્ત્ર આવે છે તે આ પ્રમાણે—દિવ્ય-વ્યતરના અઢાહાસાદિકના વિષયવાલુ ૧, ઉત્પાત-રુધિરવૃટ્ટિ વિગેરેના વિષયવાલું ૨, અતરિચ-ગ્રહમેદ, ઉન્નકાપાત વિગેરે વિષયવાલુ ૩, મૌમ-ભૂમિકપ વિગેરે વિષયવાલુ

11 36 11

वीसाए मोहणीयठाणेहिं ॥ २६ ॥

[illegible]

યોગની ઇચ્છા રાखे ૧૫, હુ વહુશુલ હુ અથવા તપસ્વી હું એમ વારવાર બોલે અથવા દમથી મૌન ધારણ કરે ૧૬, ગામ, ઘર વિગેરે સઘ્ગાવે ૧૭, પોતે અકૃત્ય કરીને બીજાપર તેનો આરોપ મૂકે ૧૮, માયાકપટ કરે ૧૯, અશુભ મનવાલો રહે ૨૦, નિરતર કલહ કર્યા કરે ૨૧, વિશ્વાસઘાત કરે ૨૨, વિશ્વાસુ મિત્રાદિકની સ્ત્રીપ્રત્યે ગમન કરે ૨૩, પોતે કુમાર નહીં છતાં હુ કુમાર છુ, એમ કહે ૨૪, અબ્રહ્મચારી છતાં હુ બ્રહ્મચારી છુ એમ બોલે ૨૫, જેને આશ્રીને ધનાદિક પામ્યા હોય તેના જ ધનાદિકનો લોભ કરે ૨૬ તથા તેને જ વિષ્ણુકારી થાય ૨૭, સેનાપતિ, મત્રી વિગેરેનો ઘાત કરે ૨૮, દેવાદિકને નહીં દેખતાં છતાં હુ જોડ છુ એમ બોલે ૨૯ અને દેવનો અવર્ણવાદ બોલે ૩૦. (૨૬)

इगतीसाप् सिद्धाद्गुणेहि । वत्तीसाप् योगसंगेहेहि ॥ २७ ॥

(एकत्रिंशत्ता सिद्धादिगुणैः । द्वारिंशत्ता योगसंग्रहैः ॥ २७ ॥)

સિદ્ધાદિકના એકત્રીશ ગુણોની વિપરીત પ્રરૂપણાદિકે કરીને અને વત્રીશ યોગસંબંધી સગ્રહમાં પ્રમાદાદિકે કરીને જે અતિચાર લાગ્યો હોય સિદ્ધના આદિ ગુણ એટલે એકી વચ્ચે ઉત્પન્ન થનારા ગુણ એકત્રીશ છે તે આ પ્રમાણે—પાંચ સસ્થાન, પાંચ વર્ણ, વે ગધ, પાર્શ્વસ, આઠ સ્પર્શ, ત્રણ વેદ, આ અઠાત્રીશનો અમાવ તદ્દરૂપ ૨૮ ગુણ તથા કાયરહિત ૨૯, સગરહિત ૩૦ અને જન્મરહિત ૩૧. અથવા જ્ઞાનાવરણની પ્રકૃતિ ૫, દર્શનાવરણની ૯, વેદનીયની ૨, મોહનીયની (દર્શન-મોહની ને ચારિત્રમોહની) ૨, આયુર્કર્મની ૪, નામકર્મની (શુભ ને અશુભ) ૨, ગોત્રકર્મની ૨ અને અતરાયની ૫,

આ આઠે કર્મની ૩૧ પ્રકૃતિનાઃ ચયરૂપે એકત્રીશ ગુણ જાણવા.

યોગ એટલે મન, વચન, કાયાના શુભ યોગ તેના ત્રીશ પ્રકારનો સંગ્રહ આ પ્રમાણે છે—શિષ્યે આચાર્યપાસે સમ્યક્ પ્રકારે આલોચના લેવી ૧, આચાર્યે આલોચના આપી હોય તે ત્રીજાપાસે પ્રકાશવી નહીં ૨, આપત્તિ આવે તો પણ ધર્મમાં દૃઢ રહેવું ૩, દ્વિલોક પરલોકના ફલની દૃષ્ટ્યારહિત ક્રિયાનુષ્ઠાન કરવું ૪, પ્રદક્ષિણા અને આસેવના વન્ને શિક્ષા સેવવી ૫, શરીરને સાફ ન કરવું ૬, તપ કરી વીજાને ન જણાવવો ૭, લોભનો ત્યાગ કરવો ૮, પરીપહાદિકનો જય કરવો ૯, આર્જવતા રાખવી—કુટિલપણનો ત્યાગ કરવો ૧૦, સંયમવ્રતને વિષે નિર્મલતા—અતિચારહિતપણું રાખવું ૧૧, સમક્તિની શુદ્ધિ કરવી ૧૨, ચિત્તની સમાધિ રાખવી ૧૩, આચારને વિષે સાવધાન રહેવું ૧૪, વિનયમાં તત્પરપણું રાખવું ૧૫, દુત્તિમાં તત્પર રહેવું ૧૬, સંવેગમાં તત્પર રહેવું ૧૭, માયારહિત વર્તવું ૧૮, સારી રીતે સર્વ વિધિ કરવી ૧૯, સંવર કરવો ૨૦, આત્મદોષનો ત્યાગ કરવો ૨૧, સર્વ કામથી વિરક્ત થવું ૨૨, મૂલગુણસંગ્રહી પચ્ચક્ષણ કરવું ૨૩, દ્રવ્યથી અને ભાવથી કાયોત્તર્સર્ગ કરવો ૨૪, પ્રમાદનો ત્યાગ કરવો ૨૬ જ્યે જ્યે દશ પ્રકારની સામાચારી પાઠવી ૨૭, ધ્યાનસંવૃત્તપણું એટલે આત્મદ્રધ્યાનનો ત્યાગ કરવો તથા ધર્મ અને શુક્લધ્યાનનો આદર કરવો ૨૮, મરણાતિક પરીવહ સહન કરવા ૨૯, જ્ઞપરિજ્ઞા અને પ્રત્યાહ્યાનપરિજ્ઞાનું પાલન કરવું ૩૦, દોષ લાગે તો પ્રાયશ્ચિત્ત કરવું તથા મરણ

* આમાં મોહનીયની બે છે તે અઠાવીશ યવાથી (૨૬) વધે, ને નામકર્મની બે છે તેની (૧૦૩) યવાથી (૧૦૧) વધે, કુલ (૧૨૭) વધવાથી આઠ કર્મની ૧૫૮ ઉત્તરપ્રકૃતિ થાય.

સમયે આરાધના કરવી ૩૨. (આ વત્રીશ પ્રકારમાં સાવધાનતા ન રહી હોય તે.) (૨૭).

તિત્તીસાપ આસાયણાપ ॥ ૨૮ ॥

(ત્રયચ્છિન્નતા આશાતનાભિઃ । ૨૮)

તેત્રીશ આશાતના કરવાવડે કરીને જે અતિચાર લાગ્યો હોય અહીં ગુરુસંવંધી તેત્રીશ આશાતનાઓ પાલિકસૂત્રમાં કહી ગયા થીંપ તે જાણવી. (૨૮)

અથવા થીંજી રીતે અરિહસાવિકની તેત્રીશ આશાતના થાય છે તે સૂત્રફાર કહે છે —

અરિહંતાણં આસાયણાપ, સિદ્ધાણં આસાયણાપ, આયરિઆણં આસાયણાપ, ઉવજ્ઞાયાણં આસાયણાપ, સાદુણ આસાયણાપ, સાદુણીણ આસાયણાપ, સાવયાણં આસાયણાપ, સાવિયાણ આસાયણાપ, દેવાણં આસાયણાપ, દેવીણ આસાયણાપ, રૂહલોગસ્સ આસાયણાપ, પરલોગસ્સ આસાયણાપ, કેવલિપ્પત્તસ્સ ધમ્મસ્સ આસાયણાપ, સંદેવમણુઆસુરસ્સ લોગસ્સ આસાયણાપ, સન્વપાણભૂઅર્જીવસન્તાણં આસાયણાપ, કાલસ્સ આસાયણાપ, સુઅસ્સ આસાયણાપ, સુયંદેવયાપ આસાયણાપ, વાયણારિઅસ્સ આસાયણાપ, જ વાઇઙ્ગે, વચ્ચામેલિઅ, હીણસ્કરં, અચ્ચસ્કર,

पयहीणं, विणयहीणं, जोगहीणं, घोसहीणं, सुदुदिन्नं, दुदुपडिच्छिन्नं, अकाले कञ्चो सज्झाओ, काले न कञ्चो सज्झाओ, असज्झाइए, सज्झाइए न सज्झाइए, तस्स मिच्छा मि दुक्कडं ॥ २९ ॥

(अर्हतामाशातनया, सिद्धानामाशातनया, आचार्याणामाशातनया, उपाध्यायानामाशातनया, साधूनामाशातनया, साध्वीनामाशातनया, आवकाणामाशातनया, आविकाणामाशातनया, देवानामाशातनया, देवीनामाशातनया, इहलोकस्याशातनया, परलोकस्याशातनया, केवलप्रज्ञस्य धर्मस्याशातनया, सदेवमनुजसुरस्य लोकस्याशातनया, सर्वप्राणभूतजीवसत्त्वानामाशातनया, कालस्याशातनया, श्रुतस्याशातनया, श्रुतदेवताया आशातनया, वाचनाचार्यस्याशातनया, यत् व्याविद्धं, व्यत्याम्रोहितं, हीनाक्षरम्, अत्यक्षरं, पदहीनं, विनयहीनं, योगहीनं, घोषहीनं, सुषुदुदत्तं, दुषुप्रतीच्छितम्, अकाले कृतः स्वाध्यायः, काले न कृतः स्वाध्यायः, अस्वाध्यायिके स्वाध्यायितं, स्वाध्यायिके न स्वाध्यायितं, तस्य मिथ्या मे दुष्कृतम् ॥ २९ ॥)

(अरिहंताणं आसायणाए) अरिहंतोनी आशातनाए करीने १, (सिद्धाणं आसायणाए) सिद्धोनी आशातनाए करीने २, (आयरियाणं आसायणाए) आचार्योनी आशातनाए करीने ३, (उवज्झायाणं आसायणाए) उपाध्यायोनी आशातनाए करीने ४, (साहुणं आसायणाए) साधुओनी आशातनाए करीने ५, (साहुणीणं आसायणाए) साध्वीओनी

આશાતનાં કરીને ૬, (સાવચાળં આસાયણાં) શ્રાવકોની આશાતનાં કરીને ૭, (સાવિયાણ આસાયણાં)
 શ્રાવિકાઓની આશાતનાં કરીને ૮, (દેવાણ આસાયણાં) દેવોની આશાતનાં કરીને ૯, (દેવીણ આસાયણાં)
 દેવીઓની આશાતનાં કરીને ૧૦, (રૂહલોગસ્સ આસાયણાં) આલોકની આશાતનાં કરીને ૧૧, (પરલોગસ્સ આસા-
 યણાં) પરલોકની આશાતનાં કરીને ૧૨, (કેવલિપક્કતસ્સ ધમ્મસ્સ આસાયણાં) કેવલીં પ્રરૂપેલા ધર્મની આશા-
 તનાં કરીને ૧૩, (સદેવમણુઆસુરસ્સ) દેવ, મનુષ્ય અને અસુરસંહિત યવા (લોગસ્સ) ત્રણ લોકની (આસાયણાં)
 આશાતનાં કરીને ૧૪, (સન્વપાણભૂમ્મજીવસત્તાણં આસાયણાં) સર્વે પ્રાણ-દ્વીદ્રિયાદિક, ભૂત-વનસ્પતિકાય, જીવ-
 પચેન્દ્રિય અને સસ્વ-શાકીનાં એકેન્દ્રિયોં એ સર્વની આશાતનાં કરીને ૧૫, (કાલસ્સ આસાયણાં) કાલની આશાતનાં
 કરીને ૧૬, (સુમ્મસ્સ આસાયણાં) મુતજ્ઞાનની આશાતનાં કરીને ૧૭, (સુયંદેવયાં આસાયણાં) શ્રુતદેવતાની
 આશાતનાં કરીને ૧૮, (વાયણારિમ્મસ્સ આસાયણાં) વાચનાચાર્યની આશાતનાં કરીને ૧૯, (જ વાહદ્) જે
 વ્યાવિદ્ધ એટલે ઉતાવળે બોલતું અથવા રત્નમાઢા વિગેરેની જેમ વિપરીત કહેતું, તેથી જે અતિચાર લાગ્યો હોય ૨૦,
 (વચ્ચામેલિમ્મ) બીજા આત્માના મેઢવીને બોલતું ૨૧, (હીણસ્કરં) હીન અચર બોલતા ૨૨, (અચ્ચકર) વધારે
 અચર બોલતા ૨૩, (પયહીણ) એક ને પદે કરીને હીન બોલતું ૨૪, (વિણયહીણ) વિનય વિના મળતું ૨૫, (ઝોગહીણ)
 ઝોગ વઘ્યા વિના મળતું ૨૬, (ઘોસહીણ) ઉદાત્તાદિ ઘોષરહિત મળતું ૨૭, (સુહુદિમ્મ) ગુરુ એ સારી રીતે એટલે શક્તિ-
 ના પ્રમાણમાં લીધું એટલે મળામ્મ ૨૮. (દુહુપીહિન્દિય) શિષ્યે દુષ્ટ હૃદયથી પ્રહરણ કર્યું ૨૯, (અકાલે કથો સજ્જામ્મો)

અકાલે સ્વાધ્યાય કર્યો ૩૦, (કાલે ન કામો સજ્ઞાઓ) કાલે સ્વાધ્યાય ન કર્યો ૩૧, (અસજ્ઞાદે સજ્ઞાદે) અસજ્ઞાય
છેતે સ્વાધ્યાય કર્યો ૩૨, તથા (સજ્ઞાદે ન સજ્ઞાદે) સજ્ઞાય છેતાં સ્વાધ્યાય ન કર્યો ૩૩ આ તેત્રીશ
નાથી જે કાંઈ અતિચાર થયો હોય (તસ્ય મિચ્છા મિ દુક્કંડં) તે અતિચારમંવંધો મારું દુષ્કૃત મિચ્છા થાઓ.

દશ પ્રકારની આકાશની અસજ્ઞાય આ પ્રમાણે છે.—ઉલ્કાપાત ૧, વિગ્દાહ ૨, વીંજલી ૩, ગર્જના ૪, વ્યંતરાદિ
દેવકૃત મોટી ગર્જના ૫, સંધ્યાપ્રભા—શુદિ એકમને રોજ કદાચિત્ વંદનની છને સંધ્યાની બને પ્રભા એકઠી થતી હોય ૬,
આકાશમાં અગ્નિદાહ જેવો ઉદ્યોત દેખાતો હોય ૭, ધુંવાડ પડતી હોય ૮, હિમ વિગેરે પડતું હોય ૯ તથા રજોદ્વિષ્ટિ થતી
હોય ૧૦. આમાંનો કોઈ પણ ઉપદ્રવ હોય તો તે દિવસે રાજ્યાય થાય નહીં. (વર્ષાનુભૂતિમાં એટલે આદ્રો નક્ષત્રથી આરંભી
સ્વાતી નક્ષત્ર સુધી વીંજલી, ગર્જના અને વાદલાં થતાં હોય તથા નક્ષત્ર, તારાઓ દેખાતા ન હોય તો પણ અસજ્ઞાય નથી.)
ચૈત્ર તથા આશ્વિન માસમાં શુદિ પાંચમથી આરંભી વદિ એકમ સુધી ચાર દિવસની અસજ્ઞાય છે. કોઈ ગ્રંથમાં માદરવા વદિ
એકમની પણ અસજ્ઞાય કહી છે. ચોમાસાની ચૌદમે મધ્યાન્હ નાકથી આરંભી પડવાના અંત સુધી અઢી દિવસની અસજ્ઞાય
છે. (તે દિવસે પાદિકસુત્ર કહેવામાં અસજ્ઞાય નથી.) ત્રણ ચોમાસા પૈકી અપાઠ તથા કાર્તિક ચોમાસાની ચૌદમના
મધ્યાન્હથી પડવાના અંત સુધી અઢી દિવસની અસજ્ઞાય છે અને ફાલ્ગુન ચોમાસામાં હોલી પ્રગટ કરે ત્યારથી રજા ઉડી રહે
ત્યાંસુધી અસજ્ઞાય છે. દીવાલીને દિવસે પ્રભાતકાલે લોકો સુપડા વિગેરે વગાડે છે ને અઠશ કાઢે છે તે વખતે અસજ્ઞાય
છે. વલી દશ પ્રકારની ઔદારિક શરીરની અસજ્ઞાય આ પ્રમાણે છે.—અસ્થિ ૧, માંસ ૨, રુધિર ૩ તથા મૂત્ર પુરીપાદિક

મનુષિ પદાર્થ સમીપમાં પહોંચે હોય તો અમરજ્ઞાય ૪, ચંદ્ર કે સૂર્યનું પ્રદર્શન જેટલો ચલત રહે તેટલો ચલત અસરજ્ઞાય; પણ જો તે ઘેરાણ્ણો જ અસ્ત પામે તો ફરી તેનો ઉદય થાય ત્યાંસુધી અસરજ્ઞાય છે ૫ રાજા, પ્રધાન, સેનાપતિ, ગામનો નાયક વિગેરેનું મરણ જે દિવસે થાય તે દિવસે અસરજ્ઞાય ૬. રાજાઓનું પરસ્પર યુદ્ધ થતું હોય તો તેટલા દિવસ અસરજ્ઞાય ૭ પુરુષ, સ્ત્રી કે મહિલાદિકનું યુદ્ધ થતું હોય તો તેટલો ચલત અસરજ્ઞાય ૮ સ્ત્રીને ક્રાંત પ્રાપ્ત થાય ત્યારથી આરમ્ભીને ચોવીશ પ્રહર સુધી અસરજ્ઞાય ૯. મનુષ્યાદિકનું શરીર તથા પશુ-પક્ષી વિગેરેનું કલેવર, દાંત, અસ્થિ વિગેરે સો હાથ સુધીમાં અથવા અવગણ્યા માઠ હાથ સુધીમાં પડ્યું હોય તો તેને દૂર લઈ જઈ પરઠાં નહીં ત્યાંસુધી અસરજ્ઞાય છે ૧૦ તથા શરીર ઝડપી સુધી અવગણ્યા હોય ત્યાંસુધી અસરજ્ઞાય છે. વિગેરે અસરજ્ઞાયનો વિચાર વિસ્તારથી આવર્યકનિર્યુક્તિમાં તથા નિશીથવ્રતના યોગણીશમાં ઉદ્દેશમાં આવ્યો છે ત્યાંથી જાણી લેવો

અહીં અરિહતથી આરમ્ભીને દેવી સુધીના જે દશ પદો છે તેમનો અવગણવાદ બોલવાથી આશાતના લાગે છે. ૧૦. આલોક મને પરલોકની અસત્પ્રરૂપણા કરવાથી આશાતના લાગે છે ૧૨. પ્રાકૃત માપમાં આ શ્રુત વધુ રચેલું છે હત્યાદિ અવગણવાદ બોલવાથી શ્રુતની આશાતના લાગે છે ૧૩ દેવ, મનુષ્ય અને અસુરસંહિત ત્રણ લોકની અસત્પ્રરૂપણા કરવાથી આશાતના લાગે છે. ૧૪. પ્રાણ વિગેરેની હિંસાદિકથી આશાતના લાગે છે. ૧૫ કાઢની અસત્પ્રરૂપણા કરવાથી આશાતના લાગે છે. ૧૬. જો ધ્યાન મોઢનું કારણ છે તો તેને મણવાનો કાઠ કે અકાઠ શો છે ? નિરંતર શામાટે ન મણાય ? એમ કહેવું તે શ્રુતની આશાતના છે. ૧૭ શ્રુતદેવતાના અવગણવાદ વિગેરેથી આશાતના થાય છે. ૧૮ વાચનાચાર્યના પણ અવ-

शेवाद् विगेरेथी आशातना थाय छे. १९. त्वापछी सूत्र भणवुं अने भणाववुं ते संबधी चौद आशातना लखी छे ते स्पष्ट ज छे. ३३. (२९).

गामो चउवीसाए तित्थयराणं उसभादिमहावीरपज्जवसाणाणं । इणमेव निगंथं पावयणं सच्चं अणुत्तरं ॥ ३० ॥

(नमश्चतुर्विंशत्यै तीर्थकरेभ्य ऋषभादिमहावीरपर्यवसानेभ्यः । इदमेव नैर्ग्रन्थं प्रावचनं सत्यमनुत्तरम् ॥ ३० ॥)
(उसभादिमहावीरपज्जवसाणाणं) ऋषभस्वामीथी आरंभी महावीरस्वामी पर्यंत (चउवीसाए) चौवीश (तित्थयराणं) तीर्थकरोने (गामो) नमस्कार थाओ. (इणमेव) आ ज (निगंथं) निर्गंथमंबंधी (पावयणं) द्वादशांगीरूप प्रवचन (सच्चं) सत्य छे एटले सत्पुरुषने हितकारक छे. (अणुत्तरं) आ प्रवचनथी बीजुं कोह उत्तम प्रवचन नथी. तेने हुं सदहुं हुं एम आगळ कहेशे. (३०) वळी ते प्रवचन केवुं छे ? ते कहे छे.—

केवलियं पडिपुन्नं नेआउयं संसुद्धं सल्लगतणं ॥ ३१ ॥ सिद्धिमगं सुत्तिमगं निज्जाणमगं निव्वाणमगं अवितहमविसंधि सववदुक्खपहीणमगं ॥ ३२ ॥

(कैवलिकं प्रतिपूर्णं नैयायिकं संशुद्धं शल्यकर्तनम् ॥ ३१ ॥ सिद्धिमार्गं सुक्तिमार्गं निर्यानमार्गं निर्व्याणमार्गमवितथमविसन्धि सर्वदुःखप्रहीणमार्गम् ॥ ३२ ॥)

(केवलिय) केवल-अद्वितीय एटले एना जेवु बीजु फोइ नथी एवु ते छे अथवा ते केवलीए प्ररुपेलु छे, तथा (यडिपुअ) परिपूर्ण एटले मोक्षने प्राप्त करना गुणोए करीने मरेलु छे, तथा (नेआउयं) न्यायवडे युक्त छे, तथा (समुद्ध) समस्त प्रकारे शुद्ध एटले कलकरहित छे, तथा (सद्भगत्तणे) ससारना हेतुरूप मायाशय्यादिक शन्योने कापनार छे ३१ तथा (सिद्धिमग्ग) सिद्धिना एटले हितार्थनी प्राप्तिना मार्गरूप छे, तथा (मुत्तिमग्गं) कर्मवैयरूप मुक्तिना मार्गरूप छे, तथा (निजाखमग्ग) निरुपम यान एटले सिद्धशिला तेना मार्गरूप छे, तथा (निब्बाखमग्ग) निर्वाण एटले आत्यतिक सुख तेना मार्गरूप छे, तथा (अवितह) सत्य छे, तथा (अविमधि) महाविदेहादिकमां निरतर होवाधी विच्छेदरहित छे, तथा (सब्बदुक्खपहोणमग्ग) सर्व दुःखने घीण करनार मार्ग छे । एटले मोक्षनो मार्ग छे तेवा प्रवचनने हु सद्दु छु (३२).

इत्थं ठिआ जीवा सिज्झंति बुज्झंति मुच्चंति परिनिव्वायंति सब्बदुस्काणमंतं करंति ॥ ३३ ॥

(अत्र स्थिता जीवाः सिध्यन्ति बुध्यन्ते मुच्यन्ते परिनिर्वीन्ति सर्वदुःखानामन्तं कुर्वन्ति ॥ ३३ ॥)

(इत्थ) आ निर्ग्रथसंबधी प्रवचनने विषे (ठिआ) रहेला (जीवा) जीवो (सिज्झति) अणिमादिक सिद्धिओने पामे छे, तथा (बुज्झंति) बोध पामे छे एटले केवली थाय छे, तथा (मुच्चति) कर्मधी मूकाय छे, तथा (परिनिव्वायति) सर्व प्रकारे सुखी थाय छे, तथा (सब्बदुस्काणं अत करति) सर्व दुःखोनो अत-विनाश करे छे (३२).

त धम्म सद्वहामि पत्तिआमि रोपमि फासेमि पालेमि अणुपालेमि । तं धम्मं सद्वहंतो पत्तिअंतो

रोञ्जतो फासतो पालितो अणुपालितो तस्स धम्मस्स केवलपन्नत्तस्स अब्भुट्ठिओमि आराहणाए,
विरओमि विराहणाए, असंजमं परिआणामि, संजमं उवसंपज्जामि, अवंमं परिआणामि, वंमं उवसंप-
ज्जामि ॥ ३४ ॥

(तं धर्मं अद्वधे प्रतिपद्ये रोचयामि स्पृशामि पालयामि अनुपालयामि । तं धर्मं अद्वधानः प्रतिपद्यमानः
रोचयन् स्पृशन् पालयन् अनुपालयन् तस्य धर्मस्य केवलपन्नज्ञप्तस्याभ्युत्थितोऽस्मि आराधनायां, विरतोऽस्मि
विराधनायाम्, असंयमं परिजानामि, संयममुपसंपद्ये, अन्नस्य परिजानामि, ब्रह्म उपसंपद्ये ॥ ३४ ॥)

(तं धम्मं) ते निर्ग्रथलक्षण धर्मेने (सद्वहामि) हुं सद्वहुं हुं, (पत्तिआमि) अंगीकार करुं हुं, (रोएमि) रुचायुं
हुं, (फासेमि) फारसुं हुं-सेयुं हुं, (पालेमि) पालुं हुं अने (अणुपालेमि) निरंतर पालुं हुं. वळी (तं धम्मं) ते धर्मेने
(सद्वहतो) सद्वहतो थको, (पत्तिअंतो) अंगीकार करतो थको, (रोअंतो) रुचावतो थको, (फासंतो) फारसतो थको,
(पालितो) पाळतो थको तथा (अणुपालितो) निरंतर पाळतो थको (तस्स) ते (केवलपन्नत्तस्स) केवळीण् प्ररूपेता
(धम्मस्स) धर्मवी (अब्भुट्ठिओमि आराहणाए) आराधनाने विपे हुं उद्यमवंत थयो हुं. (विरओमि विराहणाए) विरा-
धनाथो विराम पाम्यो हुं एटले निवृत्त थयो हुं. (असंजमं परिआणामि) असंयमने ज्ञपरिज्ञाए जाणीने प्रत्याख्यानपरि-
क्षाए पच्चवसुं हुं, (संजमं उवसंपज्जामि) संयमने अंगीकार करुं हुं. (अवंमं परिआणामि) अन्नक्षने-मैथुनने निपेयुं हुं

मने (वभ उवसंपञ्जामि) ब्रह्मचर्येने अगीकार करु ह्यु. (३४).

अकल्प परिआणामि, कल्प उवसंपञ्जामि, अन्नाणं परिआणामि, नाणं उवसंपञ्जामि, अकिरिअं परिआणामि, किरिअ उवसंपञ्जायि, मिच्छत्त; परिआणामि, समत्तं उवसंपञ्जामि, अबोहिं परिआणामि, बोहिं उवसंपञ्जामि, अमग्ग परिआणामि, मग्ग उवसंपञ्जामि, जंसंभरामि, जं च न संभरामि, जं पडिक्कमामि, जं च न पडिक्कमामि, तस्स सव्वस्स देवसिअस्स अइआरस्स पडिक्कमामि ॥ ३५ ॥

(अकल्प परिजानामि, कल्पमुपसंपद्ये, अज्ञानं परिजानामि, ज्ञानमुपसपद्ये, अक्रियां परिजानामि, क्रियामुपसंपद्ये, मिथ्यात्वं परिजानामि, सम्यक्त्वमुपसपद्ये. अबोधिं परिजानामि, बोधिसुपसपद्ये, अमार्गं परिजानामि, मार्गमुपसपद्ये, यत् स्मरामि, यत् प्रतिक्रमामि, यत् प्रतिक्रमामि, तस्य सर्वस्य देवसिक्स्यातिचारस्य प्रतिक्रमामि ॥ ३५ ॥)

(अकल्प परिआणामि) साधुने नहि वन्पे तेवा आहारादिकने हुं पच्चवसु ह्यु, (कल्पं उवसंपञ्जामि) जे कल्पे तेने ह्यु अगीकार करु ह्यु, (अन्नाण परिआणामि) अज्ञानेने पच्चवसु ह्यु, (नाण उवसंपञ्जामि) ज्ञानेने अंगीकार करु ह्यु. (अकिरिअ परिआणामि) अक्रियाने एटले नास्तिकवादने ह्यु पच्चवसु ह्यु, (किरिअ उवसंपञ्जामि) क्रियाने एटले सम्यग्वादाने ह्यु अगीकार करु ह्यु, (मिच्छत्त परिआणामि) मिथ्यात्वेने ह्यु पच्चवसु ह्यु, (सम्मत्त उवसंपञ्जामि) समकितने ह्यु अगीकार

કરું છું, (અબોહિં પરિઆણામિ) અબોધિને દટલે મિથ્યાત્વના કાર્યને હું પચ્ચલું છું, (બોહિં ઉવસંપજામિ) બોધિને દટલે સમકિતના કાર્યને હું અંગીકાર કરું છું, (અમગં પરિઆણામિ) મિથ્યાત્વાદિક અમાર્ગને હું પચ્ચલું છું, (મગં ઉવસંપજામિ) સમ્યક્ત્વાદિ માર્ગને હું અંગીકાર કરું છું, (જં સંભરામિ) જે કાંઈ મને સાંભરે છે, (જં ચ ન સંભરામિ) અને જે અનુપયોગાદિકને લીધે મને સાંભરતું નથી, તથા (જં પઢિકમામિ) જાણેલું એવું જે કાંઈ પઢિકમું છું, (જં ચ ન પઢિકમામિ) અને અજાણ્યું એવું જે કાંઈ હું પઢિકમી શકતો નથી, (તસ્સ સન્વસ્સ) તે સર્વ (દેવસિઅસ્સ) દિવસસંબંધી (અદઆરસ્સ) અતિચારને (પઢિકમામિ) હું પઢિકમું છું-તે અતિચારથી હું નિવર્તું છું. (૩૫).

સમણો હં સંજયવિરયપહિહયપચ્ચસ્કાયપાવકમ્મો અનિયાણો દિટ્ઠિસંપન્નો માયામોસવિવજ્જિઓ અટ્ટાઇજ્જેસુ દીવસમુદ્દેસુ પદ્મરસસુ કમ્મભૂમીસુ જાવંત કેવિ સાહૂ રયહરણુચ્છપહિગ્ગહધારા પંન્નમહવ્વયધારા અટ્ટારસસહસ્સસીલંગધારા અસ્કયાયારચરિત્તા તે સંવે સિરસા મણસા મત્થપ્પણ વંદામિ ॥ ૩૬-૩૭ ॥

(અમણોડહં સંયત્થિરતપ્રતિહતપ્રત્યાખ્યાતપાપકર્મોડનિવાનો દ્વષ્ટિસંપન્નો માયામુષાવિવર્જકઃ અર્ધતૂર્તીયેષુ દ્વીપસમુદ્રેષુ પશ્ચદયસુ કર્મભૂમિષુ યે કેડપિ સાધવો રજોહરણગોચ્છપ્રતિગ્રહધારિણઃ

પશ્ચમહાવ્રતધારિણોઽષ્ટાદશસહસ્રશીલાદ્રધારિણોઽક્ષતાચારચારિત્રાસ્તાન્ સર્વાન્ શિરસા મનસા મસ્તકેન વન્દે ॥ ૩૬-૩૭ ॥

(સમજો) હું અમળ છું, (સજ્જ) સજ્જમવાળો, (વિરય) વિરતિવાળો, (પઢિદયપદ્ધત્કાયપાવકમ્મો) હમણાં નહીં કરવાવહે હપ્પું છે, અતીત કાલની નિંદાઈ કરીને તથા મવિખ્યમાં નહીં કરવાની ધારણાઈ કરીને પચ્છલ્પું છે પાપકર્મ જોયો હુ છું, (અનિયાયો) નિયાણારહિત છું, (દિઢિસપખો) સમ્યગ્દર્શનવહે યુક્ત છું, તથા (માયામોસવિવલ્લિઓ) માયા યુક્ત મૃષાવાદથી રહિત થયો છું, તેથી કરીને (અઢાઈએસુ દીવસસુદેસુ) અઢાઈપ અને બે સમુદ્રને વિષે તેથા (પન્નરસસુ) કમ્મમ્મૂથીસુ) પદર કર્મમ્મૂમિને વિષે-પાંચ ભરત, પાંચ યેસવત અને પાંચ મહાવિદેહને વિષે (જાવત કે વિ સાહું) જો કોઈ સાધુઓ રહેલા છે, કેવા ? (રયહરણગુચ્છપઢિમ્મહધારા) રજોહરણ, ગોચ્છક અને પ્રતિગ્રહને ધારણ કરનારા તથા (પવમહલ્વયધારા) પાંચ મહાવ્રતોને ધોરણ કરનારા, તથા (અઢ્ઠારસસહસ્તસીલિગધારા) અઢાર-હજાર શીલાંગને ધારણ કરનારા, તથા (અક્કલયાયાચરચરિત્તા) અક્કલ-પરિપૂર્ણ આચારરૂપી ચારિત્રવાળા છે, (તે સબ્બે) તે સર્વ સાધુઓને (સિરસા) મસ્તકવડે, (મણસા) મનવહે તથા કાયાવડે (મત્થયણ વદામિ) હુ વાંદુ છું. (૩૬-૩૭).

આ પ્રમાણે સાધુઓને વાદી હવે સર્વ જીવોની ક્ષામણા તથા મૈત્રીભાવને કહે છે —

સ્વામેમિ સન્નવજીવે, સન્નવે જીવા સ્વમંતુ મે । મિત્તી મે સન્નવમ્મૂપ્પસુ, વેરં મજ્જ ન કેણઈ ॥૧॥

(क्षमयामि सर्वान् जीवान्, सर्वे जीवाः क्षमयन्तु माम् । मैत्री मे सर्वभूतेषु, वैरं मम न केनापि ॥१॥)
(खामेमि सबजीवे) हुं सर्व जीवोने खमाबुं छुं. (सबे जीवा खसंतुं मे) सर्व जीवो मने-मारा प्रत्ये खमो,
(मित्री मे सबभूएसु) सर्व प्राणीओने बिषे मोरे मैत्री-मित्रभात्र छे तथा (वैरं मज्झ न केणई) मोरे कोइनी
साथे वैर नथी. १.

एवमहं आलोइअ, निदिअ गरहिअ दुगंछिअं सम्मं । तिविहेण पडिक्कतो, वंदामि जिणे चउव्वीसं ॥ २॥
(एवमहमालोच्य, निन्दित्वा गर्हयित्वा दुर्गच्छिकं सम्यक् त्रिविधेन प्रतिक्रामन्, वन्दे जिनान् चतुर्विंशतिम् ॥ २॥)

(एवं) आ प्रमाणे एटले उपर कही गया ते रीते (अहं) हुं (दुगंछिअं) दुगंछित एवा पापकर्मने (सम्मं) सारी
रीते (आलोइअ) आलोचने, तथा (निदिअ) आत्मसाचीए निर्दोने, तथा (गरहिअ) गुरुनी साचीए गर्हा करीने (तिविहेण)
मन, वचन अने काया त्रण प्रकारे करीने (पडिक्कतो) प्रतिक्रमण करतो थको (जिणे चउव्वीसं) चोवीश जिनेश्वरोने
(वंदामि) वांदुं छुं. २.

॥ इति अमणसूत्रं समाप्तम् ॥

